

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΔΙΑΦΗΜΗΣΗΣ

Πτυχιακή εργασία

Το χάσμα μεταξύ τριτοβάθμιας
εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας

Η οπτική του μάρκετινγκ

Αντώνιος Ρούδης

Επιβλέπων Σ. Μαυρίδης

Εξεταστές Σ Βλαχάκης Γ. Κοκκίνης

Φεβρουάριος 2015

Το χάσμα μεταξύ τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και αγοράς
εργασίας

Η οπτική του μάρκετινγκ

Α.Τ.Ε.Ι.Θ.

Σ.Δ.Ο.

Τμήμα Εμπορίας Διαφήμισης

Πτυχιακή εργασία

Αντώνιος Ρούδης

052/11

Φεβρουάριος 2015

Αφιερωμένο

στην οικογένεια μου

και τους γονείς μου

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα.....	1
Σύνοψη.....	3
Εισαγωγή.....	4
Σκοπός και στόχοι της διπλωματικής εργασίας.....	7
Μεθοδολογία της ερευνητικής διαδικασίας.....	7
Συμβολή της εργασίας.....	7
Διάρθρωση της εργασίας.....	8
Βιβλιογραφική επισκόπηση.....	9
Ελληνικό Εκπαιδευτικό σύστημα.....	9
Στόχοι της ανώτατης εκπαίδευσης.....	9
Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.....	10
Νομικό Πλαίσιο.....	11
Πολιτική της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης.....	13
Πόροι Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης.....	14
Πληθυσμός φοιτητών.....	16
Αξίες και πεποιθήσεις επιλογών σπουδών.....	18
Τομείς εκπαίδευσης Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.....	24
Επίπεδα ειδίκευσης σπουδών.....	25
Συμπεράσματα.....	27
Αγορά εργασίας.....	28
Ανεργία.....	29
Ειδικότητες αιχμής.....	35
Δημόσιος και ιδιωτικός τομέας.....	35
Συμπεράσματα.....	38
Οικονομικές συνθήκες στη Σύγχρονη Ελλάδα.....	39
Κοινωνία και εισόδημα.....	41
Ανεργία.....	43
Έρευνα και Ανάπτυξη.....	46
Τριτοβάθμια εκπαίδευση.....	46
Συμπεράσματα.....	48
Χάσμα Σπουδών – Αγοράς εργασίας.....	49
Χάσμα τυπικών προσόντων.....	51
Κάθετη αναντιστοιχία.....	52
Οριζόντια αναντιστοιχία.....	54
Άτυπα προσόντα.....	56

Προσόντα απασχολησιμότητας και ελλείμματα.....	57
Συμπεράσματα	64
Η οπτική του μάρκετινγκ στο γεφύρωμα του χάσματος.....	64
Η εφαρμογή του στρατηγικού προγραμματισμού μάρκετινγκ τριτοβάθμια εκπαίδευση....	68
Έρευνα	68
Τμηματοποίηση.....	70
Η τοποθέτηση του Ιδρύματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.....	71
Το μείγμα μάρκετινγκ/τα 7 p's στην εκπαίδευση	72
People Άνθρωποι	72
Product Μείγμα εκπαιδευτικού προϊόντος.....	72
Price Μείγμα τιμής	73
Place Μείγμα διανομής.....	73
Physical evidence Φυσικό περιβάλλον	73
Process Διαδικασίες	74
Promotion Μείγμα Προώθησης.....	74
Προτάσεις	75
Προτάσεις για μελλοντική διερεύνηση.....	79
Βιβλιογραφία	81
Παράρτημα 1.....	86
Παράρτημα 2.....	88

Σύνοψη

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται το γνωστικό υπόβαθρο όπως αυτό διαμορφώνεται μέσα από την έρευνα του μάρκετινγκ για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Συζητούνται στάσεις και αντιλήψεις, το σχέδιο μάρκετινγκ και οι εφαρμογές της στρατηγικής μάρκετινγκ με στόχο την γεφύρωση του χάσματος μεταξύ τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας. Η βιβλιογραφική ανασκόπηση επιχειρεί την αποτύπωση της κατάστασης που επικρατεί στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, την αγορά εργασίας στην τρέχουσα οικονομική συγκυρία και την μορφή του προς εξέταση χάσματος. Τέλος προτείνεται μια στρατηγική μάρκετινγκ που προσπαθεί καταπολεμώντας τις αιτίες του χάσματος να το αμβλύνει, ικανοποιώντας την συγκεκριμένη ανάγκη των απόφοιτων, αλλά και τους σκοπούς του δημοσίου στην υπηρεσία του πολίτη. Έμφαση δίνεται στην υιοθέτηση της φιλοσοφίας μάρκετινγκ ως το επιστημονικό εργαλείο της εκπαιδευτικής διοίκησης το οποίο δύναται να προσθέσει αξία στο ελληνικό εκπαιδευτικό προϊόν.

Εισαγωγή

Η γνώση, η πληροφορία και η επικοινωνία είναι οι πρωταγωνιστές της εποχής μας. Μιας νέας εποχής σε εξέλιξη και αποτελούν μαζί με το κεφάλαιο και την εργασία, τους σύγχρονους συντελεστές της παραγωγής. Στη νέα εποχή η πρόοδος της γνώσης συντελείται με ταχύτατους ρυθμούς και διαχέεται με ελάχιστη χρονική καθυστέρηση στην αγορά εργασίας.

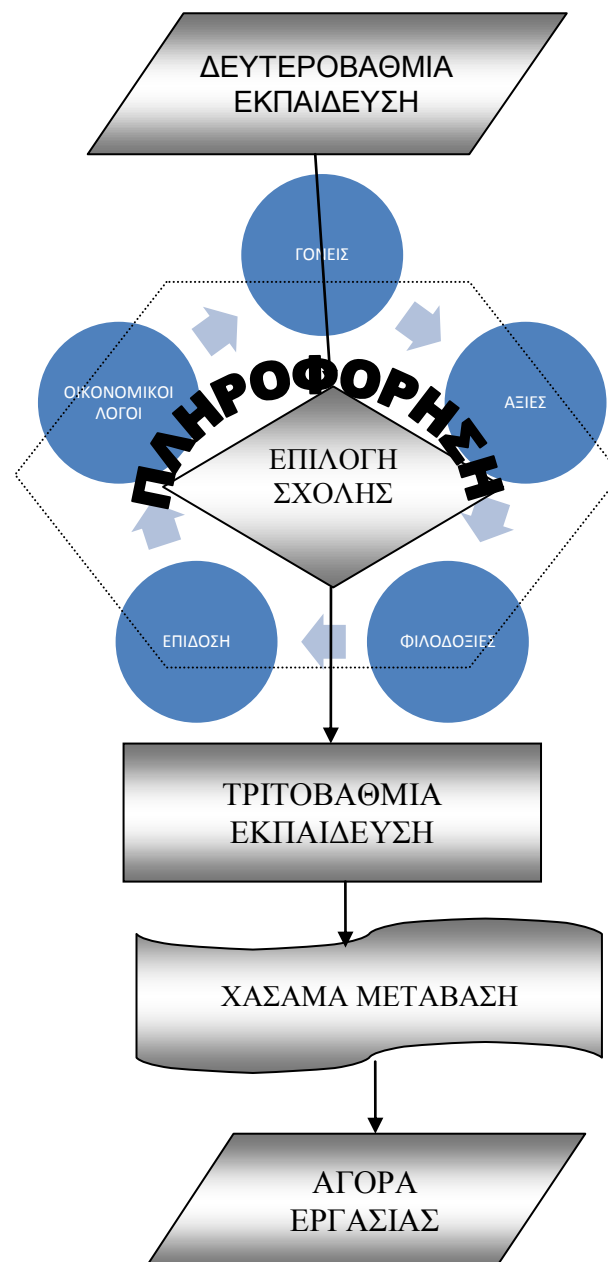
Η μετάβαση από την αρχική εκπαίδευση στην αγορά εργασίας αποτελεί μια κρίσιμη διαδικασία στη ζωή των νέων ανθρώπων. Με αυτό το ρόλο η διάρκεια της μπορεί να θεωρηθεί ως μέσο μέτρησης του χάσματος που υφίσταται μεταξύ τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και επαγγελματικής αποκατάστασης των αποφοίτων. Οι επιλογές των αποφοίτων και οι εμπειρίες τους, τόσο κατά τη διάρκεια των τελευταίων χρόνων της εκπαιδευτικής τους ζωής όσο και κατά τη διάρκεια της πρώτης επαφής τους με την αγορά εργασίας, έχουν σημαντικές συνέπειες για τις μελλοντικές κοινωνικές και οικονομικές προοπτικές τους και για την ενσωμάτωσή τους στον κόσμο των ενηλίκων.

Στην εποχή μας η μετάβαση από την εκπαίδευση στην αγορά εργασίας χαρακτηρίζεται από συνθετότητα (είναι λιγότερο γραμμική από παλαιότερα) και μεγάλη διάρκεια. Οι νέοι παραμένουν για περισσότερο χρόνο στο εκπαιδευτικό σύστημα και αντιμετωπίζουν μεγαλύτερη ανεργία (συχνά μακροχρόνια). Πολλοί από αυτούς περνούν από ενδιάμεσες καταστάσεις (εκπαίδευσης/κατάρτισης εργασίας ανεργίας) μέχρι να σταθεροποιηθούν στην αγορά εργασίας. Ο βασικός λόγος των αλλαγών στην διαδικασία ένταξης των πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι η αύξηση της ανεργίας. (Καραμερσίνη Μ. , Η Απορρόφηση των Αποφοίτων των Πανεπιστημίων στην Αγορά Εργασίας, 2008)

Για την διαμόρφωση πλήρους εικόνας του θέματος είναι απαραίτητο να αποτυπωθεί το σύστημα και οι παράγοντες που το επηρεάζουν, με ευρύτερη απεικόνιση που να περιλαμβάνει και την διαδικασία επιλογής σπουδών από μέρος των υποψηφίων.

Τα διακριτά τμήματα του συστήματος είναι η τριτοβάθμια εκπαίδευση, η αγορά εργασίας, η κοινωνικοπολιτική κατάσταση και το εξεταζόμενο χάσμα.

ΓΡΑΦΗΜΑ 1 Διάγραμμα ροής φοιτητών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

Τα επιμέρους τμήματα του συστήματος, που παρουσιάζεται ως κλειστό, δέχονται εξωτερικές επιδράσεις που το συνδιαμορφώνουν ανάλογα με την ένταση των συνιστωσών που επιδρούν σε αυτό.

Τόσο οι εμπλεκόμενοι, η εκπαίδευση, όσο και η αγορά εργασίας υπόκεινται στις πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές επιδράσεις του περιβάλλοντός τους, με συνέπεια να περιορίζεται η ελεύθερη βούληση και η απρόσκοπτη ένταξη στην αγορά εργασίας

Είναι αδύνατο να αναβαθμιστεί η ανώτατη εκπαίδευσή μας όταν όλοι, σχεδόν, οι απόφοιτοι λυκείου ανεξάρτητα ικανοτήτων, επιθυμούν να εισαχθούν σε πανεπιστήμια και ΤΕΙ με απώτερο σκοπό το διορισμό στο δημόσιο. (Ανδριανοπουλίτης, 2010)

Η φιλοσοφία του μάρκετινγκ μπορεί να έχει καταλυτικό ρόλο στην έκταση του χάσματος μέσα από τις πρακτικές που υπαγορεύει. Μάρκετινγκ και Εκπαίδευση, με κοινό παρονομαστή την επιδίωξη της αξίας, και προσεγγίσεις όπως ο πελατοκεντρικός προσανατολισμός κι η εξατομίκευση, αν συνδυαστούν καταλλήλως μπορούν να βελτιώσουν την μετάβαση στην επαγγελματική αποκατάσταση των αποφοίτων.

Είναι πολύ σημαντικό να λαμβάνονται υπόψη οι προσδοκίες των πολιτών από τη δημόσια εκπαίδευση (Grönroos, 2004). Προσδοκίες που αφορούν τον εφοδιασμό με δεξιότητες και ικανότητες αντιμετώπισης των προκλήσεων της σύγχρονης αγοράς εργασίας. Μέσω του καθορισμού πεδίων παθογένειας που μεγεθύνουν το πρόβλημα και εστιάζοντας στις ανάγκες του απόφοιτου, οι κρατικοί φορείς μπορούν να πετύχουν το ζητούμενο, που δεν είναι άλλο από την εξυπηρέτηση του πολίτη.

Σκοπός και στόχοι της διπλωματικής εργασίας

Σκοπός της πτυχιακής εργασίας είναι η διερεύνηση της βιβλιογραφίας σχετικής με το χάσμα μεταξύ τριτοβάθμια εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας στην σημερινή διάσταση του και την πρόταση στρατηγικής αντιμετώπισης του από την οπτική του μάρκετινγκ.

Αναλυτικότερα, οι επιμέρους στόχοι αφορούν:

στην καταγραφή των κυρίαρχων στοιχείων που φαίνεται να επικρατούν,

στην αποτύπωση των αντιλήψεων και των χαρακτηριστικών, και την δομή της τριτοβάθμια εκπαίδευσης.

στην αποτύπωση της αγοράς εργασίας και των προσδοκιών των αποφοίτων της

την καταγραφή και διερεύνηση των συνθηκών και των τάσεων του χάσματος με απώτερο στόχο την διαμόρφωση στρατηγικής μάρκετινγκ για την γεφύρωση του.

Μεθοδολογία της ερευνητικής διαδικασίας

Μέσα από μία βιβλιογραφική μελέτη/επισκόπηση και κριτική αξιολόγηση πρόσφατων ερευνών, άρθρων και βιβλίων σχετικών με το θέμα, θα συγκεντρωθούν πληροφορίες και στοιχεία από ελληνικά και διεθνή άρθρα σε βιβλιογραφικές βάσεις δεδομένων και μέσα από τα άρθρα που θα επιλεγθούν, θα συγκεντρωθούν πληροφορίες καθώς και στοιχεία σχετικά με τα ζητούμενα.

Συμβολή της εργασίας

Η συγκεκριμένη εργασία φιλοδοξεί - έχοντας παρουσιάσει θεωρητικά στοιχεία να αναδείξει τη χρησιμότητά του μάρκετινγκ εκπαιδευτικών υπηρεσιών στη βελτίωση της δημόσιας εκπαιδευτικής υπηρεσίας και της ικανοποίησης των απαιτήσεων των αποφοίτων.

Διάρθρωση της εργασίας

Στο πρώτο μέρος θα υπάρξει παρουσίαση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και των παραγόντων που την επηρεάζουν ως προς τους φοιτητές και τους απόφοιτους παράλληλα με την αποσαφήνιση των εννοιών και των επιδράσεων.

Στο δεύτερο μέρος θα προσεγγιστούν οι έννοιες και τα στατιστικά δεδομένα της αγοράς εργασίας.

Στο τρίτο μέρος θα αποτυπωθεί η τρέχουσα κατάσταση όπως έχει εξελιχθεί στην παρούσα οικονομική κατάσταση.

Στο τέταρτο μέρος θα παρουσιαστεί το χάσμα και οι λόγοι που το δημιουργούν.

Τέλος στο πέμπτο μέρος θα διατυπωθεί μια πρόταση στρατηγικής μάρκετινγκ για την βελτίωση των δομών υποστήριξης των αποφοίτων και των υποψηφίων με σκοπό την μείωση της διάρκειας μετάβασης και την επαγγελματική ικανοποίηση των προσδοκιών τους καθώς και δράσεις που θα εξυπηρετούν αυτόν τον στόχο.

Βιβλιογραφική επισκόπηση

Στην παρούσα εργασία, μέσα από την πλούσια διεθνή βιβλιογραφία για τα προαναφερόμενα θέματα., κριτήριο επιλογής είναι ο βαθμός στον οποίο οι παρακάτω αναφορές αποσαφηνίζουν τις σχετικές έννοιες με ορθολογικό, έγκυρο και επίκαιρο τρόπο στοχευμένα στους απόφοιτους τριτοβάθμιας στην αγορά εργασίας, και την μεταξύ τους σχέση σήμερα.

Ελληνικό Εκπαιδευτικό σύστημα

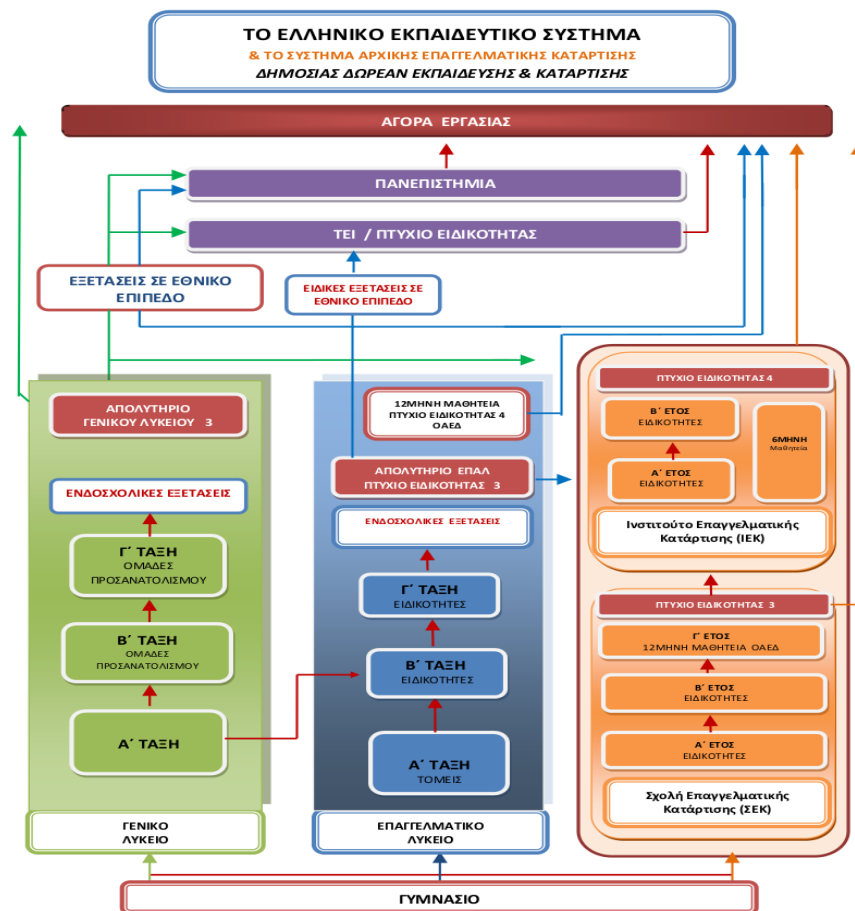
Η εκπαίδευση περιλαμβάνει το σύνολο των διαδικασιών εκείνων, κατά τις οποίες παράγονται ή μεταφέρονται γνώσεις και αγωγή και αναπτύσσονται ικανότητες και δεξιότητες στα άτομα. (Παλαιοπάνου, 1996, σ. 35)

Στόχοι της ανώτατης εκπαίδευσης

Η ανώτατη εκπαίδευση είναι ένας ζωτικός και απαραίτητος τομέας της κοινωνίας. Συμβάλλει στην ενημέρωση και στην εκπαίδευση των πολιτών, διαμορφώνει τις πεποιθήσεις και τις αντιλήψεις τους, ενώ ταυτόχρονα συνεισφέρει στην κοινωνική τους ευημερία. Σε παγκόσμια κλίμακα, η παροχή εκπαίδευσης υψηλού επιπέδου οδηγεί στη μακροπρόθεσμη οικονομική ανάπτυξη ενός κράτους, ενώ παράλληλα παίζει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στην αύξηση του πλούτου του, ώστε αυτό ν' αποκτήσει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα σε σχέση με τα υπόλοιπα κράτη. (Γιανζίνα-Κασσωτάκη & Κασσωτάκης, 2014)

Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα

ΓΡΑΦΗΜΑ 2 Ελληνικό Εκπαιδευτικό σύστημα

Πηγή : ΚΕΣΥΠ Νεαπόλεως

Από το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα η πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι δυνατή με πανελλήνιες εξετάσεις για τους απόφοιτους και τους τελειόφοιτους λυκείου, και ειδικές εξετάσεις για τους απόφοιτους και τους τελειόφοιτους επαγγελματικού λυκείου στα ΤΕΙ των αντίστοιχων ειδικοτήτων. Οι υποψήφιοι συμπληρώνουν μηχανογραφικό δελτίο στο οποίο κατατάσσουν με σειρά προτίμησης τις σχολές που επιθυμούν να φοιτήσουν και ανάλογα με την επίδοσή τους εισάγονται στην σχολή της οποίας την βάση έχουν ξεπεράσει.

Νομικό Πλαίσιο

Βάσει του Ν. 2916/2001, η δομή της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης διακρίνεται σε:

- Ανώτατη Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση, στην οποία ανήκουν τα Πανεπιστήμια, τα Πολυτεχνεία, η Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών και το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Στην Ελληνική Επικράτεια λειτουργούν 20 Πανεπιστήμια, τα οποία αποτελούνται από Σχολές, οι οποίες με τη σειρά τους διαιρούνται σε Τμήματα και αυτά σε αντίστοιχους Τομείς.
- Ανώτατη Τεχνολογική Εκπαίδευση, στην οποία ανήκουν 14 Τ.Ε.Ι. σε όλη την Ελληνική επικράτεια, τα οποία διαιρούνται σε Σχολές, που περιλαμβάνουν δύο ή περισσότερα Τμήματα. Στην Ανώτατη Τεχνολογική Εκπαίδευση περιλαμβάνει και την Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής Τεχνολογικής Εκπαίδευσης. (ΔΟΑΤΑΠ)

Στην Ελλάδα όλα τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι δημόσια και πρόσφατα γίνεται προσπάθεια από ιδιωτικά πανεπιστήμια και κολλέγια να δραστηριοποιηθούν ή να ενταχθούν στο πλαίσιο της (ΕΥΡΥΔΙΚΗ, 2012, σ. 23).

Όταν μιλάμε για τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα οι περισσότεροι άνθρωποι, τουλάχιστον μέχρι πρόσφατα, εννοούν τα Α.Ε.Ι. στα οποία περιλαμβάνονται 18 πανεπιστήμια. Είναι γεγονός όμως ότι από το 1984 υπάρχει στην Ελλάδα ένας αρκετά εύρωστος και δραστήριος μη πανεπιστημιακός χώρος, που απαρτίζεται από 14 Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Τ.Ε.Ι.) ο προσανατολισμός των οποίων είναι περισσότερο ο τομέας εφαρμογής μέσα από θεωρητική και πρακτική εκπαίδευση. Τα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Τ.Ε.Ι.), σύμφωνα με τον ιδρυτικό τους νόμο-πλαίσιο 1404/1983, ανήκουν μαζί με τα Πανεπιστήμια στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. (ΤΕΙ_ΛΑΜΙΑΣ, 2012)

Παρατηρώντας την ισχύουσα νομοθεσία και προσπαθώντας να αποτυπώσουμε την βούληση της πολιτείας για την οργάνωση και τους σκοπούς της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης παραθέτουμε τους παρακάτω νόμους και διατάγματα:

Ο Νόμος 3374/2005, «Διασφάλιση ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση», ορίζει ότι το έργο των Α.Ε.Ι. υπόκειται σε διαρκή αξιολόγηση με σκοπό την βελτίωση τους στο πλαίσιο της αποστολής τους.

Ο Νόμος 3549/2007, «Μεταρρύθμιση του Θεσμικού Πλαισίου για τη Δομή και Λειτουργία των Ανωτέρων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων», μεταξύ άλλων ορίζει ότι «Η ανώτατη εκπαίδευση παρέχεται από τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Ε.Ι.), που έχουν ως αποστολή:

α) Να παράγουν και να μεταδίδουν τη γνώση με την έρευνα και τη διδασκαλία και να καλλιεργούν τις τέχνες και τον πολιτισμό.

β) Να συμβάλλουν στη διαμόρφωση υπεύθυνων πολιτών, ικανών να αντιμετωπίζουν τις ανάγκες όλων των πεδίων των ανθρώπινων δραστηριοτήτων

γ) Να ανταποκρίνονται στην αντιμετώπιση των κοινωνικών, πολιτιστικών, μορφωτικών και αναπτυξιακών αναγκών της κοινωνίας με προσήλωση στις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης και της κοινωνικής συνοχής.

δ) Να διαμορφώνουν τις απαραίτητες συνθήκες για την αναζήτηση και διάδοση νέας γνώσης και ανάδειξη νέων ερευνητών, επιδιώκοντας συνεργασίες με άλλα Α.Ε.Ι. και ερευνητικούς φορείς του εσωτερικού ή του εξωτερικού, και να συμμετέχουν στην αξιοποίηση της γνώσης και του ανθρώπινου δυναμικού για την ευημερία της χώρας και της διεθνούς κοινότητας.

Το Προεδρικό διάταγμα υπ. αρ. 127/16-9-2013 μεταξύ άλλων κατήγγειλε τις σχολές Εμπορίας Διαφήμισης των Τ.Ε.Ι. στην προσπάθεια αναδιοργάνωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. του Φ.Ε.Κ. Νόμος 4009/2011, «Δομή, Λειτουργία, Διασφάλιση της Ποιότητας

των Σπουδών και Διεθνοποίηση των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων», 6 Σεπτεμβρίου 2011.

Πολιτική της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Η επένδυση στη γνώση αποτελεί το πιο ισχυρό συγκριτικό πλεονέκτημα σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο για το σήμερα και το αύριο του τόπου και των πολιτών, όχι μόνο σε εθνικό αλλά και σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο. Όμως το σύστημα που δεν είναι σε θέση ούτε να παρακολουθήσει τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, αλλά και ούτε να δώσει σύγχρονη μόρφωση και κουλτούρα στη νέα γενιά.. (Δαμανάκη, 2006)

Η ίδρυση νέων τμημάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι αποτέλεσμα της καιροσκοπικής πολιτικής που ακολουθήθηκε από το συγκεντρωτικό εκπαιδευτικό σύστημα που διασκόρπιζε τμήματα σε περιοχές με χαμηλές δυνατότητες οργάνωσης και παροχών. Η λειτουργία διαφορετικών τμημάτων του ίδιου Ιδρύματος σε γειτονικές πόλεις με σκοπό να ευχαριστήσει τους τοπικούς ψηφοφόρους είναι ένα δείγμα της ανυπαρξίας σχεδιασμού ανάπτυξης με επιζήμιες συνέπειες. (Gounias, 2006, σ. 329)

Η Ελληνική κυβέρνηση πρόσφατα ολοκλήρωσε ένα σχέδιο δομικής αναδιοργάνωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ενοποίησε το δίκτυο των ΑΕΙ και ΤΕΙ με το σχέδιο Αθηνά ολοκληρώνοντας το πρώτο κύμα μεταρρυθμίσεων με στόχο την αύξηση της απόδοσης και την αποφυγή της επικάλυψης γνωστικών πεδίων διατηρώντας τον ίδιο αριθμό εισακτέων. (European Commission, 2014, p. 5)

Οι αποφάσεις για το σύνολο της εκπαίδευσης λαμβάνονται συγκεντρωτικά σύμφωνα με τους δείκτες του ΟΟΣΑ για το 2011 κατά 78% από την κεντρική διοίκηση, κατά 12% από την περιφερειακή διοίκηση, 5% από την τοπική και μόλις 5% από την εκπαιδευτική μονάδα. (ΟΟΣΑ, 2012)

Το 40% των νέων 20-29 ετών στην Ελλάδα ήταν εγγεγραμμένοι το 2010 στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. (ΟΟΣΑ, 2012)

Πόροι Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα χρηματοδοτούνται από το κράτος, μέσα από τον κρατικό προϋπολογισμό και το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων για την ανώτατη εκπαίδευση σε κεντρικό επίπεδο. Οι φοιτητές δεν καταβάλουν δίδακτρα Τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα αναλαμβάνουν την ευθύνη για τη διαχείριση των πόρων που απορρέουν από την κρατική χρηματοδότηση και τα δικά τους περιουσιακά στοιχεία. (ΕΥΡΥΔΙΚΗ, 2014)

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 Οι προϋπολογισμοί της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

Οι προϋπολογισμοί των Πανεπιστημίων και ΤΕΙ για τα έτη 2008 - 2014		
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ*	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ **
2008	240.000.000	339.200.000
2009	252.000.000	325.150.000
2010	262.080.000	339.960.000
2011	177.201.000	269.284.000
2012	163.000.000	261.250.000
2013	114.743.000	156.981.000
2014	107.500.000	179.000.000

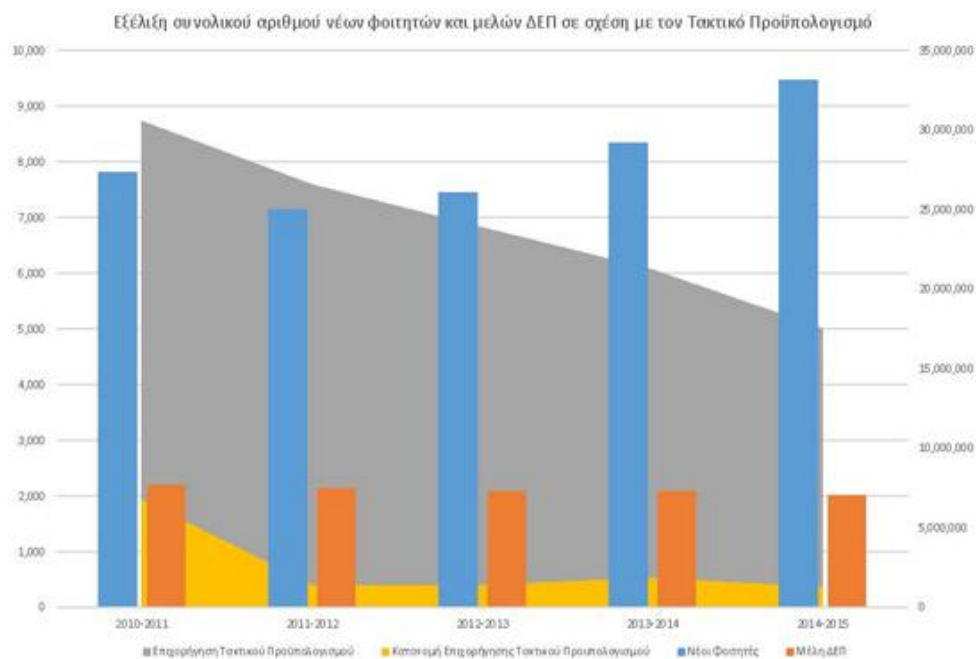
* Δεν συμπεριλαμβάνονται το Διεθνές Πανεπιστήμιο και το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
 ** Συμπεριλαμβάνονται δαπάνες φοιτητικής μέριμνας, συγγραμμάτων και μισθοδοσίας έκτακτου διδακτικού προσωπικού
 Σημ. Ο φοιτητικός πληθυσμός σε κανονικά εξάμηνα για τα έτη 2008 και 2009 ήταν 163.718, ενώ για τα 2012 και 2013 ήταν 178.817

Πηγή : (Καλημέρη, 2014)

Από τον παραπάνω πίνακα παρατηρούμε μείωση των επιχορηγήσεων στη τριτοβάθμια εκπαίδευση από 339.200.000 σε 179.000.000 δηλαδή 47% περίπου σε διάστημα 6 ετών με σαφές αντίκτυπο στους διαθέσιμους πόρους και την ποιότητα σπουδών.

Από αυτή την μείωση επηρεάστηκαν καίρια οι ανθρώπινοι πόροι . Παρόλη την διατήρηση του υψηλού αριθμού εισακτέων, ο αριθμός Διδακτικού Επιστημονικού Προσωπικού μειώνεται. Χαρακτηριστικά είναι τα στοιχεία που παραθέτει το Α.Π.Θ. για την πορεία αυτών των μεγεθών.

ΓΡΑΦΗΜΑ3 Εξέλιξη συνολικού αριθμού νέων φοιτητών και μελών ΔΕΠ σε σχέση με τον Τακτικό Προϋπολογισμό

Πηγή: (Α.Π.Θ., 2014)

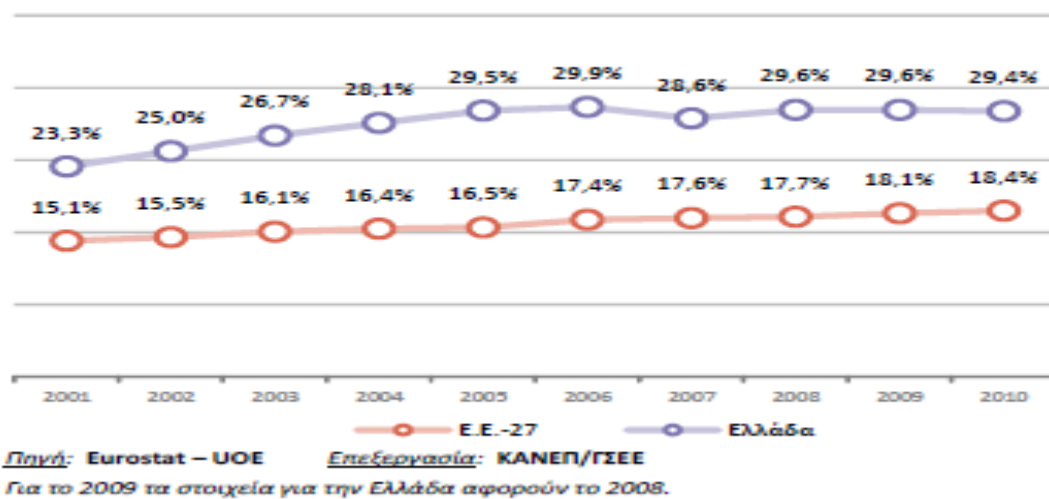
Η εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και η φοίτηση σε κάποια πανεπιστημιακή σχολή συνεπάγονται υψηλές ιδιωτικές δαπάνες, ιδιαίτερα για τις φτωχότερες οικογένειες και τις οικογένειες των αγροτικών περιοχών. Καταγράφεται αύξηση των ενισχυτικών μαθημάτων σε ιδιωτικά φροντιστήρια για τους φοιτητές κυρίως της νομικής, της ιατρικής, των πολυτεχνικών σχολών και των οικονομικών σπουδών. (ΕΛΙΑΜΕΠ, 2006)

Όσο υψηλότερη η συνολική δαπάνη ανά φοιτητή για εκπαιδευτικά ιδρύματα, τόσο καλύτερα και τα παραγόμενα εκπαιδευτικά και ερευνητικά αποτελέσματα των συστημάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και αντιστρόφως. (ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ, 2013, σ. 437)

Πληθυσμός φοιτητών

Ο αριθμός των φοιτητών στην Ελλάδα μετά από έντονη άνοδο πριν μια δεκαετία έχει σταθεροποιηθεί σε πολύ υψηλή αναλογία επί του συνολικού μαθητικού / φοιτητικού πληθυσμού.

ΓΡΑΦΗΜΑ 4 Ετήσια αναλογία του φοιτητικού πληθυσμού επί του συνολικού μαθητικού/φοιτητικού πληθυσμού στην Ελλάδα και την Ε.Ε. 27

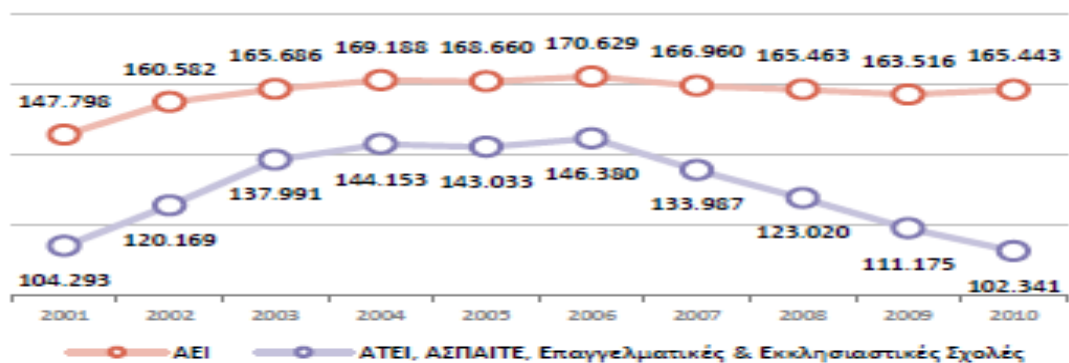

Επίσης ενδιαφέρον παρουσιάζει η μεταβολή του πληθυσμού των φοιτητών των ΑΕΙ σε σχέση με τον πληθυσμό των ΤΕΙ. Παρατηρώντας το παρακάτω γράφημα διαπιστώνουμε τον σταθερά υψηλό αριθμό φοιτητών ΑΕΙ σε αντιδιαστολή με τον σημαντικά χαμηλότερο, των ΤΕΙ ο οποίος έχει και έντονα πτωτική τάση που μάλιστα συνπιπτει με το ξέσπασμα της κρίσης στην ελληνική οικονομία

Η συμμετοχή των φοιτητών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση που οι γονείς τους έχουν χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης είναι 20% επί του συνόλου, ενώ το σύνολο των γονέων στην Ελλάδα έχουν χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης είναι το 42% επί του συνόλου. Το γεγονός αυτό

αποδεικνύει ότι οι νέοι που οι γονείς τους έχουν χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης έχουν κάτω από 40% πιθανότητες να σπουδάσουν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. (ΟΟΣΑ, 2012)

ΓΡΑΦΗΜΑ 5 Συνολικός φοιτητικός πληθυσμός 2001 - 2010

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή - ΠΑΙΔΕΙΑ – Χρονοσειρές & Πίνακες (Στοιχεία Λήξης)
(* Στο φοιτητικό πληθυσμό δεν περιλαμβάνονται οι φοιτητές που έχουν ολοκληρώσει τη φοίτησή τους σε κανονικά εξαμήνια σπουδών αλλά οφείλουν μαθήματα (Κατηγορία: Φοιτητές πέραν των κανονικών εξαμήνων)

Από το γράφημα που παρατίθεται προκύπτει η παράλληλη αύξηση του φοιτητικού πληθυσμού των ΑΕΙ (συνολική αύξηση κατά 15,4%) και ιδιαίτερα των ΑΤΕΙ (συνολική αύξηση κατά 40,4%) κατά την εξαετία 2001-2006. Κατά την περίοδο 2006-2009 και οι δύο πληθυσμοί παρουσιάζουν μείωση, Κατά το τελευταίο έτος της ανάλυσης (2009-2010) η μείωση του φοιτητικού πληθυσμού των ΑΤΕΙ, ΑΣΠΑΙΤΕ, Επαγγελματικών & Εκκλησιαστικών Σχολών συνεχίστηκε (κατά 7,9%), ενώ ο φοιτητικός πληθυσμός των ΑΕΙ αυξήθηκε κατά 1.927 φοιτητές (1,2%). (ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ, 2013, σ. 38)

Στην Ελλάδα ο αριθμός των θέσεων¹ στην τριτοβάθμια εκπαίδευση σε όλους τους τομείς πανεπιστημιακών σπουδών θεσπίζεται σε εθνικό επίπεδο, αλλά σε πολλές περιπτώσεις προηγουμένως διεξάγονται διαβουλεύσεις με τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα (ΕΥΡΥΔΙΚΗ, 2012, σ. 61)

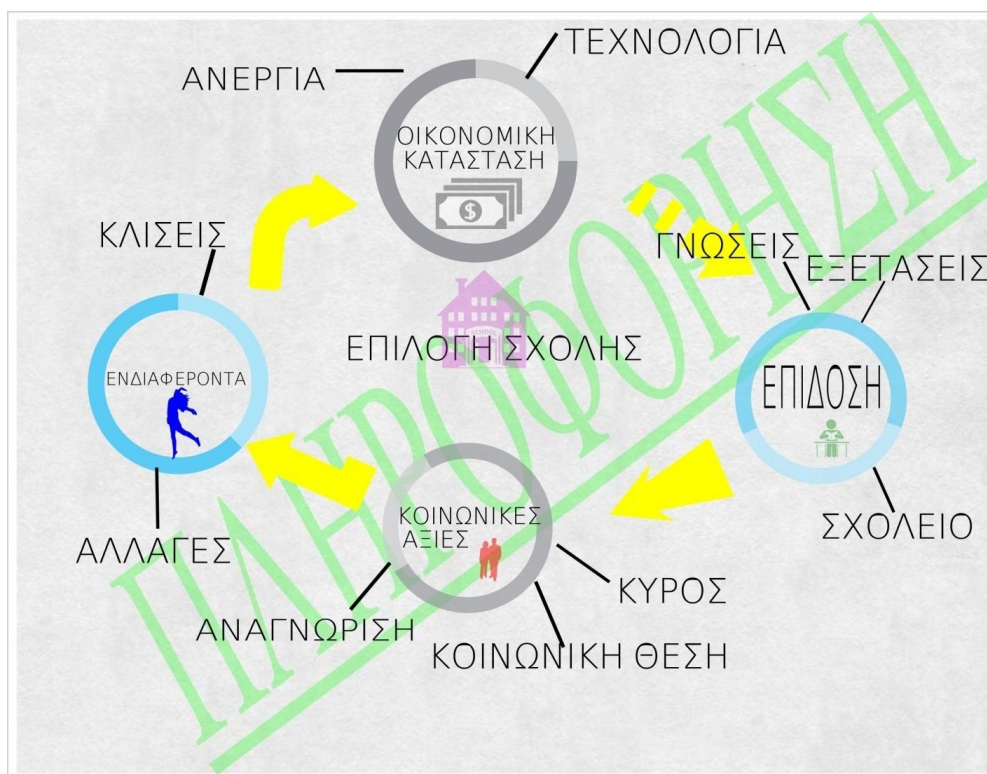
¹ Βλ. παράρτημα 1

Το ποσοστό των ατόμων 18-34 ετών που εισάγονται στη τριτοβάθμια εκπαίδευση από 13,7% του συνολικού πληθυσμού το 1999 εκτινάχθηκε σε 21.5% το 2004 (ΕΥΡΥΔΙΚΗ, 2012, p. 21)

Αξίες και πεποιθήσεις επιλογών σπουδών

Αυτό που συνήθως θέλουν οι γονείς για τα παιδιά τους δεν είναι απλώς το να πετύχουν στο Πανεπιστήμιο αλλά το να αποκτήσουν λαμπερό επάγγελμα μετά την φοίτησή τους στο Πανεπιστήμιο. Παλιότερα, αμέσως μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, λαμπερό επάγγελμα εξασφαλιζόταν με μια θέση στο δημόσιο (καρέκλα, γραφείο, γραβάτα). Οι διορισμοί γίνονταν με τη μεσολάβηση των βουλευτών οι οποίοι, για μια καλή θέση, ζητούσαν πανεπιστημιακό πτυχίο. Στη συνέχεια «λαμπερό» επάγγελμα εξασφάλιζε –και ακόμη εξασφαλίζει– επάγγελμα με κύρος και πολλά χρήματα. Κατά τα τελευταία χρόνια ανέτειλε η εποχή των οικονομολόγων, των ιδιοκτητών επιχειρήσεων κ.ά. Με βάση την παραπάνω εξέλιξη (που δεν τελειώνει ποτέ), οι γονείς θα ήθελαν τα παιδιά τους να γίνουν μηχανικοί, γιατροί, οικονομολόγοι κ.λπ. και μετά να βρουν ανάλογη «λαμπερή» εργασία (ΑΛΦΑ ΕΚΔΟΤΙΚΗ, 2008).

ΓΡΑΦΗΜΑ 6 Επιλογή σχολής

Στην Ελλάδα υπάρχουν διαφορές στην ποιότητα και στο επίπεδο εκπαίδευσης που είναι διαθέσιμα στην χώρα, την περιοχή ή την κοινωνία που ζει το άτομο. Η πρόσβαση του στις εκπαιδευτικές δομές διαφέρει ανάλογα με την κοινωνική του τάξη την φυλή του και την εθνικότητα του. Ένας άλλος παράγοντας είναι η πρόθεση και δυνατότητα των γονέων να του παρέχουν οικονομική και ψυχολογική υποστήριξη για την μεγιστοποίηση των δυνατικών του ταλέντων (Gounias, 2006).

Οι γονείς, είναι γενικά παραδεκτό, ότι αποτελούν τον ισχυρότερο παράγοντα επιρροής στις επαγγελματικές αποφάσεις του ατόμου. Η επίδραση αυτή, τις περισσότερες φορές δεν είναι σκόπιμη ούτε συνειδητή, αλλά ασκείται σε λανθάνουσα μορφή. Οι γονείς επηρεάζουν τα παιδιά τους με την προσωπικότητα και την όλη συμπεριφορά τους, τις κάθε είδους δυνατότητες, το περιβάλλον, τα μέσα τα οποία διαθέτουν ή δημιουργούν, χωρίς να χρειάζεται να πείσουν ή να πιέσουν. (Παλαιοπάνου, 1996, σ. 219)

Στην αναπόφευκτη, μεταπολεμικά, αναθεώρηση των κοινωνικών αξιών και στην αλλαγή των σχέσεων μεταξύ των κοινωνικών ομάδων, οφείλεται και η "εκπαιδευτική έκρηξη", όπως αποκάλεσαν το κοινωνικό και δημογραφικό φαινόμενο της απότομης αύξησης του μαθητικού και σπουδαστικού πληθυσμού. Η προσπάθεια ξεκίνησε λόγω της *διαγενεακής κοινωνικής κινητικότητας*², προς το υψηλότερο επίπεδο μορφωτικών φιλοδοξιών που δραστηριοποίησε τα κοινωνικά στρώματα, τα οποία ως τότε δε συμμετείχαν σε τόση έκταση στις διαδικασίες της εκπαίδευσης.

Επίσης ώθηση έδωσαν τα "οικονομικά" κυρίως κίνητρα των κυβερνήσεων για διεύρυνση του εκπαιδευτικού συστήματος, από το φόβο μήπως οι χώρες τους χάσουν την ανταγωνιστική τους ικανότητα στο διεθνές επίπεδο, αν δεν εξαντλήσουν "υπερταξικά" τις ικανότητες όλων των ανθρώπων τους. Έτσι η εκπαίδευση από βασική ανάγκη του ατόμου μετατράπηκε σε κύρια προϋπόθεση κοινωνικής και επαγγελματικής ανόδου του (Παλαιοπάνου, 1996).

Όμως η διαγενεακή κοινωνική κινητικότητα που συντελείται λόγω εξωτερικών παραγόντων σε κοινωνίες που βρίσκονται σε διαρκή μετάβαση, όπως η ελληνική, δημιουργούν περισσότερα προβλήματα από αυτά που λύνουν. (Μαυρίδης, 2011, σ. 69). Για παράδειγμα ο υπερπληθυσμός πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι υπεύθυνος, για την ανεργία και την πτώση της αξία των πτυχίων λόγω του πληθωρισμού πτυχίων που πλέον υφίσταται στην Ελλάδα.

² Κοινωνική κινητικότητα σημαίνει η αλλαγή των κοινωνικών δρώντων στα πλαίσια του κοινωνικού οικοδομήματος, της κοινωνικής οικονομικής και επαγγελματικής θέσης του υποκειμένου. (Μαυρίδης, 2011, σ. 67)

ΠΙΝΑΚΑΣ 2 Ποσοστό πτυχιούχων κατά εκπαιδευτικό επίπεδο γονέα

Ανώτερο επίπεδο εκπαίδευσης γονέα	Ανώτερο επίπεδο εκπαίδευσης παιδιών		
	Πρωτοβάθμια εκπαίδευση	Δευτεροβάθμια εκπαίδευση	Τριτοβάθμια εκπαίδευση
Αγράμματος ή Πρωτοβάθμια εκπαίδευση	19,2	59,3	21,5
Δευτεροβάθμια εκπαίδευση	7,5	60,8	31,8
Τριτοβάθμια εκπαίδευση	5,3	48,2	46,5

Πηγή: (ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2015)

Από το παραπάνω πίνακα πιστοποιείται το γεγονός της επιρροής του εκπαιδευτικού επιπέδου του γονέα σε σχέση με εκπαιδευτικό επίπεδο του παιδιού που παρουσιάζει ότι κυρίως οι γονείς απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έχουν παιδιά που αποφοιτούν από την ίδια βαθμίδα.

Τις τελευταίες δεκαετίες, ένα πανεπιστημιακό πτυχίο θεωρείται από την κοινωνία ως ένα μέσο για την κοινωνική ανέλιξη και αναγνώριση δια μέσου μιας διακεκριμένης επαγγελματικής σταδιοδρομίας. Ως εκ τούτου, η ζήτηση για εκπαίδευση πανεπιστημιακού επιπέδου συνεχώς αυξάνεται, όπως αποδεικνύουν και οι σύγχρονες στατιστικές μελέτες (Μαρούδας & Κυριακίδου, 2009)

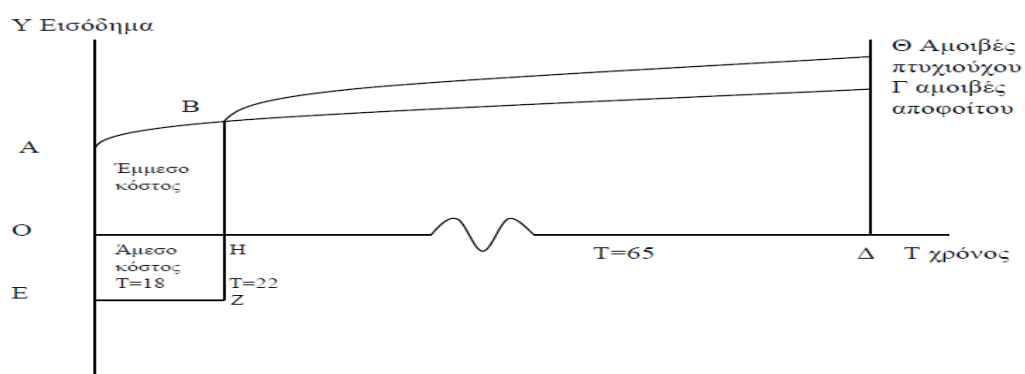
Σύμφωνα με τα αποτελέσματα οι οικονομικές απολαβές και η κοινωνική αναγνώριση συνδέονται περισσότερο με τη Γενική Εκπαίδευση και τα ΑΕΙ, παρά με την Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση και τα ΤΕΙ. . Οι περισσότεροι από τους μαθητές θεωρούσαν ότι, σπουδάζοντας στο πανεπιστήμιο και αποκτώντας πτυχίο ανώτατης σχολής, όχι μόνο θα είχαν καλύτερες οικονομικές απολαβές, αλλά πίστευαν, επιπλέον, ότι ο πανεπιστημιακός τίτλος θα συντελούσε στην κοινωνική τους άνοδο και καταξίωση. (Παλαιοπάνου, 1996, σσ. 87,90).

Σημαντικό ρόλο στην επιλογή σπουδών έχει και η λεγόμενη επένδυση στην εκπαίδευση³ με βάση την θεωρία του ανθρωπίνου κεφαλαίου που εξετάζεται στην συνέχεια.

Με αυτά τα δεδομένα οι υποψήφιοι φοιτητές επιλέγουν τις σχολές που επιθυμούν να παρακολουθήσουν επιδιώκοντας την βέλτιστη επαγγελματική επιλογή και υποβαθμίζοντας τις όποιες επιθυμίες και κλίσεις τους στο βωμό της όποιας «ορθολογικής» απόφασης.

Ο σχολικός επαγγελματικός προσανατολισμός καλείται να επιτελέσει το ρόλο του εκπαιδευτικού σύμβουλου, αλλά και του επαγγελματικού σύμβουλου ώστε να υποστηρίξει και να σταθεί αρωγός στις εκπαιδευτικές και κατά προέκταση επαγγελματικές αποφάσεις του υποψηφίου, μέσω της ορθολογικής πληροφόρησης, της αυτογνωσίας, της διαδικασίας λήψης απόφασης, και της συμπαράστασης στην διάρκεια της μετάβασης (Δημητρόπουλος, 1991).

Οι υποψήφιοι συμπληρώνουν με σειρά προτίμησης τις σχολές στο μηχανογραφικό δελτίο επιλογής υποψηφίου, συνυπολογίζοντας τα ενδιαφέροντα, τις δυνατότητες την πληροφόρηση και τις ευκαιρίες για επαγγελματική και κοινωνική αποκατάσταση που προσδοκούν από την κάθε σχολή.

(Κατσανέβας, 2001, σ. 105)

Στο παραπάνω διάγραμμα απεικονίζεται η επένδυση στην εκπαίδευση. Ο κάθετος άξονας μετρά το εισόδημα ενώ ο οριζόντιος την ηλικία. Όσα περισσότερα έτη εκπαίδευσης επιλέγει ένα άτομο να ακολουθήσει, τόσο απομακρύνονται στο μέλλον οι εισοδηματικές του ροές, ενώ η παρούσα αξία τους μειώνεται. Για να είναι επομένως συμφέρουσα μια επένδυση εκπαίδευσης η παρούσα αξία της πρέπει να είναι θετική και το οικονομικά ορθολογικό άτομο θα κάνει εκείνη την επιλογή με τη μεγαλύτερη παρούσα αξία (Σμαγαδή, 2011, σ. 87).³

Η πρώτη προτίμηση των υποψηφίων μαθητών εκτός από τις παραπάνω επιρροές σαφώς επηρεάζεται και από τον τόπο κατοικίας της οικογένειάς τους και οι πρώτες προτιμήσεις τους διαμορφώνονται ως εξής:

ΓΡΑΦΗΜΑ 7 Σχολές 1ης προτίμησης υποψηφίων 2014

Πηγή: minedu.gr

Το παραπάνω γράφημα αναπαριστά τις περισσότερο επιλεγόμενες σχολές με βάση το πλήθος του αριθμού των μαθητών που τις έθεσαν ως πρώτη επιλογή στο μηχανογραφικό δελτίο τους.

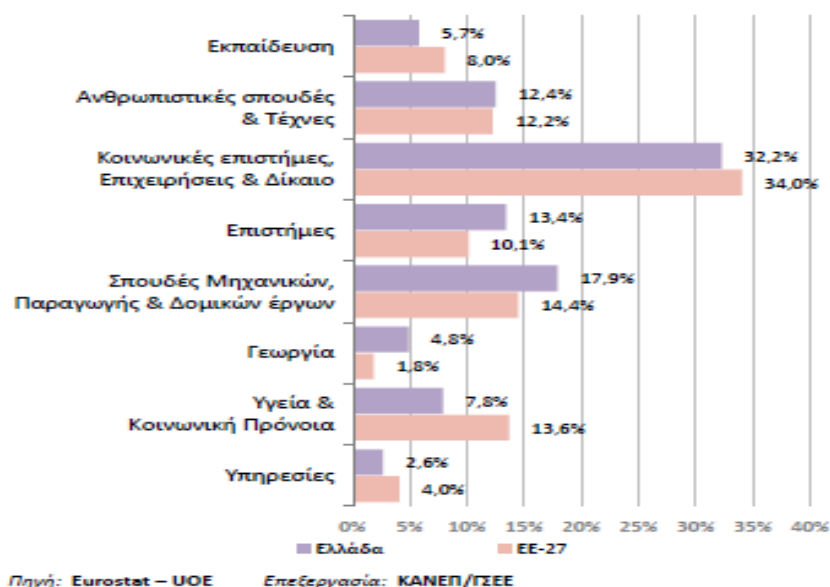
Οι σχολές της νομικής, ιατρικής του οικονομικού και το πολυτεχνείο είναι οι πρώτες επιλογές των περισσότερων και για αυτό το λόγο και οι βάσεις εισαγωγής σε αυτές είναι πολύ υψηλές.

Τομείς εκπαίδευσης Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Όλες οι σχολές και τα τμήματα από Πανεπιστήμια και ΤΕΙ είναι ταξινομημένα σε πέντε επιστημονικά πεδία, στα οποία μπορεί ο υποψήφιος να εισαχθεί, ανάλογα με το γνωστικό τους αντικείμενο. Το πρώτο επιστημονικό πεδίο είναι οι Ανθρωπιστικές, Νομικές και Κοινωνικές Επιστήμες όπου ανήκουν κυρίως θεωρητικές σχολές. Ακολουθεί το 2ο επιστημονικό πεδίο όπου ανήκουν σχολές Θετικών Επιστημών. Το τρίτο πεδίο είναι οι σχολές Υγείας ενώ στο τέταρτο και στο πέμπτο πεδίο ανήκουν Τεχνολογικών επιστημών και Επιστημών Οικονομίας και Διοίκησης αντίστοιχα.

Μια άλλη διάκριση σε τομείς σπουδών που θέτει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τα πεδία σπουδών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι: Εκπαίδευση, Ανθρωπιστικές σπουδές, Κοινωνικές επιστήμες Επιχειρήσεις Δίκαιο, Επιστήμες, Σπουδές μηχανικών παραγωγής & δομικών έργων, Γεωργία, Υγεία & πρόνοια κα υπηρεσίες.⁴

ΓΡΑΦΗΜΑ 8 Διαφοροποίηση της κατανομής του φοιτητικού πληθυσμού της Ελλάδας ανά πεδίο σπουδών ως προς την αντίστοιχη κατανομή της Ε.Ε.27 το 2010

⁴ Βλ. παράρτημα 2

Το 32,2% του φοιτητικού πληθυσμού (το μεγαλύτερο ποσοστό) της Ελλάδας σπουδάζει στις Κοινωνικές επιστήμες Επιχειρήσεις και Δίκαιο, λίγο λιγότερο από τον μέσο όρο. της Ε.Ε. -27, στην Εκπαίδευση σπουδάζει μικρότερος αριθμός φοιτητών σε σχέση με τον μέσο όρο. της Ε.Ε. -27, στις Ανθρωπιστικές σπουδές, Επιστήμες τα ποσοστά είναι παρόμοια, μεγαλύτερο ποσοστό ελλήνων επιλέγουν Σπουδές μηχανικών παραγωγής & δομικών έργων, ενώ μικρότερο ποσοστό επιλέγει σπουδές στην, Υγεία & πρόνοια. Μεγάλες διαφορές εμφανίζονται στην Γεωργία όπου το ποσοστό των Ελλήνων φοιτητών είναι υπερδιπλάσιο και στις Υπηρεσίες όπου το ποσοστό των Ελλήνων φοιτητών είναι σχεδόν μισό από το αντίστοιχο την Ευρώπης των 27.

Επίπεδα ειδίκευσης σπουδών

Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, επιλέγει να δώσει λύση στο πρόβλημα της ταχύτατης εξέλιξης της γνώσης, με την διαμόρφωση του διδακτικού αντικειμένου ανά βαθμίδα. Η άριστη βασική επιστημονική γνώση, η βαθύτατη διείσδυση στο αντικείμενο σπουδών που είναι απαιτήσεις για την παρακολούθηση του αντικειμένου της σχολής κατανέμονται στις διαθέσιμες βαθμίδες.

Η ελληνική Τριτοβάθμια εκπαίδευση προσφέρει στον πρώτο κύκλο σπουδών (ISED 5A), συνήθως τετραετή προγράμματα σπουδών, που στα πρώτα εξάμηνα τα μαθήματα αφορούν την γενική επιστημονική γνώση και στην συνέχεια προχωρούν στην εξειδίκευση σε σχέση με το αντικείμενο σπουδών.

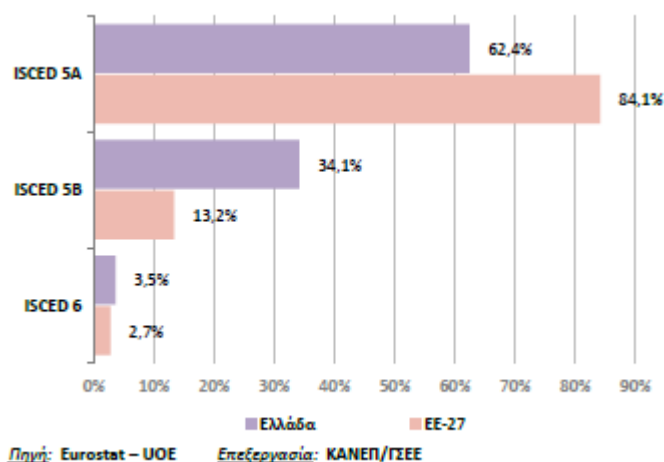
Ο όρος ειδικότητα έχει σημασία διότι υποδηλώνει «εξειδίκευση». Όμως, η έννοια της εξειδίκευσης είναι σχετική και όχι απόλυτη, και σίγουρα δεν είναι ανεξάρτητη του πλαισίου αναφοράς της.

Η χρήση των προσδιοριστών «μονοθεματική» και «πολυθεματική» σε σχέση με ειδικότητες, γίνεται με στόχο τη διάκριση των ειδικοτήτων ανάμεσα σε αυτές που καλύπτουν

ένα και μοναδικό θέμα, έστω διεπιστημονικό θέμα, και αυτές που καλύπτουν πέραν του ενός θέματος, τα οποία όμως θέματα δεν συνιστούν αδιάσπαστες πολυεπιστημονικές ειδικότητες. Σε μονοθεματικά προγράμματα σπουδών, ακριβώς επειδή πραγματεύονται ένα θέμα με ενιαίο τρόπο, η κάλυψη του θέματος/ειδικότητας είναι πιο ουσιαστική και σε μεγαλύτερο βάθος σε σχέση με την κάλυψη του ίδιου θέματος, αλλά ως συστατικού στοιχείου μίας πολυθεματικής ειδικότητας. (Κεραυνού-Παπαηλίου, 2007)

Είναι γεγονός ότι ανάλογα με την σχολή φοίτησης του πρώτου κύκλου (ISED 5A), τα προγράμματα σπουδών μπορεί να είναι γενικά ή εξειδικευμένα, μονοθεματικά ή πολυθεματικά. Σε περίπτωση που ο φοιτητής θελήσει να εμβαθύνει περαιτέρω τις γνώσεις του μπορεί να ακολουθήσει μεταπτυχιακά (ISED 5B), διδακτορικά ή μεταδιδακτορικά προγράμματα (ISED 6), που προσφέρονται από την τριτοβάθμια Ελληνική εκπαίδευση.

ΓΡΑΦΗΜΑ 8 Διαφοροποίηση κατανομής του φοιτητικού πληθυσμού της Ελλάδος ανά επίπεδο σπουδών ως προς την αντίστοιχη κατανομή της Ε.Ε._27 το 2010

Όπως αποτυπώνεται στο γράφημα τα ποσοστά των ελλήνων φοιτητών που επιλέγουν να συνεχίσουν τις σπουδές τους σε μεταπτυχιακό ή διδακτορικό επίπεδο είναι κατά πολύ υψηλότερο από το ποσοστό των φοιτητών της Ε.Ε. -27 κατά συνέπεια και ο χρόνος σπουδών τους αλλά και η επένδυση στην εκπαίδευση που επιλέγουν να πραγματοποιήσουν.

Συμπεράσματα

Η εκπαίδευση στη Ελλάδα διακρίνεται για τον χρησιμοθηρικό και όχι τον γνωσιοθηρικό προσανατολισμό της. (Μαυρίδης, 2011, σ. 12). Επιπλέον πρέπει να προστεθεί ότι και οι υποψήφιοι φοιτητές συμμετέχουν στις εισαγωγικές εξετάσεις με βαθμοθηρικές επιδιώξεις εναρμονισμένες με το σύστημα εισαγωγής. Το αποτέλεσμα του συστήματος εισαγωγής, μέσω του μηχανογραφικού δελτίου, είναι, αν εισαχθούν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, ορισμένοι από αυτούς να φοιτήσουν σε μια σχολή που έχει αδιάφορο αντικείμενο για τους ίδιους, ενδεχομένως τυχαία, ή αμφίβολη επαγγελματική αποκατάσταση.

Η επιλογή της σχολής φοίτησης επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από την οπτική του οικογενειακού περιβάλλοντος και τις προσωπικές φιλοδοξίες με απουσία όμως ορθολογικής πληροφόρησης και έχει ως αποτέλεσμα την συσσώρευση φοιτητών σε σχολές «ανεργίας».

Οι κυβερνητικές αποφάσεις έχουν την απόλυτη ευθύνη, αφού μοναδικός πάροχος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι το δημόσιο. Το νομικό πλαίσιο είναι πλήρες και εκσυγχρονίζεται, αλλά η οικονομική συγκυρία οδηγεί σε περιστολή των δαπανών με εμφανή αντίκτυπο στην ποιότητα της. Οι πολιτικές αποφάσεις που ελήφθησαν τα προηγούμενα χρόνια οδήγησαν σε υπερπληθυσμό σε κάποιες σχολές και πληθωρισμό των πτυχίων ενώ αυξήθηκαν οι φοιτητές που συνέχισαν τις σπουδές τους σε ανώτερα επίπεδα..

Αγορά εργασίας

Η έννοια της ε ρ γ α σ ί α ς εμπεριέχει το σύνολο των σωματικών και διανοητικών δραστηριοτήτων του ανθρώπου, οι οποίες σκοπό έχουν τη δημιουργία κινητών και ακινήτων αγαθών για την ικανοποίηση των αναγκών του. (Παλαιοπάνου, 1996, σ. 35)

Ο χώρος, όπου η ανθρώπινη εργασία προσφέρεται ως αγαθό προς πώληση (προσφορά εργασίας) από τη μια, και από την άλλη διάφοροι πελάτες που αναζητούν να αποκτήσουν το αγαθό αυτό πληρώνοντας ένα ποσό (ζήτηση εργασίας), είναι η αγορά εργασίας. (Παλαιοπάνου, 1996, σ. 38)

Ως απασχολησιμότητα ορίζεται η ικανότητα ενός ατόμου να βρει ή να διατηρήσει μια θέση εργασίας σε ένα δεδομένο κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον. Η απασχολησιμότητα αφορά στην καταλληλότητα των προσόντων σε σχέση με τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας, έτσι ώστε το άτομο να μπορεί να βρει ή/και να διατηρήσει μια θέση εργασίας υπό κανονικές συνθήκες και μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα (Πρωτοβουλία, Η Απασχολησιμότητα των Αποφοίτων της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης: Εννοιολογικές Προσεγγίσεις και Επισκόπηση της Διεθνούς και Ελληνικής Εμπειρικής Βιβλιογραφίας, 2008).

Είναι απαραίτητο να διευκρινιστεί ότι απασχόληση θεωρείται η αμειβόμενη εργασία (Καραμερσίνη, 2011), Στην εργασία αυτή θα εξετάσουμε την απασχόληση των αποφοίτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Τρεις είναι οι θεωρητικές αναπαραστάσεις των λειτουργιών της αγοράς εργασίας. Η πρώτη που θεωρεί την εργασία ως εμπόρευμα που ακλουθεί τους νόμους της αγοράς και της ζήτησης με αγοραστές (εργοδότες) και πωλητές (εργαζόμενους). Η δεύτερη που την θεωρεί ως άθροισμα ατομικών σχέσεων και όχι στιγμιαία συναλλαγή αλλά μια σχέση διαρκείας. Η Τρίτη που την θεωρεί και λαμβάνει τις εργασιακές σχέσεις ως σύνολο θεσμικών κοινωνικών

και πολιτισμικών παραγόντων που διαμορφώνουν στρατηγικές για την επίτευξη των στόχων τους. (Καραμερσίνη, 2011)

Το μοντέλο της αγοράς εργασίας υπο το πρίσμα του οποίου θα διεξαχθεί η παρούσα εργασία αφορά την πρώτη αναπαράσταση.

Ανεργία

Η μετάβαση από την εκπαίδευση στην εργασία συνεπάγεται περιόδους ανεργίας, η οποία με τη σειρά της σχετίζεται με τη μειωμένη απασχολησιμότητα των ατόμων, ειδικά εκείνων που αναζητούν εργασία για πρώτη φορά. Σύμφωνα με τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας ως άνεργοι ορίζονται τα άτομα τα οποία σε μια δεδομένη περίοδο δεν εργάζονταν, αλλά ήταν διαθέσιμα και αναζητούσαν ενεργά εργασία. Δηλαδή είχαν προβεί σε συγκεκριμένες ενέργειες για την εύρεση εργασίας. Οι συγκεκριμένες αυτές ενέργειες περιλαμβάνουν εγγραφή σε δημόσιο ή ιδιωτικό οργανισμό εύρεσης εργασίας (π.χ. ΟΑΕΔ), αποστολή αιτήσεων προς εργασία, αναζήτηση εργασίας σε εργασιακούς χώρους, δημοσίευση ή απάντηση αγγελιών στον έντυπο τύπο, αναζήτηση μέσω φίλων ή συγγενών, αναζήτηση γης, κτιρίου, μηχανημάτων ή εξοπλισμού για την ίδρυση ίδιας επιχείρησης, προσπάθειες εξασφάλισης χρηματοδοτικών πόρων, αναμονή έκδοσης άδειας λειτουργίας ή επαγγελματικής άδειας κτλ.

Κατά κανόνα, αναφερόμαστε στο ποσοστό ανεργίας, δηλαδή στον αριθμό των ανέργων προς το συνολικό αριθμό του εργατικού δυναμικού. Στο εργατικό δυναμικό δεν περιλαμβάνονται άτομα που δεν μπορούν (π.χ. ανάκατοι προς εργασία, φυλακισμένοι) ή δεν θέλουν να εργασθούν (συνταξιούχοι, νοικοκυρές, μαθητές). Το κόστος της ανεργίας μπορεί να διακριθεί σε οικονομικό (π.χ. απαξίωση ανθρώπινου κεφαλαίου, χαμηλότερη παραγωγή), κοινωνικό (π.χ. κίνδυνος για την κοινωνική συνοχή, αύξηση ανισοτήτων και εγκληματικότητας) και προσωπικό (π.χ. χαμηλή αυτοεκτίμηση, έλλειψη αυτονομίας και

ελέγχου, κοινωνική αποξένωση). Όταν αυξάνεται το ποσοστό ανεργίας αυτό μπορεί να οφείλεται είτε στην είσοδο νέων μελών του εργατικού δυναμικού σε κατάσταση ανεργίας είτε στην επιμήκυνση της μέσης διάρκειας της ανεργίας. Η δεύτερη περίπτωση είναι πιθανότατα περισσότερο προβληματική, καθώς συνεπάγεται επιπρόσθετο κόστος για την κοινωνία και το άτομο (Borjas, 2004).

Με βάση την οικονομική θεωρία, διακρίνουμε τρεις μορφές ανεργίας: α) την ανεργία τριβής, β) τη διαρθρωτική ανεργία και γ) την ανεργία λόγω ανεπαρκούς ζήτησης ή κυκλική ανεργία; (Erhenberg & Smith, 2005) Κάθε μία από αυτές τις μορφές ανεργίας μπορεί να σχετίζεται με την ανεργία των αποφοίτων.

Η ανεργία τριβής περιλαμβάνει όλους εκείνους που αναζητούν ενεργά εργασία, αλλά είτε δεν έχουν βρει είτε δεν έχουν αποδεχθεί κάποια εργασία ακόμη. Πρόκειται για εκείνα τα άτομα που παραιτούνται από την εργασία τους για να αναζητήσουν νέα ή απολύονται, εισέρχονται στο εργατικό δυναμικό και αναζητούν εργασία για πρώτη φορά, επιστρέφουν στο εργατικό δυναμικό μετά από περίοδο απουσίας και εκείνα που μετακινούνται από μία εργασία σε άλλη μέσα σε ορισμένο χρονικό διάστημα. Η ανεργία τριβής περιλαμβάνει ακόμη άτομα που απολύονται προσωρινά και δεν αναζητούν νέα εργασία, διότι περιμένουν να επαναπροσληφθούν, όπως είναι για παράδειγμα οι εποχιακοί εργαζόμενοι. (Lielien, 1980) Αυτό το είδος ανεργίας μπορεί να οφείλεται και στην ύπαρξη ισχυρών εργατικών ενώσεων, καθώς οι εργαζόμενοι είναι πρόθυμοι να περιμένουν, προκειμένου να προσληφθούν στους τομείς εκείνους όπου οι εργατικές ενώσεις είναι ισχυρές και εξασφαλίζουν υψηλότερες αποδοχές

Με βάση τον παραπάνω ορισμό αναμένουμε υψηλή ανεργία τριβής μεταξύ των νέων, καθώς εισέρχονται για πρώτη φορά στην αγορά εργασίας. Αυτό σημαίνει ότι καταρχήν οι νέοι έχουν ατελή πληροφόρηση (Mortensen, 1970) άρα χρειάζονται περισσότερο χρόνο να βρουν εργασία και, κατά δεύτερον, λόγω ανύπαρκτης ή ελάχιστης εργασιακής εμπειρίας η

παραγωγικότητά τους είναι χαμηλότερη από τον μισθό που επικρατεί στην αγορά, άρα οι εργοδότες διστάζουν να τους προσλάβουν. Επιπλέον, εφόσον τους προσλάβουν, θα είναι οι πρώτοι που θα απολυθούν αν παραστεί ανάγκη για κάτι τέτοιο, καθώς αυτό συνεπάγεται χαμηλότερο κόστος. Ένας ακόμη λόγος είναι ότι οι νέοι παρουσιάζουν μεγαλύτερη κινητικότητα μεταξύ των εργασιών στην προσπάθειά τους να βρουν την καταλληλότερη εργασιακή θέση, ή εκείνη που ανταποκρίνεται στα προσόντα τους (βελτίωση ταυτοποίησης-*matching*), ή/και εκείνη που τους αμείβει καλύτερα (Rosen, 1972). Επίσης, οι νέοι είναι πιο πιθανό να ασχολούνται σε εποχιακές ή προσωρινές εργασίες, μέχρις ότου βρουν εκείνη που τους ταιριάζει καλύτερα.

Η άποψη αυτή συμφωνεί με την θεωρία της τμηματοποίησης της αγοράς εργασίας, σύμφωνα με την οποία η αγορά χωρίζεται στον πρωτεύοντα τομέα (επιχειρήσεις με σταθερές αγορές, σύγχρονη τεχνολογία, εσωτερικές αγορές εργασίας) και τον δευτερεύοντα τομέα (μεγάλη διακύμανση της ζήτησης για τα προϊόντα τους, λιγότερο σύγχρονη τεχνολογία, η ανταγωνιστικότητά τους στηρίζεται στους χαμηλούς μισθούς).

Ο πρωτεύοντας τομέας προσλαμβάνει με κριτήριο την ηλικία, καθώς τα γηραιότερα άτομα θεωρούνται πιο παραγωγικά, άρα οι νέοι απασχολούνται μόνο στον δευτερεύοντα τομέα μέχρι να συσσωρεύσουν αρκετή εμπειρία για να γίνουν ελκυστικοί στον πρωτεύοντα τομέα (Doeringer & Piore, 1971). Τέλος, ειδικά σε χώρες όπου ο θεσμός της οικογένειας είναι ισχυρός, είναι πιθανό οι νέοι να παρατείνουν τη διάρκεια παραμονής τους στην ανεργία με στόχο μια θέση στο δημόσιο τομέα ή σε κάποιες μεγάλες επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα με ισχυρές εργατικές ενώσεις, ώστε να εξασφαλίσουν υψηλότερες αποδοχές και, κυρίως, μεγαλύτερη εργασιακή ασφάλεια.

Η δεύτερη μορφή ανεργίας είναι η διαρθρωτική ανεργία, η οποία έχει κοινά σημεία με την ανεργία τριβής, αλλά συνεπάγεται μεγαλύτερο κόστος για το άτομο και την κοινωνία. Αυτό το είδος ανεργίας προκαλείται από αλλαγές στη σύνθεση της προσφοράς και ζήτησης

εργασίας και μπορούμε να εντοπίσουμε δύο διαστάσεις. Καταρχήν, η διαρθρωτική ανεργία μπορεί να οφείλεται στην αναντιστοιχία (mismatch) μεταξύ των δεξιοτήτων που απαιτούνται στις διαθέσιμες θέσεις εργασίας και σε εκείνες που διαθέτουν τα άτομα που αναζητούν εργασία (Turvey, 1977) Για παράδειγμα, όπως θα δούμε στη συνέχεια, υπάρχει διάχυτη η άποψη στην Ελλάδα – τόσο μεταξύ των εργοδοτών, αλλά κυρίως μεταξύ των πτυχιούχων - ότι η μετάβαση των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης από το εκπαιδευτικό σύστημα στην αγορά εργασίας καθυστερεί, διότι υπάρχει έλλειμμα δεξιοτήτων ή αναντιστοιχία, με αποτέλεσμα την αύξηση της ανεργίας αυτών. Δεύτερον, η διαρθρωτική ανεργία μπορεί να πηγάζει από τη γεωγραφική αναντιστοιχία μεταξύ των διαθέσιμων θέσεων εργασίας και των εργαζομένων που αναζητούν εργασία ή, διαφορετικά, από την έλλειψη επαρκούς κινητικότητας αυτών που αναζητούν εργασία, (Cheshire, 1979). Κατά συνέπεια, το μέγεθος της διαρθρωτικής ανεργίας εξαρτάται από την έκταση και την ταχύτητα των αλλαγών στη σύνθεση της ζήτησης και προσφοράς εργασίας, αλλά και από την ταχύτητα προσαρμογής της αγοράς εργασίας σε αυτές τις ανισορροπίες. Με εξαίρεση την προηγούμενη παρατήρηση για πιθανή παροχή ακατάλληλων εφοδίων από το εκπαιδευτικό σύστημα, η διαρθρωτική ανεργία αναμένεται να πλήττει κυρίως τους παλαιούς παρά τους νέους εργαζόμενους, εφόσον τα προσόντα των τελευταίων είναι πιθανόν να ανταποκρίνονται καλύτερα στις νέες ανάγκες της αγοράς εργασίας. Αναμφισβήτητα, η κατάρτιση και η επανακατάρτιση των εργαζομένων και των ανέργων συμβάλλει αποφασιστικά στη ταχύτερη προσαρμογή, ενώ όποιες προσπάθειες μείωσης της διάρκειας της διαρθρωτικής ανεργίας πρέπει να περιλαμβάνουν δράσεις για τη βελτίωση της αντιστοίχισης μεταξύ των δεξιοτήτων που απαιτούν οι κενές θέσεις εργασίας και εκείνων που διαθέτουν οι εργαζόμενοι που αναζητούν απασχόληση.

Ορισμένες φορές η διαρθρωτική ανεργία συγχέεται με την κυκλική ανεργία. Με άλλα λόγια, μία μείωση της ζήτησης μπορεί να οφείλεται σε διαφορετικούς λόγους (π.χ. αλλαγή

προτιμήσεων, τεχνολογική πρόοδος, εισαγωγές, κάμψη της οικονομικής δραστηριότητας), αλλά έχει το ίδιο αποτέλεσμα, καθώς οδηγεί σε μείωση της ζήτησης για εργασία και αύξηση της ανεργίας. Σύμφωνα με την οικονομική θεωρία, η κυκλική ανεργία προέρχεται από την ακαμψία των μισθών. Χωρίς αυτή την ακαμψία οι μισθολογικές διεκδικήσεις θα μετριάζονταν και η αύξηση της ανεργίας θα ήταν μικρότερη, καθώς θα περιοριζόταν μόνο στην αύξηση των εκούσια ανέργων. (McConnell, 2005).

Από την άλλη, το ποσοστό ανεργίας επηρεάζει το ποσοστό συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό και άρα τον όγκο των νεοεισερχόμενων στην αγορά εργασίας, μέσω της αποθάρρυνσης που προκαλεί κυρίως στα άτομα χαμηλών προσόντων (Καραμερσίνη Μ. , Από την εκπαίδευση στην αμειβόμενη εργασία: Εμπειρική διερεύνηση της εργασιακής ένταξης των νέων στην Ελλάδα, 2006)

Ένα άλλο σημαντικό ζήτημα το οποίο απασχολεί την ελληνική κοινωνία είναι η ανεργία των πτυχιούχων. Πρόκειται για ένα σύνθετο ζήτημα το οποίο διασταυρώνεται σε μεγάλο βαθμό με την λεγόμενη ανεργία των νέων, διότι ως επί το πλείστον τα νεότερα ηλικιακά στρώματα του εργατικού δυναμικού έχουν συνήθως και σημαντική πανεπιστημιακή μόρφωση και κατάρτιση.

Η ανεργία των πτυχιούχων, όμως δεν αποτελεί ταυτόσημο ζήτημα με την νεανική ανεργία, αφού στην τελευταία συμπεριλαμβάνονται κατηγορίες μέσων ή χαμηλότερων τυπικών προσόντων (απόφοιτοι λυκείου, ανειδίκευτοι κτλ), ενώ παράλληλα ανάμεσα άνεργοι απόφοιτοι ΑΕΙ συναντώνται και άτομα μεγαλύτερης ηλικίας (άνω των 35 ετών).

Ο αριθμός πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στις ηλικίες 25-34 ετών είναι 30,4%, 35-44 ετών 25,9% και 45-64 ετών 19,2% με στοιχεία του 2010 (ΕΥΡΥΔΙΚΗ, 2012, σ. 104).

Είναι επίσης σαφές ότι η ανεργία των κατόχων πτυχίων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι μικρότερη από την ανεργία των αποφοίτων δευτεροβάθμιας. Η ανεργία στην Ελλάδα σε

σχέση με το επίπεδο σπουδών το 2010 ήταν 18% για τους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, 27% για τους αποφοίτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. (ΟΟΣΑ, 2012)

Σύμφωνα με την Καραμεσίνη (2006α), η επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης της απασχόλησης (ρυθμός δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας) - κυρίως λόγω της επιβράδυνσης των ρυθμών οικονομικής μεγέθυνσης σε σχέση με την πρώτη μεταπολεμική περίοδο - αποτελεί τη βασικότερη αιτία διαφοροποίησης της διαδικασίας επαγγελματικής ένταξης των νέων. Η εξέλιξη αυτή έπληξε ιδιαίτερα τους νέους που εισέρχονται για πρώτη φορά στην αγορά εργασίας και οδήγησε στην αύξηση των ποσοστών ανεργίας για το σύνολο των οικονομιών. Η δεύτερη σημαντικότερη αιτία είναι η επέκταση των διαφόρων μορφών προσωρινής εργασίας στα πλαίσια της αύξησης της ευελιξίας στην αγορά εργασίας και της ταχύτερης και ευκολότερης προσαρμογής του μισθολογικού κόστους στο ύψος της παραγωγής. Η αύξηση του μεριδίου της προσωρινής απασχόλησης στη συνολική τις τελευταίες δεκαετίες αποτελεί δομική αλλαγή του συστήματος απασχόλησης σε όλες τις αναπτυγμένες οικονομίες. Έτσι, ενώ παλαιότερα η επαγγελματική ένταξη αναφερόταν στο είδος του επαγγέλματος που σταθεροποιείται κάποιος, σήμερα ο όρος αναφέρεται καταρχήν στο ενδεχόμενο σταθεροποίησης κάποιου σε μια εργασία και, στη συνέχεια, στο είδος του επαγγέλματος, ενώ δεν θα πρέπει να παραγνωρίζεται η ποιοτική διάσταση της ένταξης που αναφέρθηκε παραπάνω. (Πρωτοβουλία, Η Απασχολησιμότητα των Αποφοίτων της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης: Εννοιολογικές Προσεγγίσεις και Επισκόπηση της Διεθνούς και Ελληνικής Εμπειρικής Βιβλιογραφίας, 2008, σ. 7)

Ειδικότητες αιχμής

Σε κάθε χρονική στιγμή οι ευκαιρίες για απασχόληση σε κάποιες ειδικότητες εμφανίζονται σε μεγάλο αριθμό. Οι τεχνολογίες αιχμής που εξελίσσονται ραγδαία δημιουργούν νέες ειδικότητες και αυξάνουν την ζήτηση σε άλλες.

Όταν λαμβάνεται υπόψη το αντικείμενο σπουδών, εντοπίζονται σημαντικές διαφορές μεταξύ των αποφοίτων διαφορετικών ειδικοτήτων. Πιο συγκεκριμένα, οι μηχανικοί φαίνεται να είναι οι απόφοιτοι με την καλύτερη διαδρομή, καθώς παρουσιάζουν χαμηλή ανεργία και γρήγορη ένταξη.

Στη χειρότερη θέση φαίνεται να βρίσκονται οι απόφοιτοι ιστορίας-αρχαιολογίας, θεολογίας, βιολογίας και πολιτικής επιστήμης. Πάντως, ανεξάρτητα από τον κλάδο σπουδών, οι νέοι θεωρούν ότι η δυσκολία ένταξης στην αγορά εργασίας οφείλεται στην έλλειψη θέσεων εργασίας, στην έλλειψη εργασιακής εμπειρίας, στην ελλιπή κατάρτιση και στο χαμηλό βαθμό απορρόφησης γνώσεων και δεξιοτήτων εκ μέρους τους. (Πρωτοβουλία, Η Απασχολησιμότητα των Αποφοίτων της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης: Εννοιολογικές Προσεγγίσεις και Επισκόπηση της Διεθνούς και Ελληνικής Εμπειρικής Βιβλιογραφίας, 2008, σ. 28)

Σύμφωνα με έρευνα που δημοσιεύει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή οι ειδικότητες που αναμένεται να έχουν ζήτηση στην Ελλάδα στο άμεσο μέλλον έχουν σχέση με την πληροφορική και τις επικοινωνίες, τους εξειδικευμένες πωλήσεις, και μηχανικούς. (RAMBOLL, 2014)

Αντίστοιχα στην Ευρώπη οι ειδικότητες με έλλειψη προσωπικού είναι:

Υγεία (βιολόγοι, φαρμακοποιοί, παθολόγοι, ιατροί, και νοσηλευτικό προσωπικό, Πληροφορική, Μηχανικοί, Πωλητές (αντιπρόσωποι), Οικονομολόγοι (CEDEFOP, 2012)

Δημόσιος και ιδιωτικός τομέας

Αν ανατρέξουμε πολλά χρόνια πίσω θα δούμε ότι η εργασία στον δημόσιο τομέα ήταν στενά συνδεδεμένη με την αναγνώριση των γνώσεων και ικανοτήτων των ατόμων. Επομένως οι «μορφωμένοι» καταλάμβαναν πολλές από τις διαθέσιμες θέσεις. Σιγά σιγά το σύνολο των συνθηκών εργασίας, των παροχών και των δυνατοτήτων εξέλιξης που πρόσφερε ο ιδιωτικός τομέας σε σχέση με αυτών του Δημοσίου οδήγησε στην ισορροπία της ζήτησης και προσφοράς εργασίας σε διαφορετικό σημείο. Όταν δε η εργασία στο Δημόσιο συνδέθηκε έντονα με τις πελατειακές σχέσεις (βλέπε «ρουσφέτι») η κριτική έφτασε στα όρια της κατακραυγής αλλά το όνειρο για μια «θεσούλα στο Δημόσιο» υπήρχε άλλες φορές ενδόμυχα και άλλες φορές εκφραζόταν ανοιχτά.

Ένα βασικό χαρακτηριστικό της ελληνικής αγοράς εργασίας είναι ο υψηλός βαθμός διαφοροποίησης του. Οι θέσεις εργασίας στον δημόσιο τομέα παρέχουν στον εργαζόμενο μισθούς, γενναιόδωρα κοινωνικά οφέλη, χαλαρές πρακτικές εργασίας και απόλυτη προστασία της απασχόλησης. Ο μόνιμος χαρακτήρας της εργασίας συνεπάγεται εξασφάλιση και σιγουριά από μέρους του υπαλλήλου, που γνωρίζει ότι ανεξάρτητα από την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητά του, είναι δύσκολο να χάσει τη θέση του. Αυτή η εξασφάλιση σταθερού εισοδήματος και θέσης από τη μία μειώνει το άγχος του για το αύριο, από την άλλη όμως τον αδρανοποιεί και δεν του προσφέρει κίνητρα για αύξηση της απόδοσής του. Συχνά, παρατηρείται στον δημόσιο τομέα η έλλειψη κινήτρων των υπαλλήλων και η μειωμένη απόδοσή τους σε σχέση με τον αριθμό τους. Πολλοί μιλούν για έναν υδροκέφαλο και υπέρβαρο δημόσιο τομέα, ανίκανο να ικανοποιήσει τα αιτήματα των πολιτών-πελατών. (Κεσόγλου, 2006, σ. 28)

Το καθεστώς αυτό βαθμιαία αλλάζει, ως αποτέλεσμα της μερικής ιδιωτικοποίησης και την επαναδιαμόρφωση σχετικών παροχών. Ο βαθμός της υπέρ-προστασίας μειώνεται (ειδικά για νεότερους ή / και νεοπροσληφθέντες εργαζομένους).

Από την άλλη πλευρά, για τη συντριπτική πλειοψηφία των Ελλήνων εργαζόμενων του ιδιωτικού τομέα, που συνήθως απασχολούνται σε μικρές επιχειρήσεις, οι επιχειρηματίες πληρώνουν κατά μέσο όρο λιγότερο για τις θέσεις εργασίας, με λιγότερες παροχές και με μειωμένη την προστασία της απασχόλησης. Επιπλέον, σε ορισμένους τομείς της οικονομίας (όπως η κατασκευές η βιομηχανία, ο τουρισμός και άλλες υπηρεσίες) η άτυπη απασχόληση είναι ο κανόνας, επιτρέποντας σε πολλούς εργοδότες να παραβιάζουν ρυθμιστικές διατάξεις, των κοινωνικών ασφαλίσεων και της μορφή της προστασίας της εργασίας, με καταβολή ελάχιστων αμοιβών (Ματσαγγάνης, 2013).

Η αγορά εργασίας του ιδιωτικού τομέα διαμορφώνεται από την οικονομική κατάσταση της χώρας που καθορίζει σε μεγάλο βαθμό την ζήτηση συντελεστών παραγωγής και κατά συνέπεια και της εργασίας. Ο κρατικός παρεμβατισμός στην αγορά εργασίας μπορεί να στρεβλώσει την μορφή της είτε με την μείωση είτε με την αύξηση των προσλήψεων.

Το πεδίο εφαρμογής της εθνικής γενικής συλλογικής σύμβασης περιορίστηκε το 2012. Από τότε, οι όροι της πλέον δεν ισχύουν για όλους τους εργοδότες. Επιπλέον, οι αποκεντρωμένες συλλογικές διαπραγματεύσεις διευκολύνθηκαν το 2011, καθώς οι επιχειρήσεις είχαν τη δυνατότητα να επιλέξουν από συμφωνίες με συντεχνίες και να υπογράψει τις δικές τους συλλογικές συμβάσεις, ανεξάρτητα από το μέγεθος της επιχείρησης (νωρίτερα η νομοθεσία επέτρεπε μόνο αυτό για τις επιχειρήσεις με λιγότερους από 40 εργαζόμενους). (Ματσαγγάνης, 2013)

Συμπεράσματα

Συνοψίζοντας τα σχετικά θέματα της αγοράς εργασίας είναι η υψηλή ανεργία των πτυχιούχων, οι χαμηλές αποδοχές τους, και ο νέος ρόλος του δημόσιου τομέα στη απορρόφηση των αποφοίτων

Τα κύρια είδη ανεργίας που πλήττουν τους απόφοιτους είναι η κυκλική ανεργία λόγω της οικονομικής κατάστασης, και η διαρθρωτική ανεργία λόγω της παθογένειας της δομής του εκπαιδευτικού συστήματος των κοινωνικών πεποιθήσεων και φιλοδοξιών και της αναντιστοιχίας προσφοράς και ζήτησης ικανοτήτων και δεξιοτήτων.

Η οικονομική κατάσταση (όπως θα αναλυθεί στο επόμενο κεφάλαιο) έχει μειώσει τις αποδοχές τους και έχει αναγκάσει τον δημόσιο τομέα να ελαχιστοποιήσει τις προσλήψεις αποσταθεροποιώντας την αγορά εργασίας, που συνεχίζει να δέχεται μεγάλο αριθμό νεοεισερχομένων πτυχιούχων που οξύνουν το πρόβλημα.

Το γεγονός αυτό έχει επιδεινώσει τις εργασιακές συνθήκες με την κτάργηση των συλλογικών συμβάσεων και την θέσπιση την ευέλικτης εργασίας με μειωμένο ωράριο.

Οικονομικές συνθήκες στη Σύγχρονη Ελλάδα

Οι οικονομία του κράτους επηρεάζει άμεσα την αγορά εργασίας αλλά και τους πόρους της εκπαίδευσης ειδικά στην Ελλάδα που η τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι δημόσια.

Την παρούσα περίοδο το οικονομικό περιβάλλον της Ελλάδας παραμένει αβέβαιο, αφού το δημοσιονομικό χρέος είναι ανεξέλεγκτο και η καταναλωτική δύναμη περιορίζεται. Κάτω από αυτές τις συνθήκες η εγχώρια αγορά βρίσκεται σε φάση έντονης ύφεσης με την ανεργία να καλπάζει και την ρευστότητα να στενεύει. Η ελληνική οικονομία, μετά πέντε έτη υλοποίησης της πολιτικής της εσωτερικής υποτίμησης, έχει καθηλωθεί σε χαμηλό επίπεδο παραγωγής, επενδύσεων, μισθών, κοινωνικών δαπανών, εγχώριας ζήτησης, παραγωγικότητας της εργασίας, αγοραστικής δύναμης και υψηλού επιπέδου ανεργίας, φορολόγησης των εισοδημάτων και του δημόσιου χρέους (Κρητικίδης, 2014)

Όλο το οικονομικό περιβάλλον επιδεινώνεται από το δημοσιονομικό έλλειμμα και την συρρίκνωση του ΑΕΠ. Οι δημόσιες επενδύσεις πλέον είναι χαμηλές και η οικονομία είναι σε φάση ύφεσης. Το πρωτογενές πλεόνασμα διαμορφώθηκε στα 2,072 δισ. ευρώ ή στο 1,1% του ΑΕΠ, έναντι 487 εκατ. ευρώ ή 0,3% του ΑΕΠ το περσινό δίμηνο. Το πλεόνασμα του κρατικού προϋπολογισμού διαμορφώθηκε στα 495 εκατ. ευρώ έναντι ελλείμματος ύψους 788 εκατ. ευρώ το αντίστοιχο περσινό διάστημα. (ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 2014)

Από την πλευρά της ζήτησης η μέση μηνιαία δαπάνη των νοικοκυριών, για το 2012, ανήλθε στα 1.637,10 ευρώ, καταγράφοντας μείωση κατά 10,2%, σε σύγκριση με το 2011 (ΣΤΑΤ, 2013)

Η καταναλωτική εμπιστοσύνη υποχώρησε σε ιστορικά χαμηλά τον Δεκέμβριο του 2010. Η απαισιοδοξία των καταναλωτών οφείλεται στην απώλεια των πραγματικών εισοδημάτων, καθώς και την άνοδο της ανεργίας 27,3%. (ΣΤΑΤ.ΕΛΛ, 2014)

Τα ελληνικά νοικοκυριά στρέφονται είτε, στην προληπτική αποταμίευση φοβούμενα τα χειρότερα, είτε, δηλώνουν υπερχρεωμένα. Αρα χρήμα δεν κυκλοφορεί στην αγορά, τα τραπεζικά επιτόκια διαμορφώνονται υψηλότερα και το κόστος χρήματος είναι ακριβότερο. (IOBE, 2014)

Από τους επιμέρους τομείς, σημειώνεται βελτίωση στην πλευρά των επιχειρήσεων, με τις επιχειρηματικές προσδοκίες σε όλους τους εξεταζόμενους τομείς, Βιομηχανία, Λιανικό Εμπόριο, Υπηρεσίες και κυρίως στις Κατασκευές να ανακάμπτουν. Αντίθετα, η καταναλωτική εμπιστοσύνη κινείται πτωτικά για δεύτερο κατά σειρά μήνα. Συνολικά η τάση βελτίωσης του δείκτη φαίνεται να ενισχύεται στις αρχές τους έτους, εξέλιξη που συγκλίνει και τα ευρύτερα μακροοικονομικά στοιχεία (εξασθένιση της ύφεσης), αλλά και με επιμέρους βραχυχρόνιους δείκτες σε επιμέρους τομείς της οικονομίας. Όπως έχει επισημανθεί και σε προηγούμενα δελτία, διαμορφώνονται σταδιακά συνθήκες σταθεροποίησης της οικονομίας, με αποτέλεσμα να προσαρμόζονται αντίστοιχα και οι προσδοκίες πολιτών και επιχειρήσεων στα νέα εισοδηματικά δεδομένα και στα νέα δεδομένα της εγχώριας ζήτησης, σε χαμηλότερα βεβαίως της προ κρίσης επίπεδα. (IOBE, 2014)

Αναλυτικότερα:

Στη Βιομηχανία, οι προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της παραγωγής και οι εκτιμήσεις για το τρέχον επίπεδο παραγγελιών και ζήτησης κερδίζουν έδαφος , με το δείκτη για τα αποθέματα να παραμένει αμετάβλητος.

Στο Λιανικό Εμπόριο, οι δυσμενείς εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις περιορίζονται, όπως συμβαίνει και με τις αρνητικές προβλέψεις για τις βραχυπρόθεσμες προοπτικές τους, με το δείκτη όμως των εκτιμημένων αποθεμάτων να διευρύνεται.

Στις Κατασκευές, οι αρνητικές προβλέψεις για το πρόγραμμα εργασιών των επιχειρήσεων παραμένουν στα ίδια επίπεδα, ενώ ο δείκτης για την απασχόληση ενισχύεται εκ νέου και ωθεί το δείκτη ανοδικά.

Στην Καταναλωτική Εμπιστοσύνη, οι προβλέψεις για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού και για την οικονομική κατάσταση της χώρας, καθώς και οι αντίστοιχες για την εξέλιξη της ανεργίας το επόμενο 12μηνο παραμένουν σχεδόν αμετάβλητες, ενώ οι προθέσεις για αποταμίευση επιδεινώνονται. (IOBE, 2014)

Πίνακας 3 ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΚΛΙΜΑΤΟΣ

Ημερομηνία	Δείκτης Οικονομικού κλίματος	Δείκτης Καταναλωτικής εμπιστοσύνης	Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στην Βιομηχανία	Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Κατασκευές	Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο
Date	Economic Sentiment Indicator	Consumer Confidence Indicator	Industrial Confidence Indicator	Construction Confidence Indicator	Retail Trade Confidence Indicator
200701	107,9	-31,1	101,3	91,4	117,1
200801	105,6	-39,9	99,2	84,2	117,0
200901	81,5	-47,6	68,2	65,0	65,3
201001	87,3	-47,2	75,8	64,1	75,3
201101	83,7	-72,1	76,6	29,1	57,5
201201	78,5	-80,1	71,4	36,4	56,0
201301	86,1	-71,9	83,7	38,5	62,6
201401	92,6	-64,5	84,7	75,2	79,9
201402	94,8	-65,2	89,9	80,4	82,4

(IOBE, 2014)

Κοινωνία και εισόδημα

Η αγοραστική δύναμη των αποδοχών του συνόλου των μισθωτών μειώθηκε σφαιρικά κατά την περίοδο 2010-2013, κατά 37,2%. Επομένως, ο μέσος μισθωτός, πριν φορολογηθεί το εισόδημά του, έχει απολέσει περίπου το 1/4 της αγοραστικής δύναμης των αποδοχών που είχε το 2009, ενώ οι μισθωτοί ως σύνολο, ως κοινωνική ομάδα, έχουν απολέσει, εξαιτίας και της υψηλής ανεργίας, κατά τι περισσότερο από το 1/3 της αγοραστικής δύναμης των αποδοχών τους. Έτσι το 2014 οι μισθωτοί στο σύνολό τους,

δηλαδή ως κοινωνική ομάδα, θα έχουν απολέσει το περίπου το 50% της αγοραστικής δύναμης που είχαν το 2009. Κατά συνέπεια, η ασκούμενη οικονομική πολιτική της εσωτερικής υποτίμησης λειτουργεί ως πολιτική υποβάθμισης της μισθωτής εργασίας.

Η πτώση της εγχώριας ζήτησης από το 2009 και μετά είναι δραματική και ανήλθε συνολικά σε 31,3%. Το επίπεδο της εγχώριας ζήτησης έχει πλέον επιστρέψει 14 χρόνια πριν, στο επίπεδο του 1999. (ΓΣΕΕ, 2013, σ. 22)

Ανεργία

Το αποτέλεσμα των πολιτικών αποδιάρθρωσης της αγοράς εργασίας στην Ελλάδα σε συνδυασμό με την περιστολή της ζήτησης και της αγοραστικής δύναμης είναι η μείωση (2010-2013) του αριθμού των απασχολουμένων κατά 20% (930.000 άτομα), ως επακόλουθο της μείωσης του προϊόντος, αποδεικνύοντας την ισχυρή συσχέτιση των δύο μεταβλητών (ΑΕΠ και απασχόληση) που μειώθηκαν κατά 23% του ΑΕΠ και κατά 20% του αριθμού των απασχολούμενων το κύριο βάρος της προσαρμογής μεταφέρθηκε στην απασχόληση και η μείωσή της στην διάρκεια της κρίσης μετατράπηκε σε κατακόρυφη αύξηση της ανεργίας. (Κρητικίδης, 2014, σ. 10)

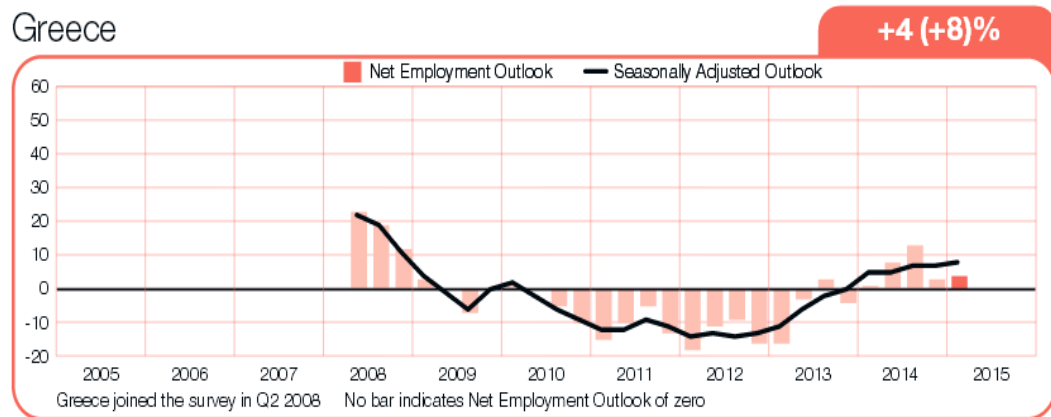
ΓΡΑΦΗΜΑ 9 ΑΕΠ και αριθμός απασχολούμενων 1990-2014

Πηγή: Έρευνα εργατικού δυναμικού ΕΣΥΕ και Ameco database (Κρητικίδης, 2014, p. 10)

Στην σταδιακή βελτίωση της απασχόλησης στην αμέσως επόμενη περίοδο συμφωνεί και η πρόβλεψη της Manpower για το 2015.

• ΓΡΑΦΗΜΑ 10 Ποσοστά απασχόλησης στην Ελλάδα

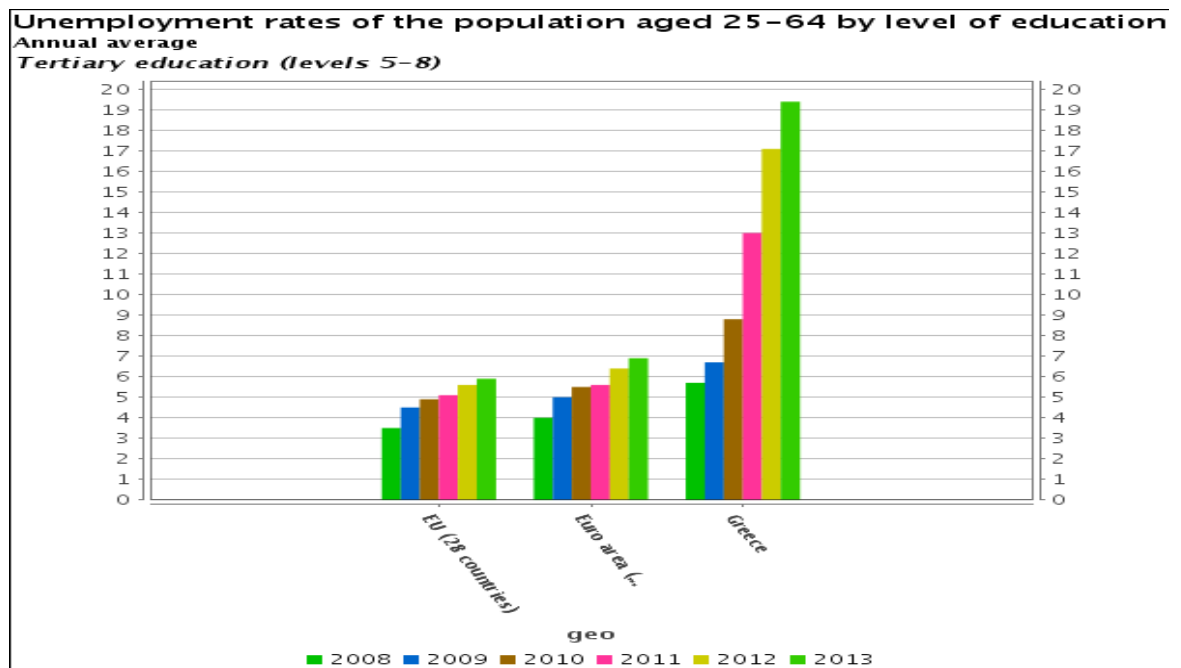

Πηγή: 1 (Manpower, 2014)

Η ανεργία των νέων είναι ένα πρόβλημα που αντιμετωπίζουν τα περισσότερα κράτη – μέλη της Ε.Ε. και πως ακόμα και αυτές που σήμερα δεν το αντιμετωπίζουν, είναι πολύ πιθανό σύντομα να το κάνουν. Το γεγονός αυτό οφείλεται κυρίως στη δομή του εκπαιδευτικού συστήματος που προωθεί μόνο την αριστεία και όχι τη συνεργασία και την αποτυχία ως διαδικασίες μάθησης. Οφείλεται επίσης και στην εμμονή για την εργασιακή “εξασφάλιση” που υπάρχει σε όλη την Ευρώπη, ακόμα και στις ισχυρές οικονομίες. (Τσιγκος, 2014)

Όπως παρουσιάζουν τα δύο ακόλουθα γραφήματα η ανεργία των νέων αλλά και η ανεργία των πρόσφατων πτυχιούχων επηρεάστηκαν έντονα απ την οικονομική κατάσταση και αύξησαν τα μεγέθη τους σε σχέση με τα αντίστοιχα ευρωπαϊκά. (E.C., 2015)

ΓΡΑΦΗΜΑ 11 Κλίμακα ανεργίας για απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης 25 έως 64 ετών

Πηγή: (E.C., 2015)

Η αδήλωτη εργασία που υπάρχει σε μεγάλο βαθμό στην Ελλάδα είναι προφανώς ανησυχητική, διότι στερεί από το κράτος φορολογικά έσοδα και τις εισφορές στην κοινωνική ασφάλιση. Στερεί επίσης στους εργαζομένους τμήμα των κοινωνικών δικαιωμάτων, καθώς διαβρώνει την δυνατότητα για ανταποδοτικές κοινωνικές παροχές. (Ματσαγγάνης, 2013)

Στην Ελλάδα η θετική συσχέτιση επιπέδου σπουδών και απασχόλησης είναι 82% για τους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, 68% για τους αποφοίτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και 58% για όσους δεν ολοκλήρωσαν την δευτεροβάθμια εκπαίδευση. (ΟΟΣΑ, 2012).

Έρευνα και Ανάπτυξη

Την ίδια χρονιά η Ελλάδα επένδυσε στην E&A το ποσό των 1.341,6 εκατ. €, που αντιστοιχεί στο 0,6% του ΑΕΠ της, κατέχοντας μια από τις χαμηλότερες θέσεις στην ΕΕ 24η θέση. Η συγκεκριμένη επένδυση στην πλειονότητά της (70,1%) έγινε από το κράτος, αφού αναλυτικότερα το 49,2% επενδύθηκε από την ανώτατη εκπαίδευση, το 28,6% από τις επιχειρήσεις, το 20,9% από το κράτος και το 1,3% από ιδιωτικούς μη κερδοσκοπικούς φορείς. Την περίοδο 2001-2011 το ποσοστό του ΑΕΠ που επενδύεται σε E&A στην Ελλάδα κατέγραψε μικρή αύξηση κατά 3,4%. Η Ελλάδα δεν έχει θέσει για το 2020 σχετικό με την E&A εθνικό στόχο. Επί της ουσίας η συγκεκριμένη μορφή επένδυσης εμφανίζεται επί μια δεκαετία πολιτικά υποτιμημένη και από τον δημόσιο και από τον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας. Η επένδυση του ελληνικού επιχειρηματικού τομέα στην E&A (28,6%) κατέχει την 24η θέση στην κατάταξη της ΕΕ-27, ενώ στις τελευταίες θέσεις κατατάσσονται ο επιχειρηματικός τομέας της Λετονίας, της Λιθουανίας, και της Κύπρου.

Επομένως οι δείκτες χρηματοδότησης στον τομέα E&A στην Ελλάδα θα μπορούσαν να καταγραφούν ως ιδιαίτερα αδύνατο στοιχείο της.

Σε έρευνα της ΓΣΕΕ βασισμένη σε στοιχεία της Ε.Ε. σχετικά με τη συσχέτιση της έρευνα και της ανάπτυξης στη τριτοβάθμια εκπαίδευση προέκυψε από την ανάλυση των ερευνητικών αποτελεσμάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης η Ελλάδα περιλαμβάνεται στην ομάδα χωρών, η οποία χαρακτηρίζεται από συστήματα με μέτρια έως πολύ χαμηλή επίδοση, αλλά με γρήγορους ρυθμούς αύξησης των ερευνητικών αποτελεσμάτων τους. Στην ομάδα αυτή εντάσσεται το 29,6% των κρατών-μελών (Λουξεμβούργο, Σλοβακία, Τσεχία, Λιθουανία, Κύπρος, Βουλγαρία, Ρουμανία).

Τριτοβάθμια εκπαίδευση

Η χρηματοδότηση της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης από το ΥΠΕΠΘ καλύπτει το 19,6% (2010) του συνόλου του Τακτικού Προϋπολογισμού του Υπουργείου. Το 73,8% της χρηματοδότησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αφορά τον Πανεπιστημιακό Τομέα και το 35,5% τον Τεχνολογικό Τομέα. Κατά τη διάρκεια της τριετίας 2008-2010 παρατηρείται μείωση των δαπανών για την τριτοβάθμια εκπαίδευση κατά 12,5%, από 1.409.800.240€ το 2008 σε 1.233.756.437€ το 2010. (ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ, 2013, σ. 40)

Σύμφωνα με στοιχεία της UNESO 32,360 έλληνες φοιτούν σε πανεπιστήμια του εξωτερικού, ποσοστό 1% επί του συνόλου και 32,828 αλλοδαποί φοιτητές φοιτούν στην ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση κυρίως 13,218 Κύπριοι και 8,622 Αλβανοί. (UNESCO, 2014)

Τέλος, επισημαίνεται ότι από την ανάλυση παρατηρείται μια ισχυρή γραμμική σχέση μεταξύ του δείκτη συνολικών αποτελεσμάτων των συστημάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και της επίδοσης των χωρών στο τομέα της καινοτομίας. Με άλλα λόγια, όσο υψηλότερα τα εκπαιδευτικά και ερευνητικά αποτελέσματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, τόσο καλύτερη είναι και η επίδοση των χωρών στον τομέα της καινοτομίας. (ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ, 2013, σ. 475)

Συμπεράσματα

Η δυσχερής οικονομική κατάσταση του κράτους λόγω του υψηλού δανεισμού και της χαμηλής έως αρνητικής ανάπτυξης της οικονομίας έχει οδηγήσει σε υψηλή ανεργία και μείωση των εισοδημάτων των πολιτών.

Το γεγονός αυτό έχει πλήξει ιδιαίτερος τους νέους και τους απόφοιτους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, αφενός με την μείωση των θέσεων εργασίας αλλά και αφετέρου με την υποβάθμιση της ποιότητας των προσφερόμενων σπουδών λόγω της μείωσης των διαθέσιμων πόρων.

Σημαντικότερη επίδραση υπάρχει και στο κρίσιμο τομέα της έρευνας και της τεχνολογίας όπου η οικονομική κατάσταση αποτελεί τροχοπέδη στην παραπέρα μεγέθυνση του που είναι άμεσα συνδεδεμένη με την του εγχώριου επιστημονικού δυναμικού.

Χάσμα Σπουδών – Αγοράς εργασίας

Η αγορά εργασίας χαρακτηρίζεται από ποσοτική και ποιοτική αναντιστοιχία με το εργατικό δυναμικό. Η ποσοτική αναντιστοιχία είναι το αποτέλεσμα δημογραφικών αλλαγών. Στα επόμενα, όλο και θα αυξάνεται ο αριθμός των πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ μικρότερος θα είναι ο ρυθμός αύξησης των αναγκών της αγοράς εργασίας ακόμα και αν η χώρα ακολουθήσει πορεία ανάπτυξης, αν και μεγάλος αριθμός εργαζομένων θα συνταξιοδοτηθεί.

Η αγορά εργασίας ταιριάζει εργαζομένους με θέσεις εργασίας. Αυτός ο συνδυασμός όμως δεν είναι πάντα τέλειος. Μία ποιοτική αναντιστοιχία προκύπτει όταν οι δεξιότητες και οι ικανότητες του εργαζομένου δεν αντιστοιχούν σε ότι απαιτείται από την εργασία. Η εργασία θα μπορούσε, για παράδειγμα, να απαιτεί ένα υψηλότερο ή χαμηλότερο μορφωτικό επίπεδο ή διαφορετικές ακαδημαϊκές γνώσεις από αυτές που κατέχει ο εργαζόμενος. (Berkhout, Sattinger, Theeuwes, & Volkerink, 2012).

Η διεθνής βιβλιογραφία δείχνει ότι το πρόβλημα της ανεργίας των νέων είναι ιδιαίτερα οξύμειο σε όλες σχεδόν τις αναπτυγμένες χώρες, υπό την έννοια ότι τα ποσοστά ανεργίας των νέων είναι σημαντικά υψηλότερα από το συνολικό ποσοστό ανεργίας και ότι η διάρκεια μετάβασης από την Εκπαίδευση στην Απασχόληση έχει επιμηκυνθεί αρκετά κατά τις πρόσφατες δεκαετίες. Στη χώρα μας, η κατάσταση είναι σοβαρότερη απ' όοι σε όλες τις χώρες της Ε.Ε. Τα σχετικά υψηλά ποσοστά ανεργίας κατά τη διαδικασία μετάβασης των νέων αποφοίτων ΑΕΙ και ΑΤΕΙ στην αγορά εργασίας αποτελούν αδιαμφισβήτηη διαπίστωση της τρέχουσας ελληνικής πραγματικότητας και εγείρουν ερωτήματα για το εάν η Τριτοβάθμια Εκπαίδευση εφοδιάζει τους νέους, εκτός από τις απαραίτητες γνώσεις, και με τα απαιτούμενα προσόντα για να εισέλθουν στον επαγγελματικό στίβο. Αλλά και για το εάν εξασφαλίζει τις προϋποθέσεις ομαλής μετάβασης και το δυνατό βραχύτερης παραμονής τους

στην ανεργία, μετά την αποφοίτηση. (Πρωτοβουλία, Σύνοψη Μελέτης για την Απασχόληση των Πτυχιούχων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης στην Ελλάδα, 2009, σ. 4)

Ο διπλός ρόλος του πανεπιστημίου σε σχέση με την αγορά εργασίας έχει ιδιαίτερη σημασία διότι πρώτον, το πτυχίο αποτελούσε μέσο για την ομαλή μετάβαση στην αγορά εργασίας και δεύτερον, το πανεπιστήμιο υποχρεούται να παράσχει στην αγορά εργασίας υπεύθυνους πολίτες που θα σταδιοδρομήσουν επαγγελματικά με καλλιεργημένες τις δεξιότητες που απαιτεί η παραγωγή. (Σιάνου-Κύργιου, 2008, σ. 106)

Οι γνώσεις, οι ικανότητες και οι δεξιότητες, τις οποίες αποκτά το άτομο μέσω της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής εξάσκησης αποτελούν ένα είδος επενδυτικού κεφαλαίου, το οποίο ονομάστηκε "Ανθρώπινο Κεφάλαιο" και αποτέλεσε τη βάση της γνωστής θεωρίας για την ερμηνεία ορισμένων φαινομένων οικονομικής φύσης (Παλαιοπάνου, 1996, σ. 43)

Η άποψη, η οποία έχει επικρατήσει διεθνώς, για την επίτευξη ικανοποιητικού βαθμού συμβατότητας του εκπαιδευτικού συστήματος με την αγορά εργασίας ονομάστηκε εκπαιδευτικός προγραμματισμός. Ο εκπαιδευτικός προγραμματισμός ορίζεται, συγκεκριμένα, ως η προσεκτική πρόβλεψη των παραγόντων μιας μελλοντικής κατάστασης της κοινωνίας και της οικονομίας, με βάση την οποία προκαθορίζεται μία ευφυώς συντονισμένη τακτική και ορισμένα σχέδια δράσης για να εξασφαλιστούν, μέσα στα όρια του εφικτού, τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Κατά την εφαρμογή του, ο εκπαιδευτικός σχεδιασμός ακολουθεί δύο βασικές μεθόδους, τη μέθοδο του προγραμματισμού των απαιτήσεων για εργατικό δυναμικό, και τη μέθοδο της εκπαιδευτικής επένδυσης, η οποία στηρίζεται στην προηγούμενη. Ο εκπαιδευτικός προγραμματισμός, δηλαδή, αφού προβλέψει τη μελλοντική ζήτηση για εργασία, κατά ειδικότητα και κατά επίπεδο εκπαίδευσης, προσπαθεί να προσαρμόσει κατάλληλα το προϊόν της εκπαίδευσης στην κατάρτιση των σπουδαστών, συνδυάζοντας

ανάλογα την εκπαίδευση, η οποία αποβλέπει κατεξοχήν στην ανάπτυξη των ατόμων, με την απόκτηση επαγγελματικών προσόντων για την παραγωγική συμβολή τους στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη. (Παλαιοπάνου, 1996, σ. 108)

Ωστόσο, αν η ανεργία είναι η μία όψη του προβλήματος, η ετεροαπασχόληση, δηλαδή το να απασχολείται κάποιος σε εργασίες που δεν έχουν καμιά συνάφεια με τις σπουδές του, είναι η άλλη όψη που κυριαρχεί στις τάξεις των πτυχιούχων.

Η ένταση της ετεροαπασχόλησης, σε συνδυασμό με την έκταση της ανεργίας, ερμηνεύει τεκμηριωμένα την παρουσία δεκάδων χιλιάδων πτυχιούχων στους διαγωνισμούς του Δημοσίου ή των τραπεζών, στους οποίους οι προσλήψεις αφορούν θέση απλού υπαλλήλου που έχει πάρει απολυτήριο Λυκείου.

Ένα άλλο βασικό αίτιο της υψηλής ανεργίας των πτυχιούχων ΑΕΙ - ΑΤΕΙ είναι ότι η εκπαιδευτική πολιτική δεν έχει καταφέρει να ανταποκριθεί πλήρως στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της Ελληνικής κοινωνίας και οικονομίας, ούτε στις απαιτήσεις του διεθνοποιημένου ανταγωνιστικού περιβάλλοντος, στο οποίο είναι υποχρεωμένη να λειτουργήσει η χώρα μας ως μέλος της Ε.Ε. (Κατσανέβας Θ., Λιβάνης Η., 2003).

Χάσμα τυπικών προσόντων

Το ζήτημα της συνάφειας τόσο του επιπέδου εκπαίδευσης, όσο και του πεδίου σπουδών, ως προς το ασκούμενο επάγγελμα είναι πολύ σημαντικό για τη διερεύνηση της αποτελεσματικότητας της εκπαίδευσης και αποτελεί, αναπόφευκτα, σημαντικό δείκτη της ποιότητάς της. Υπάρχουν δύο μορφές αναντιστοιχίας της απασχόλησης και των σπουδών: α) η κάθετη αναντιστοιχία: όπου η θέση απασχόλησης του ατόμου αντιστοιχεί σε χαμηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης από αυτό που έχει ολοκληρώσει και β) η οριζόντια αναντιστοιχία: όπου το αντικείμενο της θέσης απασχόλησης του ατόμου δεν αντιστοιχεί στο αντικείμενο σπουδών του. (ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ, 2013, σ. 396)

ΠΙΝΑΚΑΣ 4 Μορφές αναντιστοιχίας σπουδών και απασχόλησης

<u>ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΣΠΟΥΔΕΣ</u> (ΠΕΔΙΟ & ΕΠΙΠΕΔΟ)	Η θέση απασχόλησης <u>αντιστοιχεί</u> στο πεδίο σπουδών του απασχολούμενου	Η θέση απασχόλησης <u>δεν αντιστοιχεί</u> στο πεδίο σπουδών του απασχολούμενου
Η θέση απασχόλησης <u>αντιστοιχεί</u> στο επίπεδο εκπαίδευσης του απασχολούμενου	Αντιστοιχία προσόντων	Οριζόντια <u>αναντιστοιχία</u>
Η θέση απασχόλησης <u>αντιστοιχεί σε χαμηλότερο</u> επίπεδο εκπαίδευσης από αυτό του απασχολούμενου	Κάθετη <u>αναντιστοιχία</u>	Κάθετη και Οριζόντια <u>αναντιστοιχία</u>

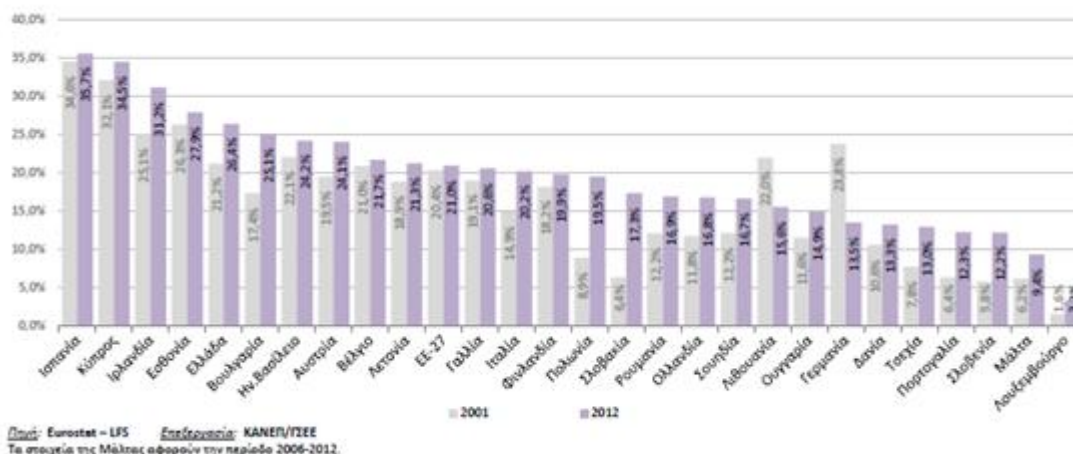
Πηγή: The Bologna Process in Higher Education in Europe - 2009

Κάθετη αναντιστοιχία

Η κάθετη αναντιστοιχία, όπως ορίζεται σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα, ονομάζεται και «υπερεκπαίδευση», ενώ η οριζόντια αναντιστοιχία υφίσταται όταν το είδος της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων του απασχολούμενου είναι ακατάλληλο για τη συγκεκριμένη θέση απασχόλησης (Cedefop, 2010).

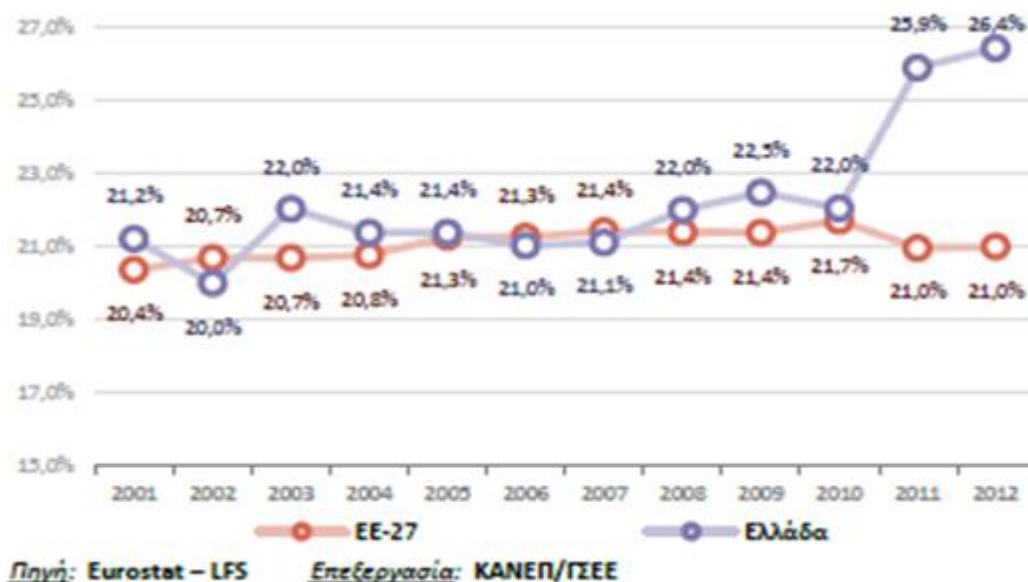
Το 2012 και στο σύνολο της ΕΕ-27 το ποσοστό των απασχολούμενων αποφοίτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που κατέχει θέση απασχόλησης που απαιτεί χαμηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης είναι 21,0% (ποσοστό κάθετης αναντιστοιχίας). Τα πέντε υψηλότερα ποσοστά κάθετης αναντιστοιχίας (top 5) καταγράφονται: στην Ισπανία (35,7%), στην Κύπρο (34,5%), στην Ιρλανδία (31,2%), στην Εσθονία (27,9%) και στην Ελλάδα (26,4%)

ΓΡΑΦΗΜΑ12 Ποσοστό κάθετης αναντιστοιχίας σπουδών και επαγγέλματος των αποφοίτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Όσο υψηλότερη η ανεργία των αποφοίτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, τόσο υψηλότερο και το ποσοστό των απασχολούμενων αποφοίτων σε θέση απασχόλησης που απαιτεί χαμηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης. (ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ, 2013, σ. 398)

ΓΡΑΦΗΜΑ 13 Ποσοστό κάθετης αναντιστοιχίας σπουδών και επαγγέλματος των αποφοίτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα.

Την ίδια χρονιά στην Ελλάδα το υψηλότερο ποσοστό κάθετης αναντιστοιχίας σημειώνεται επίσης στους αποφοίτους του πεδίου ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ (73,5%). Ακολουθούν με

υψηλά ποσοστά αναντιστοιχίας οι απόφοιτοι των πεδίων σπουδών ΓΕΩΡΓΙΑ (36,2%), ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ, ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ & ΔΙΚΑΙΟ (27,9%), ΣΠΟΥΔΕΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΥ, ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ & ΔΟΜΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ (23,6%) και ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ & ΤΕΧΝΕΣ (21,5%), ενώ τα χαμηλότερα ποσοστά καταγράφονται στους αποφοίτους των πεδίων σπουδών ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ (17,9%), ΥΓΕΙΑ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΝΟΙΑ (14,8%) και ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ (13,7%).

Αξίζει να σημειωθεί ότι η Ελλάδα καταγράφει το 2^ο υψηλότερο, σε σύγκριση με τα υπόλοιπα κράτη-μέλη, ποσοστό κάθετης αναντιστοιχίας στους αποφοίτους του πεδίου σπουδών ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ (73,5%). Ως προς τους αποφοίτους των πεδίων ΓΕΩΡΓΙΑ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ και ΥΓΕΙΑ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΝΟΙΑ, η Ελλάδα καταγράφει το 4ο, 5ο και 7ο αντίστοιχα υψηλότερο ποσοστό κάθετης αναντιστοιχίας μεταξύ των 27 κρατών-μελών. Οι απόφοιτοι του πεδίου ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ, ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ & ΔΙΚΑΙΟ και του πεδίου ΣΠΟΥΔΕΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΥ, ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ & ΔΟΜΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ σημειώνουν το 8ο και 10ο αντίστοιχα υψηλότερο ποσοστό κάθετης αναντιστοιχίας μεταξύ των 27 κρατών-μελών. Τέλος, στα πεδία σπουδών ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ & ΤΕΧΝΕΣ και ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ η χώρα καταλαμβάνει την 12^η και 14^η αντίστοιχα θέση στη σειρά κατάταξης. (ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ, 2013, σ. 399).

Το παραπάνω σε συνδυασμό με τη συσχέτιση της εκπαίδευσης με την ειδικότητα επιβεβαιώνει τις εκτιμήσεις διαφόρων μελετητών ότι υπάρχει τάση για << υπερεκπαίδευση >> στην Ελλάδα, καθώς αρκετοί απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης απασχολούνται σε ειδικότητες που δεν αντιστοιχούν στην εκπαίδευσή τους. Το (Σμαγαδή, 2011, σ. 197)

Οριζόντια αναντιστοιχία

Η οριζόντια αναντιστοιχία μπορεί επίσης να οριστεί με βάση τον τύπο της απασχόλησης. Εάν ένας εργαζόμενος βρίσκεται σε μια θέση εργασίας διαφορετική

(γραμματειακή υποστήριξη) από ότι απαιτεί η εργασία (υπεύθυνος παραγωγής), αυτό αποτελεί ένα ακόμη παράδειγμα μιας οριζόντιας αναντιστοιχίας. (Berkhout, Sattinger, Theeuwes, & Volkerink, 2012)

ΓΡΑΦΗΜΑ 14 Ποσοστό ανεργίας σχολών ΑΕΙ

Πηγή: (Πρωτοβουλία, Σύνοψη Μελέτης για την Απασχόληση των Πτυχιούχων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης στην Ελλάδα, 2009)

Έτσι, σημαντικά μειωμένα εμφανίζονται, διαχρονικά, σε ορίζοντα δεκαετίας, τα ποσοστά ανεργίας των πτυχιούχων Νομικής, Πολυτεχνικών Σχολών και Ιατρικής, παρά την επίσης διαπιστούμενη αρχικά αυξημένη ανεργία (μετάβασης) των πτυχιούχων της τελευταίας. Ακόμη, παρά τα αυξημένα ποσοστά ανεργίας στα πρώτα χρόνια των πτυχιούχων των Τμημάτων Μαθηματικών, Φυσικών Επιστημών και Ξένων Γλωσσών, τα ποσοστά αυτά μειώνονται εντυπωσιακά στην πορεία, μετά την εξεατία από την αποφοίτηση. Την εξέλιξη αυτή δεν ακολουθεί δυστυχώς και το “διαχρονικό προφίλ” της ανεργίας των πτυχιούχων Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών, όπου αυτή εμφανίζεται σχετικά και διαχρονικά αυξημένη. Αυτή η διαπίστωση θα πρέπει να συνδεθεί με την κατά την τελευταία εικοσαετία

μείωση της “απορρόφησης” των πτυχιούχων στον δημόσιο τομέα, ο οποίος εμφανίζεται ως ο “παραδοσιακά συνεπής” τομέας απασχόλησης των πτυχιούχων των Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών. (Πρωτοβουλία, Σύνοψη Μελέτης για την Απασχόληση των Πτυχιούχων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης στην Ελλάδα, 2009)

Άτυπα προσόντα

Η αναντιστοιχία ανάμεσα σε διαθέσιμες δεξιότητες και ζητούμενες γνώσεις οφείλεται τόσο στην αναντιστοιχία μεταξύ των εφοδίων που προσφέρει το εκπαιδευτικό σύστημα και τις ανάγκες των επιχειρήσεων και της οικονομίας, αλλά και στην έλλειψη συνεχιζόμενων μορφών απόκτησης γνώσεων μετά από κάποια ηλικία (Παγουλάτος, 2005, σ. 32)

Η μεγάλη πλειονότητα των επιχειρήσεων (70-80%) θεωρούν ότι τα χαρακτηριστικά προσωπικότητας των υποψηφίων εργαζόμενων είναι ιδιαίτερα σημαντικά στην επιλογή. Εξ αυτών τις πρώτες θέσεις κατέχουν η ευσυνειδησία, το πνεύμα συνεργασίας και η προσαρμοστικότητα. Στη δεύτερη θέση εμφανίζονται χαρακτηριστικά που αφορούν βασικές γνώσεις χρήσης σύγχρονου λογισμικού γραφείου και τις ξένες γλώσσες, άλλες βασικές ικανότητες, όπως χειρισμού διαδικασιών, κριτικής σκέψης, ενεργού μάθησης καθώς και τις κοινωνικές δεξιότητες (παρατηρητικότητα, πειθώ, ικανότητα διαπραγμάτευσης) επίλυσης σύνθετων προβλημάτων, διαχείρισης πόρων και τις τεχνικές δεξιότητες. Αντίστοιχες είναι και οι απόψεις των πτυχιούχων (Πρωτοβουλία, Σύνοψη Μελέτης για την Απασχόληση των Πτυχιούχων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης στην Ελλάδα, 2009, σ. 10)

Μια διαφορετική διερεύνηση του χάσματος μπορεί να γίνει σε σχέση με δυο βασικές αναντιστοιχίες ανάμεσα στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και την αγορά εργασίας την προσφορά και την ζήτηση. Η πρώτη αφορά τη σχέση ανάμεσα στην προσφορά και τη ζήτηση ανθρώπινου δυναμικού υψηλού εκπαιδευτικού επιπέδου (τυπικών προσόντων). Η δεύτερη

εντοπίζεται στη σχέση ανάμεσα στις γνώσεις και τις δεξιότητες που απαιτούνται από την οικονομία και αυτές που παρέχονται από το εκπαιδευτικό σύστημα.

Η πρώτη αναντιστοιχία προκύπτει σαφώς από την εμπειρική διαπίστωση ότι η ανεργία των πτυχιούχων στην Ελλάδα βρίσκεται σε σχετικά υψηλά επίπεδα, με βάση τα ισχύοντα στην οικογένεια των αναπτυγμένων οικονομιών που ανήκει η χώρα και, ακόμη, ότι η κατοχή πτυχίου τριτοβάθμιας εκπαίδευσης δεν βελτιώνει, στον βαθμό που συμβαίνει στις άλλες « ομόβαθμες » οικονομίες, τη δυνατότητα εύρεσης εργασίας.

Είναι πιθανό ότι προβλήματα υπάρχουν τόσο από την πλευρά της προσφοράς (προσόντα και ικανότητες του διαθέσιμου ανθρώπινου δυναμικού) όσο και από την πλευρά της ζήτησης (χαρακτηριστικά λειτουργίας και ανάγκες των επιχειρήσεων). Ο τρόπος με τον οποίο οι εργοδότες αντιλαμβάνονται τα ελλείμματα αυτά έχει εξαιρετικά μεγάλη σημασία γιατί είναι η πρωταρχική και συχνά μοναδική πηγή πληροφόρησης για ενδεχόμενες ανισορροπίες. Οι εκτιμήσεις των εργοδοτών επηρεάζουν τόσο τις γενικές αντιλήψεις όσο και, ιδιαίτερα, τις αντιλήψεις των υπεύθυνων για τις πολιτικές απασχόλησης και εκπαίδευσης.

Τέλος και πιο σημαντικό, οι εκτιμήσεις αυτές των εργοδοτών επηρεάζουν εντέλει και την ίδια τη συμπεριφορά τους, που με τη σειρά της καθορίζει τη φύση της ζήτησης εργασίας. (Πρωτοβουλία, Σύνοψη Μελέτης για την Απασχόληση των Πτυχιούχων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης στην Ελλάδα, 2009)

Προσόντα απασχολησιμότητας και ελλείμματα

Η έρευνα πεδίου της *Πρωτοβουλίας* επεδίωξε να καταγράψει τις αποκλίσεις μεταξύ της ποιότητας της ζήτησης από μέρους των επιχειρήσεων και αυτής της προσφοράς, δηλ. των νεοεισερχομένων πτυχιούχων και κατέληξε στα ακόλουθα:

Η μεγάλη πλειονότητα των επιχειρήσεων (70-80%), όπως προαναφέρθηκε, θεωρούν ότι τα χαρακτηριστικά προσωπικότητας είναι ιδιαίτερα σημαντικά. Εξ αυτών τις πρώτες θέσεις κατέχουν η ευσυνειδησία, το πνεύμα συνεργασίας και η προσαρμοστικότητα.

Στη δεύτερη θέση, κατά σειρά συχνότητας απαντήσεων και βαθμού σημαντικότητας που του αποδίδεται, είναι χαρακτηριστικά που αφορούν βασικές γνώσεις χρήσης σύγχρονου λογισμικού γραφείου και στις ξένες γλώσσες, στις βασικές ικανότητες, όπως χειρισμού διαδικασιών, κριτικής σκέψης, ενεργού μάθησης καθώς και στις κοινωνικές δεξιότητες (παρατηρητικότητα, πειθώ, ικανότητα διαπραγμάτευσης), επίλυσης σύνθετων προβλημάτων, διαχείρισης πόρων και τις τεχνικές δεξιότητες.

Το μέσο έλλειμμα (δηλ. ο μέσος όρος των προσόντων απασχολησιμότητας των νεοεισερχόμενων πτυχιούχων ως προς το απαραίτητο επίπεδο των προσόντων αυτών), για το σύνολο των επιχειρήσεων του δείγματος, κυμαίνεται στο επίπεδο του 16%. Το επίπεδο του ελλείμματος αυξάνεται ανάλογα με το μέγεθος των επιχειρήσεων και – όπως αναμένεται - είναι υψηλότερο για τις επιχειρήσεις του προηγμένου, σε σχέση με τον παραδοσιακό τομέα της οικονομίας.

Τα μεγαλύτερα ελλείμματα σημειώνονται στις βασικές γνώσεις χρήσης λογισμικού γραφείου, την ικανότητα επίλυσης σύνθετων προβλημάτων και διαχείρισης πόρων και σε χαρακτηριστικά της προσωπικότητας (πνεύμα συνεργασίας και ευσυνειδησία).

Από μέρους των εργαζόμενων (πτυχιούχων) η ιεράρχηση των προσόντων απασχολησιμότητας έχει ως εξής:

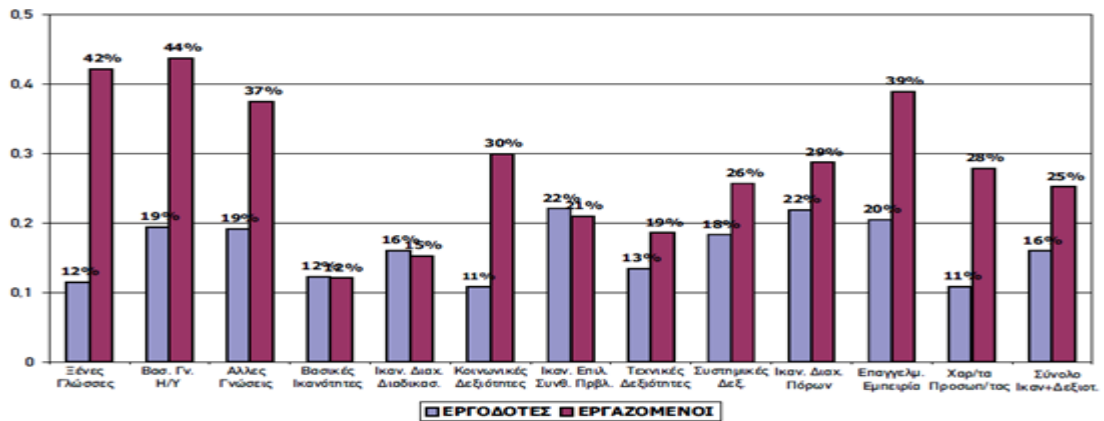
- ✓ Τα χαρακτηριστικά προσωπικότητας θεωρούνται τα πλέον σημαντικά, μεταξύ των οποίων αναδεικνύονται η συνεργασία και η προσαρμοστικότητα.
- ✓ οι ικανότητες επίλυσης σύνθετων προβλημάτων (αναγνώριση προβλημάτων, συλλογή και οργάνωση πληροφοριών),

- ✓ οι ικανότητες χειρισμού διαδικασιών (κριτική σκέψη και ενεργή μάθηση) και, στη συνέχεια,
- ✓ οι (λεγόμενες) βασικές ικανότητες (ανάγνωση, ενεργός ακρόαση, προφορικός και γραπτός λόγος),
- ✓ οι κοινωνικές δεξιότητες (όπου διακρίνονται οι δεξιότητες για συντονισμό),
- ✓ η επαγγελματική εμπειρία, οι συστημικές ικανότητες (αναγνώριση αιτιών και η κρίση και λήψη αποφάσεων) και, τέλος,
 - ✓ οι ικανότητες διαχείρισης πόρων (όπου διακρίνεται η ικανότητα διαχείρισης χρόνου)
 - ✓ επικοινωνίας στις ξένες γλώσσες στις βασικές γνώσεις χρήσης λογισμικού γραφείου,
 - ✓ στις κοινωνικές δεξιότητες (ειδικά σε αυτές της διαπραγμάτευσης και της πειθούς)
 - ✓ στις συστημικές ικανότητες, στις ικανότητες επίλυσης σύνθετων προβλημάτων
 - ✓ και στις λεγόμενες βασικές ικανότητες (με σοβαρά ελλείμματα για επιμέρους στοιχεία όπως η ανάγνωση, η ενεργός ακρόαση, ο προφορικός και ο γραπτός λόγος).

Από έρευνα της Πρωτοβουλίας προκύπτει ότι, σύμφωνα με τους εργαζόμενους πτυχιούχους, εντοπίζεται ένα «χάσμα» ή ένα «έλλειμμα» δεξιοτήτων και ικανοτήτων της τάξης του 25% - δηλαδή το επίπεδο του συνόλου των δεξιοτήτων και ικανοτήτων που κατέχουν υπολείπεται κατά 25% (ή αντιστοιχεί στο 75%) του επιπέδου που θεωρούν απαραίτητο για την αποτελεσματική ανταπόκριση στα εργασιακά τους καθήκοντα το οποίο σε αρκετά επιμέρους πεδία δεξιοτήτων, όπως οι ξένες γλώσσες και οι βασικές γνώσεις πληροφορικής, φτάνει το 45%. Είναι χρήσιμο να προσθέσουμε ότι οι εργοδότες εκτιμούν το

επίπεδο του συνολικού «ελλείμματος» σε 16%, αρκετά χαμηλότερα από τους εργαζόμενους πτυχιούχους. (Πρωτοβουλία, Σύνοψη Μελέτης για την Απασχόληση των Πτυχιούχων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης στην Ελλάδα, 2009, σ. 10)

ΓΡΑΦΗΜΑ 15 Ελλείμματα προσόντων και δεξιοτήτων απασχολησιμότητας

Πηγή: (Πρωτοβουλία, Σύνοψη Μελέτης για την Απασχόληση των Πτυχιούχων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης στην Ελλάδα, 2009)2

ΠΙΝΑΚΑΣ 5 Τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά και δεξιότητες απασχολησιμότητας σύμφωνα με τους εργαζόμενους πτυχιούχους.

Κατηγορίες χαρακτηριστικών, ικανοτήτων και δεξιοτήτων που είναι απαραίτητες για την εργασία	Κλίμακα	% που δηλώνουν ότι είναι απαραίτητα σε μεγάλο και πολύ μεγάλο βαθμό	Επιμέρους σημαντικά στοιχεία
	1=καθόλου ως 4=σε πολύ μεγάλο βαθμό		
«Χαρακτηριστικά Προσωπικότητας»	3,57	95%	<ul style="list-style-type: none"> • Συνεργασία • Προσαρμοστικότητα
«Ικανότητες επίλυσης σύνθετων προβλημάτων»	3,38	92%	<ul style="list-style-type: none"> • Αναγνώριση προβλημάτων • Συλλογή και Οργάνωση πληροφοριών
«Ικανότητες χειρισμού διαδικασιών	3,35	90%	<ul style="list-style-type: none"> • Κριτική Σκέψη • Ενεργός Μάθηση
«Βασικές Ικανότητες»	3,34	90%	<ul style="list-style-type: none"> • Ανάγνωση • Ενεργός Ακρόαση • Προφορικός και Γραπτός Λόγος
«Κοινωνικές Δεξιότητες»	3,31	90%	<ul style="list-style-type: none"> • Συντονισμός (Η ρύθμιση των ενεργειών σε σχέση με τις ενέργειες των άλλων)
Επαγγελματική Εμπειρία	3,26		
«Συστημικές Ικανότητες»	3,17	85%	<ul style="list-style-type: none"> • Αναγνώριση Αιτιών • Κρίση και Λήψη Αποφάσεων
«Ικανότητες Διαχείρισης Πόρων»	3,12	80%	<ul style="list-style-type: none"> • Ικανότητα Διαχείρισης Χρόνου
«Διάφορες γνώσεις»	2,96	70%	<ul style="list-style-type: none"> • Βασικές γνώσεις χρήση σύγχρονου λογισμικού γραφείου με 3,6 (95%) • Ξένες γλώσσες με 3.5
Τεχνικές Δεξιότητες	2,8	60%	

Πηγή: (Πρωτοβουλία, Σύνοψη Μελέτης για την Απασχόληση των Πτυχιούχων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης στην Ελλάδα, 2009)

Στην πράξη, ωστόσο, αυτό που φαίνεται να ενδιαφέρει πρωτίστως τους εργοδότες, οι οποίοι καλούνται να αξιολογήσουν τους υποψήφιους, είναι να ενσωματώνουν οι τελευταίοι κάποιες συγκεκριμένες δεξιότητες, όπως είναι η ικανότητα ανάγνωσης και γραφής, υπευθυνότητα, καλή επικοινωνία και η ικανότητα διαρκούς εκμάθησης. Επιπλέον, οι εργοδότες φαίνεται να δίνουν μεγαλύτερη βαρύτητα στη συμπεριφορά των εργαζομένων, ενώ επίσης δίνουν έμφαση σε βασικές δεξιότητες και όχι σε ειδικές και θεωρούν απαραίτητο να κατανοεί ο εργαζόμενος το εργασιακό του περιβάλλον. Όμοια είναι τα συμπεράσματα και άλλων μελετών που τονίζουν τη σημασία των κοινωνικών δεξιοτήτων, των θετικών συμπεριφορών για την εργασία και των βασικών ικανοτήτων επικοινωνίας. Τέλος, συχνά οι

εργοδότες δεν βρίσκουν τα στοιχεία απασχολησιμότητας που αναζητούν στους υποψήφιους εργαζόμενους και θεωρούν υπεύθυνο το εκπαιδευτικό σύστημα για αυτό. Στοιχεία όπως τιμιότητα, ακρίβεια, τακτική παρουσία, παραγωγικότητα και ευσυνειδησία θεωρούνται συστατικά στοιχεία της προσωπικότητας του επιθυμητού υποψήφιου και θεωρείται ότι μπορούν να διδαχθούν στα πλαίσια της εκπαιδευτικής διαδικασίας. (Πρωτοβουλία, Η Απασχολησιμότητα των Αποφοίτων της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης: Εννοιολογικές Προσεγγίσεις και Επισκόπηση της Διεθνούς και Ελληνικής Εμπειρικής Βιβλιογραφίας, 2008, σ. 10)

Το πρόβλημα στην πρόβλεψη των εξελίξεων στην αγορά εργασίας είναι ιδιαίτερα οξύ σε χώρες, όπως η Ελλάδα, με διαρθρωτικές αδυναμίες στην οικονομία, μη ικανοποιητική επίτευξη συντονισμού ανάμεσα στα παραγωγικά υπουργεία και με έλλειψη επαρκών και αξιόπιστων μετρήσεων στατιστικών μεγεθών. Δημόσιος και ιδιωτικός τομέας αδυνατούν να απορροφήσουν όσους αποφοιτούν. Ακόμη και όταν η οικονομία ευημερεί, πάλι δεν μπορεί να απορροφήσει όλους τους αποφοίτους όλων των ειδικοτήτων, επειδή η τεχνολογική πρόοδος αλλάζει τους τρόπους παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών, αλλάζοντας μοιραία και τη ζήτηση για ορισμένες ειδικότητες. (Παλαιοπάνου, 1996, σ. 110)

Από τα στοιχεία που αναφέρθηκαν μέχρι τώρα, φαίνεται ότι η διαρθρωτική - εκπαιδευτική ανεργία ευθύνεται κυρίως για σχεδόν το μισό του συνολικού ποσοστού του 8%-10% της ανεργίας στην Ελλάδα, καθώς και για το μεγάλο μέρος της εκτόξευσης της ανεργίας των νέων και ειδικότερα των πτυχιούχων. Όσο κι αν οι ρίζες της ανεργίας εντοπίζονται στα διαρθρωτικά προβλήματα της οικονομίας, είναι εμφανές ότι το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας, παρά τις αλλεπάλληλες μεταρρυθμίσεις, αδυνατεί να αντιμετωπίσει ακόμα τις αιτίες που δημιουργούν και διατηρούν τα υψηλά ποσοστά της ανεργίας των νέων και ειδικότερα των πτυχιούχων ανώτατης εκπαίδευσης.

Τελικά παράγοντες στους οποίους οφείλεται η υψηλή ανεργία -ειδικά των νέων- στην Ελλάδα είναι:

Πρώτον, υπάρχει περιορισμένη ζήτηση για άτομα με υψηλές δεξιότητες, ενώ η προσφορά συνεχίζει να αυξάνεται. Αυτό οφείλεται, από τη μια πλευρά, στην αδυναμία του εκπαιδευτικού συστήματος να προσαρμοστεί στις ανάγκες της αγοράς εργασίας και, από την άλλη, στην επιμονή των Ελλήνων για την απόκτηση ανώτατης εκπαίδευσης, είτε λόγω υπέρμετρων προσδοκιών αναφορικά με τις αποδόσεις της εκπαίδευσης, είτε λόγω της δωρεάν παιδείας, η οποία στρεβλώνει τα κίνητρα μετατοπίζοντας τη βαρύτητα από τις προοπτικές απασχόλησης στην κοινωνική θέση.

Δεύτερον, οι ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης δεν λειτουργούν αποτελεσματικά, καθώς ούτε συμβάλλουν στο «ταίριασμα» προσφοράς και ζήτησης, αλλά ούτε και παρέχουν τα κατάλληλα προγράμματα κατάρτισης/επανακατάρτισης των ανέργων.

Τρίτον, η υψηλή προστασία και το αφανές κόστος των εργαζόμενων που συνίσταται στους περιορισμούς που διέπουν τις απολύσεις, το υψηλό κόστος πρόσληψης και το μη μισθολογικό κόστος.

Τέταρτον, αλλά όχι λιγότερο σημαντικό, η ανελαστικότητα της εγχώριας αγοράς εργασίας, η οποία αντικατοπτρίζεται στο χαμηλό ποσοστό μερικής απασχόλησης (4% το 2001 και το χαμηλότερο μεταξύ των χωρών της Ευρώπης). (Πρωτοβουλία, Η Απασχολησιμότητα των Αποφοίτων της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης: Εννοιολογικές Προσεγγίσεις και Επισκόπηση της Διεθνούς και Ελληνικής Εμπειρικής Βιβλιογραφίας, 2008, σ. 18)

Συμπεράσματα

Επειδή τις ποσοτικές αναντιστοιχίες δεν μπορούμε άμεσα να τι επηρεάσουμε με πρακτικές του μάρκετινγκ θα επικεντρωθούμε στις ποιοτικές.

Είναι απαραίτητη η μείωση του χάσματος διότι η δαπάνη στο «ανθρώπινο κεφάλαιο» των αποφοίτων της τριτοβάθμια εκπαίδευσης έχει πολλαπλές και σημαντικές επιπτώσεις στην οικονομία και την κοινωνία. Σε κάθε σύγχρονο κοινωνικό σύστημα το χάσμα που δημιουργείται μεταξύ σπουδών και εργασίας και προκύπτει από τις ποιοτικές αναντιστοιχίες προκαλεί διαρθρωτική ανεργία (κάθετη αναντιστοιχία) και ετεροαπασχόληση σε χαμηλότερο επίπεδο (οριζόντια αναντιστοιχία). Οι αιτίες είναι τα προσφερόμενα προσόντα από τις σχολές φοίτησης, οι αποκτούμενες δεξιότητες (τυπικές και άτυπες), οι ικανότητες των αποφοίτων που δεν αντιστοιχούν με την ζήτηση της αγοράς εργασίας και η οικονομική κατάσταση.

Είναι εμφανές ότι οι αιτίες έχουν την ρίζα τους:

A. Στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

1. στην επιλογή της σχολής αλλά και του επιπέδου φοίτησης
2. τις λανθασμένες προσδοκίες από την επιλογή αυτή,

B. Στην αγορά εργασίας

1. στην μειωμένη προσφορά θέσεων εργασίας ην αύξηση της ανεργίας,
2. τον υπερβολική αύξηση του αριθμού εισακτέων - αποφοίτων

Γ. στην πολιτεία που διοικεί την εκπαίδευση

1. την έλλειψη εκπαιδευτικής πολιτικής,
2. την παρούσα οικονομική δυσπραγία,
3. την έλλειψη δομών ορθολογικής πληροφόρησης.

Η οπτική του μάρκετινγκ στο γεφύρωμα του χάσματος

Το ερώτημα που τίθεται είναι:

«Μπορεί η φιλοσοφία του μάρκετινγκ να χρησιμοποιηθεί στην γεφύρωση του χάσματος; Σε ποιους τομείς; Με ποιες πρακτικές;»

Το μάρκετινγκ ως φιλοσοφία μπορεί να υποστηρίξει οποιοδήποτε οργανισμό που βασίζεται στις συναλλαγές με το περιβάλλον του, άρα το μάρκετινγκ μπορεί να αποτελέσει μια επιστημονική προσέγγιση στο εκπαιδευτικό σύστημα. (Σιώπη, 2013)

Το 1967, ο Kotler, υποστήριξε πως: «το μάρκετινγκ αποτελείται από εκείνες τις επιχειρηματικές δραστηριότητες που κατευθύνονται προς την ικανοποίηση των αναγκών και επιθυμιών ορισμένων ομάδων καταναλωτών, με κάποιο κέρδος» (Kotler, 1967, αναφέρεται στο (Μπαλαμπανίδου, 2010))

Σε βιβλία του που εκδόθηκαν το 1994, το 1999, αλλά και σε ακόμη πιο σύγχρονα εμπειρέχεται πλέον ο παρακάτω ορισμός: «Το μάρκετινγκ είναι μια κοινωνική και διοικητική διαδικασία (διαδικασία μάνατζμεντ) με την οποία τα άτομα και οι ομάδες αποκτούν ότι χρειάζονται και επιθυμούν μέσω της παραγωγής, της προσφοράς και της ανταλλαγής προϊόντων που έχουν αξία γι' αυτούς με άλλα προϊόντα». Ο ορισμός αυτός αναγνωρίζει ότι το μάρκετινγκ εκτός από κοινωνική είναι και διοικητική διαδικασία, «αφού συνδυάζει ανάλυση, σχεδιασμό, εφαρμογή και έλεγχο, που καλύπτει αγαθά υπηρεσίες και ιδέες, που στηρίζεται στην έννοια της ανταλλαγής και που στόχος του είναι να παράγει ικανοποίηση για τα μέρη που συμμετέχουν» (Kotler, 2000, p. 62).

Ο Kotler, αναφορικά με την εφαρμογή του μάρκετινγκ σε μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς, καταλήγει πως η πραγματική συνεισφορά του μάρκετινγκ θα είναι να οδηγηθεί κάθε οργανισμός στην αναζήτηση μιας σημαντικότερης θέσης, η οποία θα τον διαφοροποιεί από τους υπόλοιπους που προσφέρουν τις ίδιες υπηρεσίες, ενώ ταυτόχρονα θα προσφέρει πιο

προσεγμένες υπηρεσίες που θα βασίζονται στην κατανόηση των πελατειακών αναγκών (Kotler, Strategies for introducing marketing into nonprofit organizations, 1979).

Το μάρκετινγκ της εκπαίδευσης ορίζεται ως το σύνολο των μέσων με τα οποία το σχολείο επικοινωνεί και προμοτάρει τους σκοπούς του, τις αξίες και τα προϊόντα του σε μαθητές, γονείς, προσωπικό και ευρύτερο κοινωνικό σύνολο (Σιώπη, 2013, σ. 9)

Ο Kotler (1979) υποστήριξε πως η εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου σχεδίου μάρκετινγκ σε έναν οργανισμό, μέσα από την ανατροφοδότηση, οδηγεί στον επαναπροσδιορισμό της διοίκησής του με στόχο την προσφορά καλύτερων προϊόντων και υπηρεσιών σύμφωνα με τις ανάγκες του πελάτη. (Kotler, Strategies for introducing marketing into nonprofit organizations, 1979)

Το στρατηγικό μάρκετινγκ (strategic marketing) ορίζεται ως: «ο σχεδιασμός της διευθυντικής διεργασίας της ανάπτυξης και διατήρησης μιας στρατηγικής προσαρμογής μεταξύ των πόρων και των αντικειμενικών στόχων του οργανισμού και τις μεταλλασσόμενες ευκαιρίες της αγοράς» (σ.43). Επιπλέον, το στρατηγικό μάρκετινγκ βασίζεται στην ανάπτυξη μιας ξεκάθαρης αποστολής του οργανισμού και στην υποστήριξη των αντικειμενικών και στρατηγικών στόχων του με την εφαρμογή συντονισμένων λειτουργικών στρατηγικών. (Μπαλαμπανίδου, 2010)

Η αποστολή του μάρκετινγκ είναι να συνεισφέρει στην υλοποίηση συναλλαγών και σχέσεων με σκοπό τη δημιουργία αξίας και για τα δυο συναλλασσόμενα μέρη: αφενός το κέρδος, αφετέρου την ικανοποίηση αναγκών και επιθυμιών. (Πασχαλούδης, 2009, σ. 25)

Το κρίσιμο ερώτημα που τίθεται είναι: Ποιος είναι ο «πελάτης» στην τριτοβάθμια εκπαίδευση; Ο φοιτητής, οι γονείς, οι μελλοντικοί εργοδότες, η «αγορά», η τοπική κοινωνία; Οι απόψεις στη βιβλιογραφία είναι αντικρουόμενες, (Taylor, 1993) (Eagle, 2007).

Ορισμένοι προτείνουν τον εναλλακτικό όρο «stakeholders» αποδιδόμενο στα ελληνικά ως «μέτοχοι». Αυτός ο όρος, ίσως είναι πιο ουδέτερος, δεν παύει όμως να είναι, προβληματικός. (Ν Βαξεβανίτζης, 2010)

Ένα άλλο θέμα που πρέπει να διευκρινιστεί είναι Ποιος είναι ο πελάτης της κυβέρνησης του κράτους, που διοικεί την τριτοβάθμια εκπαίδευση και επηρεάζει το περιβάλλον της αγοράς εργασίας, οι απόφοιτοι, οι γονείς, οι μελλοντικοί εργοδότες, η «αγορά», ο πολίτης, η μήπως οι ψηφοφόροι: Το γεγονός είναι ότι για τον πάροχο της υπηρεσίας ο κάθε ένας από τους παραπάνω ρόλους έχει και διαφορετικές ανάγκες που ζητά να ικανοποιηθούν.

Κάτω από αυτό το πρίσμα το μάρκετινγκ έχει σαν αποστολή την ικανοποίηση του «πελάτη» φοιτητή και την επιτυχία των στόχων του «οργανισμού» κράτους που υπηρετεί.

Υπό το πρίσμα του μάρκετινγκ οι δομές ενθαρρύνονται να ακολουθήσουν τα συγκεκριμένα κύρια στάδια: 1. Έρευνα μάρκετινγκ και Ανάλυση Περιβάλλοντος, 2. Διαμόρφωση στρατηγικής και προγράμματος μάρκετινγκ, 3. Εφαρμογή μείγματος μάρκετινγκ και 4. Αξιολόγηση της όλης διαδικασίας (Σιώπη, 2013)

Στο μάρκετινγκ των εκπαιδευτικών μονάδων, διαπιστώνει ότι η εικόνα που έχει διαμορφωθεί περιλαμβάνει τα εξής τέσσερα συστατικά:

Η τοποθέτηση στις εξωτερικές αγορές αποτελεί το στοιχείο-κλειδί της στρατηγικής ανάπτυξης των περισσότερων ιδρυμάτων. Η έμφαση στην ικανοποίηση αναγκών κι επιθυμιών των μαθητών, γονέων ανασχεδιασμούς των προγραμμάτων σπουδών και των κτιριακών εγκαταστάσεων με την επιδίωξη της αριστείας (π.χ. στα αποτελέσματα των εξετάσεων), και με τη προτεραιότητα που δίνεται στην αποτελεσματική διαχείριση των σχέσεων με τους stakeholders

Η έννοια του “brand” έχει καθιερωθεί στην εκπαιδευτική αρένα. Ο ορισμός και η διάδοση του οράματος και των διακριτών χαρακτηριστικών, που προσθέτουν αξία σε κάθε εκπαιδευτικό οργανισμό, αντιμετωπίζονται ως ζωτικά σημεία της στρατηγικής του

Ο «αγοραστής» δηλαδή εμπλέκεται στη διαμόρφωση του τελικού προϊόντος και θεωρείται συμμετοχος - συνεργάτης. Πάνω σε αυτή τη συνεργασία οφείλουν πλέον να δομούνται οι αγορές της εκπαίδευσης

Τα διοικητικά στελέχη της εκπαίδευσης οφείλουν να επιδεικνύουν στρατηγικές δεξιότητες αποδοτικότητας σε περιβάλλοντα αγοράς. (Foskett, 2012)

Η εφαρμογή του στρατηγικού προγραμματισμού μάρκετινγκ τριτοβάθμια εκπαίδευση

Κάθε στοχευμένη προσπάθεια εφαρμογής μάρκετινγκ βρίσκεται το σχέδιο μάρκετινγκ με διαμορφωμένους στόχους για την επιθυμητή τοποθέτηση του οργανισμού στο μυαλό του καταναλωτή με βάση τη θεωρία της έρευνας μάρκετινγκ και τμηματοποίησης αγοράς – στόχου της και την κατάλληλη διαμόρφωση του μείγματος μάρκετινγκ. (Σιώπη, 2013)

Έρευνα

Οι ορισμοί της του χάσματος και της μετάβασης διαφέρουν ανάλογα με την αναφορά τους στα άτομα (μικροοικονομικοί) ή σε μια ομάδα αποφοίτων με κοινά στοιχεία έτος αποφοίτησης, τομέας πτυχίου, επίπεδο σπουδών (μακροοικονομική) (Καραμερσίνη Μ. , Η Απορρόφηση των Αποφοίτων των Πανεπιστημίων στην Αγορά Εργασίας, 2008)

Μικροοικονομικά

Επιπλέον, μπορούμε να διακρίνουμε μεταξύ αντικειμενικών ορισμών, όπου ο ερευνητής ορίζει με αντικειμενικά χαρακτηριστικά – κοινά για όλα τα άτομα - την αρχική και

την τελική κατάσταση, και υποκειμενικών ορισμών, όπου ζητείται από το ίδιο το άτομο να ορίσει τις στιγμές εκκίνησης και ολοκλήρωσης της διαδικασίας μετάβασης. Συνήθως, οι μικροοικονομικοί αντικειμενικοί ορισμοί θεωρούν ως εκκίνηση της διαδικασίας μετάβασης το τέλος των σπουδών και ως τέλος αυτής την πρόσβαση σε σταθερή απασχόληση.

Οι νέοι είναι συνήθως οι πρόσφατα πτυχιούχοι οι οποίοι είναι αδύνατον να βρουν απασχόληση καθώς δεν υπάρχουν κενές θέσεις εργασίας αλλά ακόμη και αν υπάρχουν κενές θέσεις εργασίας δεν υπάρχουν οι κατάλληλες προϋποθέσεις όπως είναι η προϋπηρεσία . Επίσης, ακόμη και αν οι νέοι βρουν εργασία το πρόβλημα το οποίο υπάρχει είναι τα λίγα χρήματα τα οποία οι εργοδότες διαθέτουν και με τα οποία δεν δύναται κάποιος να μπορέσει να ανταπεξέλθει στις ανάγκες του. Ένα επιπλέον είναι ότι οι εργοδότες εκμεταλλεύονται την ανάγκη των νέων για εύρεση εργασίας και για χρήματα, και γνωρίζοντας ότι υπάρχουν χιλιάδες άλλοι νέοι οι οποίοι προθυμοποιούνται ανά πάσα στιγμή να καλύψουν μια κενή θέση εργασίας , υποχρεώνουν τους νέους εργαζόμενους ακόμη και σε 12 ώρες εργασίας καθημερινά

Το κύριο συμπέρασμα αυτού του κεφαλαίου είναι ότι η μετάβαση των πτυχιούχων των ελληνικών ΑΕΙ στην αγορά εργασίας πραγματοποιείται (και ως ένα βαθμό δυσχεραίνεται) από μία σειρά χαρακτηριστικών της ελληνικής αγοράς εργασίας, όπως η υψηλή ανεργία, η σταθερά υψηλότερη ανεργία των νέων και το μεγάλο ποσοστό της μακροχρόνιας ανεργίας.

Μακροοικονομικά

Όσον αφορά στη μακροοικονομική προσέγγιση, σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ η μετάβαση ορίζεται ως το χρονικό διάστημα κατά το οποίο μία ηλικιακή ομάδα νεαρών ατόμων κινείται από σχεδόν πλήρη σε αμελητέα συμμετοχή στην εκπαίδευση και από αμελητέα σε υψηλά επίπεδα δραστηριότητας στην αγορά εργασίας.

Παράγοντες όπως η ύπαρξη κλειστών επαγγελμάτων και η περιορισμένη έκταση ευέλικτων μορφών απασχόλησης, καθώς και οι αρνητικές επιπτώσεις δημόσιων πολιτικών, όπως η εκπαιδευτική πολιτική και η πολιτική κατάρτισης σε ένα μη ευνοϊκό περιβάλλον (π.χ., έλλειψη άμεσων ξένων επενδύσεων, ψηφιακός αναλφαβητισμός), συμβάλλουν αρνητικά στη μετάβαση των πτυχιούχων στον κόσμο της εργασίας. Παρατηρείται δε το φαινόμενο της αύξησης της ανεργίας των κατόχων μεταπτυχιακών και διδακτορικών τίτλων σπουδών και συγκέντρωση της ανεργίας των πτυχιούχων μεταξύ των αποφοίτων των λεγομένων «καθηγητικών» σχολών (μαθηματικοί, φυσικοί, χημικοί, φιλόλογοι, ιστορικοί, απόφοιτοι φιλοσοφίας). (Παγουλάτος, 2005, σ. 34)

Οι παραπάνω διαφοροποιήσεις αντανakλούν τόσο ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε επαγγελματικού κλάδου (π.χ., κατοχυρωμένα και μη κατοχυρωμένα επαγγελματικά δικαιώματα) όσο και χαρακτηριστικά της εκπαιδευτικής σταδιοδρομίας των πτυχιούχων (π.χ., επιλογή για μεταπτυχιακές σπουδές). (Παγουλάτος, 2005, σ. 37)

Ο βασικός λόγος των αλλαγών στην διαδικασία ένταξης των νέων στην αγορά εργασίας είναι η αύξηση της ανεργίας λόγω της οικονομικής συρρίκνωσης (Καραμερσίνη Μ., Η Απορρόφηση των Αποφοίτων των Πανεπιστημίων στην Αγορά Εργασίας, 2008, σ. 29)

Τμηματοποίηση

Η τμηματοποίηση της αγοράς στόχου δεν θα μπορούσε εύκολα να εφαρμοστεί στους απόφοιτους με βάση τα ατομικά τους χαρακτηριστικά, θα ήταν χρήσιμη όμως από την πλευρά του ατόμου, κατά την διάρκεια του σταδίου που ο υποψήφιος επιλέγει σχολή, να αποκρυπτογραφεί τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του των ικανοτήτων του για να επιλέξει την κατάλληλη σχολή που θα τον ικανοποιούσε.

Σε αυτή την διαδικασία αρωγός είναι ο θεσμός του σχολικού επαγγελματικού προσανατολισμού που είναι ευθύνη και υποχρέωση του κράτους. Ο Σ.Ε.Π. δύναται να εντάξει στις δράσεις του την τμηματοποίηση των διαθέσιμων σχολών με στόχο την επικέντρωση του υποψηφίου στην ομάδα σχολών του αντικειμένου του ενδιαφέροντος του.

Τέλος από την μεριά των τριτοβάθμιων ιδρυμάτων μέσω των γραφείων διασύνδεσης η τμηματοποίηση της αγοράς εργασίας προσφέρει πολύτιμες πληροφορίες στον απόφοιτο, για θέσεις εργασίας προγράμματα ένταξης στην αγορά εργασίας ακόμα και για ευκαιρίες άσκησης επιχειρηματικότητας.

Η τοποθέτηση του Ιδρύματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

Ιδανικά και σε θεωρητικό επίπεδο οι οργανισμοί τοποθετούν τον εαυτό τους μέσα στην αγορά με διακριτό πάντα τρόπο, εξασφαλίζοντας, πως το προϊόν ή η υπηρεσία τους θα καταλάβει ξεκάθαρη, ιδιαίτερη και βεβαίως επιθυμητή θέση σε σχέση με τα ανταγωνιστικά προϊόντα στο μυαλό των αγορών στόχων.

Υπό αυτή τη συνθήκη, τα σχολεία τείνουν να εστιάζουν το ενδιαφέρον τους στις δραστηριότητες των ανταγωνιστών τους και στις δικές τους επικοινωνιακές μεθόδους μάρκετινγκ όχι για να ανταγωνιστούν τις άλλες σχολές αλλά για να κάνουν ξεκάθαρο το επιστημονικό τους αντικείμενο στους υποψήφιους φοιτητές αλλά και στους υποψήφιους εργοδότες με το χτίσιμο της διακριτής ταυτότητας και της εικόνας (image) της σχολής τους.

Το μείγμα μάρκετινγκ/τα 7 p's στην εκπαίδευση

Σχετικά με το μείγμα μάρκετινγκ στην εκπαίδευση, ισχύουν τα 7 p's του μάρκετινγκ υπηρεσιών που πρέπει να διαμορφωθούν κατάλληλα ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι του στρατηγικού σχεδιασμού του.

People Άνθρωποι

Το μείγμα ανθρώπων αφορά την ικανότητα των διδασκόντων, τις δεξιότητες, τη γνώση, την εμπειρία τους και τη φροντίδα που δείχνουν στους μαθητές. Το εκπαιδευτικό προσωπικό επηρεάζει θετικά την εικόνα των σχολών και αυξάνει την πίστη και την εμπιστοσύνη στο έργο της. Όμως η αγορά εργασίας ζητά την απόκτηση δεξιοτήτων από τους απόφοιτους, που πρέπει να μεταδοθεί πέρα από το στενό επιστημονικό αντικείμενο σπουδών που διδάσκεται από την έδρα. Εκεί ο διδάσκων πρέπει να δώσει στον φοιτητή την ευκαιρία να αναπτύξει τις απαραίτητες δεξιότητες με ασκήσεις κρίσεως και με τα κατάλληλα εκπαιδευτικά εργαλεία.

Η άλλη ανθρώπινη ομάδα που εμπλέκεται είναι το προσωπικό των υπηρεσιών που έρχονται σε επαφή με τους άνεργους απόφοιτους. Το ζητούμενο από αυτούς είναι να μπορέσουν να προσεγγίσουν τον απόφοιτο, να επικοινωνήσουν μαζί του με στόχο την βέλτιστη εξυπηρέτηση του όσον αφορά την τοποθέτηση του στην αγορά εργασίας.

Product Μείγμα εκπαιδευτικού προϊόντος

Το εκπαιδευτικό προϊόν στερείται την υλική του φύση αλλά είναι μια σύνθεση από γνώσεις, πρόγραμμα σπουδών, προσωπικής αντιμετώπισης και εμπειριών που προάγουν το γνωστικό επίπεδο του φοιτητή. Σημαντικό ρόλο παίζει η ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών η

έρευνα και η τεχνολογία ως ζητούμενα της αγοράς εργασίας και η επιχειρηματικότητα και η καινοτομία ως δράσεις που μεγιστοποιούν την αξία του ανθρωπίνου κεφαλαίου σήμερα παγκοσμίως.

Price Μείγμα τιμής

Στην Ελλάδα η φοίτηση στο προπτυχιακό τμήμα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι δωρεάν για το φοιτητή. Παρόλα αυτά τις ανάγκες της, τις καλύπτει το δημόσιο και κατ'επέκταση ο φορολογούμενος πολίτης. Εδώ βέβαια, έστω και αδόκιμα για τον προδιορισμό του μείγματος τιμής του χάσματος θα έπρεπε να συμπεριλάβουμε το κόστος τόσο στο δημόσιο όσο και στον απόφοιτο που έχει η παραμονή του κατά τη διάρκεια της μετάβασης.

Place Μείγμα διανομής

Στο μείγμα διανομής αφορά στο εάν οι σχολές έχουν εύκολη πρόσβαση και είναι η μεταφορές προς αυτές και τις υπηρεσίες τους βολικές. Βεβαίως στόχος δεν είναι σε καμία περίπτωση η διασπορά σχολών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε όλη την επικράτεια ούτε την ίδρυση νέων σχολών διότι το αποτέλεσμα θα ήταν η υποβάθμιση των σπουδών λόγω των περιορισμένων πόρων.

Physical evidence Φυσικό περιβάλλον

Η όψη και το περιβάλλον των σχολών και των γραφείων διασύνδεσης πρέπει να προσφέρουν άνεση και να ικανοποιούν τους φοιτητές και απόφοιτους ώστε να αισθάνονται οικεία και ταυτόχρονα φιλόξενα κατά τον χρόνο παραμονής τους. Το θέμα των υποδομών

στους χώρους αυτούς δεν πρέπει να υποτιμάται διότι η ψυχολογική κατάσταση των άνεργων απόφοιτων είναι ευαίσθητη.

Process Διαδικασίες

Οι διαδικασίες αφορούν σε όλες τις διοικητικές, γραφειοκρατικές λειτουργίες του οργανισμού. Το ύφος που τις χαρακτηρίζει, και ο τρόπος που διενεργούνται χαρακτηρίζει τον ίδιο τον οργανισμό. Το πλήθος διαδικασιών που πρέπει να εφαρμόζονται ταυτόχρονα σε πληρότητα και σε συμφωνία με τις άλλες λειτουργίες για να διασφαλίζεται το μέγιστο δυνατό επίπεδο ικανοποίησης των φοιτητών και των αποφοίτων χωρίς άσκοπη ταλαιπωρία.

Promotion Μείγμα Προώθησης.

Το μείγμα προώθησης αναφέρεται στις πληροφορίες που λαμβάνουν οι υποψήφιοι οι φοιτητές οι απόφοιτοι και η αγορά εργασίας για το εκπαιδευτικό ίδρυμα. Τα περισσότερα εκπαιδευτικά ιδρύματα αναπτύσσουν τις δημόσιες σχέσεις μέσω του τύπου και καλύπτουν έτσι τις δραστηριότητες τους με σκοπό να αναδείξουν το έργο τους και ορίσουν την τοποθέτησή τους. Το promotion είναι το πιο διαδεδομένο συστατικό του σχεδίου μάρκετινγκ που εφαρμόζεται στην εκπαίδευση με δραστηριότητες όπως η διαφήμιση οι δημόσιες σχέσεις και τα έντυπα οι οργανισμοί ενημερώνουν για την δραστηριότητα τους και παρουσιάζουν τις παρεχόμενες υπηρεσίες τους. (Σιώπη, 2013) Ένας άλλος τρόπος που μπορεί να εφαρμοστεί είναι ημερίδες ενημέρωσης και συμμετοχές σε εκθέσεις.

Αλλά ο πιο αποδοτικός τρόπος διείσδυσης της ενημέρωσης είναι η διαφήμιση από στόμα σε στόμα που με την δυναμική της μπορεί να αποδυναμώσει τα στερεότυπα για τις "δημοφιλέστερες" σχολές που δυστυχώς τροφοδοτούν το χάσμα. Σε αυτή την κατεύθυνση θα μπορούσε το κράτος να δώσει διάυλο επικοινωνίας των φορέων με τα μαζικά μέσα

ενημέρωσης με εκπομπές ενημερωτικές αλλά και σποτ που να αναδεικνύουν τα χαρακτηριστικά του χάσματος και τις δράσεις γεφύρωσης του.

ΓΡΑΦΗΜΑ 3 Η συμβολή του μάρκετινγκ στην μετάβαση από τις σπουδές στην εργασία

Προτάσεις

Ο πελατοκεντρικός προσανατολισμός για την μείωση του χάσματος

Η έννοια του προσανατολισμού στην αγορά αναφέρεται στην προτεραιότητα που δίνεται από την εταιρεία, στις ανάγκες των καταναλωτών κατά τον σχεδιασμό της υπηρεσίας. Ο σχεδιασμός της εκπαίδευσης σχεδιάζεται σε συμφωνία με ότι υποθέτει το προσωπικό για τις ανάγκες γονιών φοιτητών και απόφοιτων, και όχι με τις πραγματικές επιθυμίες τους.

Επίσης πολλές φορές ο εκπαιδευτικός σχεδιασμός φροντίζει να εξυπηρετήσει ανάγκες οικονομικές, πολιτικές και προσωπικές (π.χ. διδακτικού προσωπικού) με αποτέλεσμα να επιτυγχάνεται ο στόχος αλλά να αποπροσανατολίζεται το άτομο που δέχεται την υπηρεσία.

Ο πελατοκεντρικός προσανατολισμός είναι μονόδρομος και μπορεί να επιτευχτεί με εξατομικευμένες και γενικευμένες παρεμβάσεις. Κάποιες από τις προτάσεις για την ηπιότερη μετάβαση διατυπώνονται ως εξής:

Σε ότι αφορά τη διαχρονικά υψηλή ανεργία των νέων, τα κύρια αίτια εντοπίζονται αφενός στην αναντιστοιχία μεταξύ των αποκτηθέντων από το βασικό εκπαιδευτικό σύστημα τυπικών προσόντων και των απαιτήσεων της αγοράς εργασίας και αφετέρου στη δεδομένη έλλειψη εργασιακής εμπειρίας. Επιπλέον, στην Ελλάδα εμφανίζεται και το ιδιαίτερο φαινόμενο της χαμηλής απορρόφησης στην αγορά εργασίας των νεοεισερχομένων που έχουν υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο και επίπεδο ειδίκευσης από εκείνα που ζητούνται από τις επιχειρήσεις. Έτσι, υψηλά επίπεδα ανεργίας εντοπίζονται στους ανειδίκευτους νέους αποφοίτους μέσης εκπαίδευσης, στους αποφοίτους της μέσης τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης, καθώς και στους πτυχιούχους της Ανώτατης Εκπαίδευσης.

Πιο συγκεκριμένα:

- Η τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση είναι σχετικά υποβαθμισμένη, τόσο ως προς τη λειτουργία της, όσο και ως προς την αποδοχή της από την Ελληνική κοινωνία, γεγονός που οφείλεται και στη νοοτροπία της ελληνικής οικογένειας, η οποία, ενώ βλέπει τα υψηλά ποσοστά ανεργίας των πτυχιούχων, εξακολουθεί να θεωρεί υποδεέστερη την τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση και να προωθεί τα παιδιά της σε σχολές των ΑΕΙ - ΑΤΕΙ, ανεξάρτητα από τις προοπτικές απασχόλησης και ανεξάρτητα από τις ικανότητες και τις κλίσεις των παιδιών.

Η οικογένεια επηρεάζει τους νεαρούς πτυχιούχους ακόμα και μετά την απόκτηση του πτυχίου τους όταν ξεκινούν την αναζήτηση εργασίας. Οι γονείς απαιτούν τα παιδιά τους να απασχοληθούν σε θέσεις με φιλόδοξες προοπτικές και απολαβές. Πολλές φορές δε, συντηρούν τα παιδιά τους ώστε να μην απασχοληθούν σε «υποδεέστερες» θέσεις.

- Οι δράσεις Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Ε.Π.) δεν έχουν επιφέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα, με αποτέλεσμα οι νέοι να κάνουν επιλογές σε ότι αφορά την

εκπαίδευσή τους και το επάγγελμά τους, όχι με βάση τα αντικειμενικά δεδομένα (δηλαδή τις τρέχουσες ανάγκες της κοινωνίας και οικονομίας σε εργατικό δυναμικό) και τις προοπτικές που έχει η χώρα στο διεθνοποιημένο περιβάλλον που προαναφέρθηκε (δηλαδή τη βιωσιμότητα των διαφόρων επαγγελμάτων, για τα οποία υπάρχει τώρα ζήτηση), αλλά με βάση κατεστημένες και σε πολλές περιπτώσεις, ξεπερασμένες αντιλήψεις. Ο Ε.Π. αδυνατεί, επίσης, να οδηγήσει το νέο σε γνωριμία με τον εαυτό του και την ανακάλυψη ιδιαίτερων κλίσεων και ενδιαφερόντων.

- Για τον ίδιο λόγο δημιουργούνται συσσωρεύσεις φοιτητών σε πολλά από τα υπάρχοντα ή τα νεοϊδρυόμενα τμήματα των ΑΕΙ – ΑΤΕΙ. Το γεγονός αυτό προκαλεί πληθώρα σπουδαστών και στη συνέχεια αποφοίτων σε κλάδους, οι οποίοι είναι κορεσμένοι, με αποτέλεσμα να τροφοδοτείται η ανεργία ή η ετεροαπασχόληση. Η συσσώρευση αυτή ενισχύεται και από το γεγονός ότι το ισχύον σύστημα εισαγωγής στην ανώτατη εκπαίδευση επιτρέπει την εισαγωγή ολοένα και μεγαλύτερου αριθμού φοιτητών.

- Τα παραπάνω οδηγούν πολύ συχνά στην εισαγωγή νέων σε Τμήματα, στα οποία δεν είχαν ουσιαστικά πρόθεση ή προτίμηση να εισαχθούν. Ορισμένοι από τους φοιτητές αυτούς προσπαθούν απλώς να πάρουν το πτυχίο και αποφοιτώντας δεν έχουν ιδιαίτερη επιθυμία να σταδιοδρομήσουν και έτσι δεν φροντίζουν να αυξήσουν τα προσόντα τους με ειδικευση ή μεταπτυχιακές σπουδές (που σήμερα θεωρούνται απαραίτητες σε πολλές ειδικότητες). Πάρα πολλοί, όμως, δεν αποφοιτούν και προστίθενται στις τάξεις των «αιωνίων φοιτητών».

- Ένα ακόμη στοιχείο που μπορεί να συμβάλλει στην εξήγηση των αιτιών για τα υψηλά ποσοστά ανεργίας των πτυχιούχων ανώτατης εκπαίδευσης είναι η μαζική προτίμηση των φοιτητών / σπουδαστών και των αποφοίτων για απασχόληση στο Δημόσιο Τομέα, ο οποίος όχι μόνο μπορεί να απορροφήσει πεπερασμένο αριθμό νέων εργαζομένων, αλλά δεν αναμένεται και να διευρυνθεί στο μέλλον – αντίθετα μάλλον θα συρρικνωθεί.

- Στο ίδιο πλαίσιο, χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι μικρό ποσοστό των φοιτητών / σπουδαστών και των αποφοίτων (όπως φαίνεται από την έρευνα των Γραφείων Διασύνδεσης ΑΕΙ και ΑΤΕΙ για τους αποφοίτους τους) δηλώνει την πρόθεση ή τη διάθεση να εμπλακεί σε επιχειρηματικές δραστηριότητες, ή πιο απλά να ιδρύσει τη δική του επιχείρηση. Το γεγονός αυτό αποκτά ιδιαίτερη σημασία αν ληφθεί υπ' όψη ότι, σύμφωνα με στοιχεία της Ε.Ε., σχεδόν μία στις δύο νέες θέσεις εργασίας σήμερα δημιουργείται σε νέες επιχειρήσεις,

- Ανάπτυξη των Γραφείων Διασύνδεσης τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, όπου τέτοια Γραφεία δεν υφίστανται. Δικτύωση υφιστάμενων και νέων Γραφείων Διασύνδεσης με δομές προώθησης της απασχόλησης και διαμεσολάβησης (π.χ. ΚΠΑ, Δήμοι κλπ) με δυνατότητα χρήσης εφαρμογών όπως προβλέπονται σε σχετικές δράσεις που θα υποστηριχθούν από το ΕΠ Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού.

Γενικά, σκοπός των γραφείων διασύνδεσης είναι η διευκόλυνση της μετάβασης των πτυχιούχων στην αγορά εργασίας και της παροχής πληροφοριών για τη συνέχιση των σπουδών σε μεταπτυχιακό επίπεδο. Η διευκόλυνση των πτυχιούχων στην αγορά εργασίας επιτυγχάνεται μέσω της παροχής πληροφοριών για θέσεις εργασίας και σχετικές προκηρύξεις, ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και μίας σειράς δεξιοτήτων και «εργαλείων», αναγκαίων για την επίτευξη πρόσληψης στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα. (Παγουλάτος, 2005, σ. 69)

Είδαμε ότι η επιχειρηματικότητα συνδέεται με την ανάληψη πρωτοβουλιών που ενέχουν ρίσκο για τη δημιουργία καινοτόμων επιχειρήσεων.

Η έννοια μάλιστα της επιχειρηματικότητας και οι σχετικές πρωτοβουλίες αποκτούν ιδιαίτερη σημασία σε χώρες όπου οι αυτοαπασχολούμενοι και οι επιχειρηματικές δραστηριότητες στο σύνολο των εργαζομένων είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένες. Η Ελλάδα είναι μία από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τα υψηλότερα ποσοστά αυτοαπασχολούμενων⁴⁷, ενώ οι δυσκολίες στην αγορά εργασίας (υψηλή ανεργία, «κλειστά»

επαγγέλματα) οδηγούν ένα σημαντικό ποσοστό των νέων πτυχιούχων να δοκιμάσουν την τύχη τους στον επιχειρηματικό στίβο (βλ. κατάσταση απασχόλησης ανά κλάδο σπουδών στο προηγούμενο κεφάλαιο αυτής εδώ της μελέτης). (Παγουλάτος, 2005, σ. 78)

Είδαμε, επίσης, το ρόλο που μπορούν και καλούνται να διαδραματίσουν τα Πανεπιστήμια, καταρχήν για να βοηθήσουν τους αποφοίτους τους στη σταδιοδρομία τους και, κατά δεύτερον, για να συνεισφέρουν αποτελεσματικότερα στην κοινή προσπάθεια της ανάπτυξης. Ωστόσο, παρόλο που μπορούν, τα Πανεπιστήμια δεν ενθαρρύνουν μέχρι σήμερα την επιχειρηματικότητα.

“Άλλες παρεμβάσεις που συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου και αφορούν στην ανώτατη εκπαίδευση είναι:

Η προώθηση της επιχειρηματικότητας των νέων στην κατεύθυνση ανάπτυξης του επιχειρηματικού πνεύματος, των δεξιοτήτων διαχείρισης διαδικασιών οργάνωσης και διοίκησης μονάδων, και της εξοικείωσης των νέων σε θέματα έρευνας και τεχνολογίας, μέσα από την εισαγωγή μαθημάτων, ενοτήτων και στοιχείων επιχειρηματικότητας καθ’ όλη τη διάρκεια των σπουδών, καθώς και μέσω της δημιουργίας εικονικών επιχειρήσεων και της ανάπτυξης θυρίδων επιχειρηματικότητας με παράλληλη παροχή κινήτρων στους συμμετέχοντες και ενθάρρυνση συστηματικών επισκέψεων μαθητών, σπουδαστών και φοιτητών σε επιχειρήσεις εσωτερικού και εξωτερικού και η προώθηση κινήτρων για δράσεις κοινωνικής επιχειρηματικότητας.

Προτάσεις για μελλοντική διερεύνηση

Οι προτάσεις που μπορούν να γίνουν για περαιτέρω έρευνα στο χώρο την δημόσια διοίκησης την τριτοβάθμιας εκπαίδευσης από την οπτική του μάρκετινγκ αποσκοπούν στην ικανοποίηση του φοιτητή άρα ταυτίζονται με τους σκοπούς της. Μια πολύ ενδιαφέρουσα

προσέγγιση είναι η δημιουργία ενός σχεδίου μάρκετινγκ που θα αξιοποιεί το μίγμα μάρκετινγκ για την μείωση του χάσματος. Περαιτέρω διερεύνηση και σε επιμέρους θέματα, ενδιαφέρουσες πτυχές θα αποκάλυπτε μια έρευνα πάνω στις στρατηγικές του Relationship Marketing. Μία ακόμη πρόταση για περαιτέρω έρευνα είναι η εξής: Με χρήση του SERVQUAL και αξιοποίηση των αναλύσεων ως προς το πώς επιτυγχάνεται η αναβάθμιση της αξίας στην Ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση. Εν κατακλείδι, τόσο σε θεωρητική βάση όσο και σε πρακτικό επίπεδο έρευνας υπάρχουν ακόμη πολλά κενά να καλυφθούν

Βιβλιογραφία

- Berkhout, E., Sattinger, M., Theeuwes, J., & Volkerink, M. (2012). *randstad*. Ανάκτηση 1 26, 2015, από <https://www.randstad.gr/>:
<https://www.randstad.gr/editor/uploads/files/Surveys/Into-the-Gap.pdf>
- Borjas, J. G. (2004). *Laybor Economics* (3 εκδ., Τόμ. 13). Mc Graw Hill.
- CEDEFOP. (2012). *CEDEFOP*. Ανάκτηση 1 27, 2015, από CEDEFOP:
<http://euskills panorama.cedefop.europa.eu/docs/evvr2012factsheets/08-bottleneck.pdf>
- Cheshire, P. C. (1979). *Spatial Unemployment and Inequality*. Leeds: Leeds University Press.
- Doeringer, P., & Piore, M. (1971). *Internal Labor Markets and Manpower Analysis*. Massachusetts: Lexington.
- E.C. (2015, 2 4). *Eurostat*. Ανάκτηση 2 8, 2015, από <http://ec.europa.eu/eurostat>:
<http://ec.europa.eu/eurostat/eurostat/tgm/graph.do?pcode=tps00053&language=en>
- Eagle, L. a. (2007). Are students customers? TQM and marketing perspectives. *Quality Assurance in Education* , 15 (1), σσ. 44-60.
- Erhenberg, & Smith. (2005). *Modern Labor Economics: Theory and Public Policy* (9 εκδ.). Pearson.
- European_Commision. (2014). *Europian_Commision*. Ανάκτηση 12 12, 2014, από Education and Training Monitor 2014 Greece:
http://ec.europa.eu/education/tools/docs/2014/monitor2014-el_en.pdf
- Foskett, N. (2012). Marketization and Education Marketing: The Evolution of a Discipline and a Research Field. *The managment and leadership of educational marketing* , σσ. 39-61.
- Gouvias, D. (2006, 7 6). The Relation between Unequal Access to Higher Education and Labour-market Structure: the case of Greece. *British Journal of Sociology of Education* , σσ. 305-333.
- Kotler, P. (1979, 1). Strategies for introducing marketing into nonprofit organizations. *Journal of Marketing* , σσ. 37-44.
- Kotler, P. (2000). *Μάρκετινγκ μάνατζμεντ: ανάλυση, σχεδιασμός, υλοποίηση και έλεγχος*. Αθήνα: Interbooks.
- Lielien, D. M. (1980, 2). The Cyclical Pattern of Temporary Layoffs in United States Manufacturing. *Review of Economics and Statistics* , 62, σσ. 24-31.

- Manpower. (2014). *ManpowerGroup*. Ανάκτηση 1 7, 2015, από Manpower Employment Outlook Survey Q1:
https://candidate.manpower.com/wps/wcm/connect/GRMPNet/8a431bf5-231e-4cc1-94bf-41db4442e7b6/Global_2Col_A4_Q115._low.pdf?MOD=AJPERES
- McConnell, B. F. (2005). *Contemporary Labor Economics*, (7 εκδ.). Europe: McGraw-Hill Education.
- Mortensen, D. T. (1970, 12). Job Search, the Duration of Unemployment. *The American Economic Review* , 60.
- RAMBOLL. (2014). *Ευρωπαϊκή Επιτροπή*. Ανάκτηση 1 28, 2015, από Country fiche - Overview report: Mapping and Analysing Bottleneck Vacancies in EU Labour Markets - Greece (2014) :
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=89&langId=el&newsId=2131&moreDocuments=yes&tableName=news>
- Rosen, S. (1972). Learning and Experience in the Labor Market. *Journal of Human Resources* , 7, σσ. 326-342.
- Taylor, A. a. (1993, 1). Quality Management in Education. *Quality Assurance in* , 1 (1), σσ. 21-28.
- Turvey, R. (1977). Structural Change and Structural Unemployment. *International Labour Review* , 116, σσ. 209-216.
- UNESCO. (2014). Ανάκτηση 12 12, 2014, από UNESCO:
<http://www.uis.unesco.org/Education/Pages/international-student-flow-viz.aspx>
- Α.Π.Θ. (2014, 12 2). Οι επιπτώσεις του μέτρου των μετεγγραφών στο ΑΠΘ και ο τακτικός προϋπολογισμός του 2015. Θεσσαλονίκη.
- ΑΛΦΑ ΕΚΔΟΤΙΚΗ. (2008). *ΑΛΦΑ ΕΚΔΟΤΙΚΗ*. Ανάκτηση 1 12, 2015, από
<http://www.alpha-ed.gr/files/dialego3.pdf>
- Ανδριανοπουλίτης, Κ. (2010). Πρόταση για την αναβάθμιση των Λυκείων και το σύστημα πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. *ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΣΥΝΕΔΡΩΝ. Γ*, σ. 59. Αθήνα: ΑΣΠΑΙΤΕ.
- Γιανζίνα-Κασσωτάκη, Ό., & Κασσωτάκης, Ι. (2014, 1 28). Στρατηγική διοίκηση των ελληνικών πανεπιστημίων: εισαγωγή καινοτόμων αλλαγών. *Academia* , 3 (1).
- ΓΣΕΕ, Ι. Ε. (2013). *Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση*. ΑΘΗΝΑ: ΓΣΕΕ.
- Δαμανάκη, Μ. (2006). *Προτάσεις για την Εκπαίδευση*. Ανάκτηση 1 25, 2015, από ΚΙΝΗΣΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗΣ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ:
www.ntua.gr/anavathmisi/files/07032006/Damanaki_Paideia_06.pdf

Δημητρόπουλος, Ε. Γ. (1991). *Σχολικός εκπαιδευτικός & επαγγελματικός προσανατολισμός & συμβουλευτική*. Αθήνα: ΓΡΗΓΟΡΗ.

ΔΟΑΤΑΠ. (n.d.). *ΔΟΑΤΑΠ*. Ανάκτηση 1 11, 2015, από ΔΟΑΤΑΠ:

<http://www.doatap.gr/gr/trito.php>

ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2015, 1 25). Ποσοστό πτυχιούχων πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης κατά εκπαιδευτικό επίπεδο γονέα.

ΕΛΙΑΜΕΠ. (2006, 6). *Η οικονομική διάσταση της ανώτατης εκπαίδευσης στην Ελλάδα*.

Ανάκτηση 1 19, 2015, από <http://www.eliamep.gr/>: <http://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2008/07/chapter6.pdf>

ΕΥΡΥΔΙΚΗ. (2012, 4). *eacea*. Ανάκτηση 1 5, 2015, από EURYDICE:

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/138EL.pdf

ΕΥΡΥΔΙΚΗ. (2012, 2). *eacea.ec.europa.eu*. Ανάκτηση 1 11, 2015, από eacea:

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/key_data_series/134El.pdf

ΕΥΡΥΔΙΚΗ. (2014, 12 5). *EYPYΔIKH*. Ανάκτηση 1 5, 2015, από EURYPEDIA:

https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Ell%C3%A1da:%CE%94%CE%B9%CE%BF%CE%AF%CE%BA%CE%B7%CF%83%CE%B7_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CE%94%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CF%85%CE%B2%CE%AD%CF%81%CE%BD%CE%B7%CF%83%CE%B7_%CF%83%CE%B5_%CE%9A%CE%B5%CE%BD%CF%84%CF%

IOBE. (2014, 3 4). *IOBE*. Ανάκτηση 3 19, 2014, από www.iobe.gr:

http://www.iobe.gr/docs/situation/BCS_04032014_REP_GR.pdf

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ. (2014, 3 12). *ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ*. Ανάκτηση 3 31, 2014, από

<http://www.kathimerini.gr>: <http://www.kathimerini.gr/757576/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/sta-2072-dis-to-prwtogenes-pleonasma-toy-proupologismoy-to-2mhn>

Καλημέρη, Χ. (2014, 12 21). *imerisia*. Ανάκτηση 1 19, 2015, από [www.imerisia](http://www.imerisia.gr):

<http://www.imerisia.gr/article.asp?catid=26510&subid=2&pubid=113414142>

ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ. (2013). *ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ 2012-2013*. ΑΘΗΝΑ: ΓΣΕΕ.

Καραμερσίνη. (2011). *Οικονομικά της εργασίας*. Αθήνα: Πάντειο Πανεπιστήμιο.

Καραμερσίνη, Μ. (2006, 1). Από την εκπαίδευση στην αμειβόμενη εργασία: Εμπειρική διερεύνηση της εργασιακής ένταξης των νέων στην Ελλάδα. *Κοινωνική Συνοχή και Ανάπτυξη*, σσ. 67-84.

Καραμερσίνη, Μ. (2008). *Η Απορρόφηση των Αποφοίτων των Πανεπιστημίων στην Αγορά Εργασίας*. ΑΘΗΝΑ: ΔΙΟΝΙΚΟΣ.

- Κατσανέβας, Θ. (2001). *Οικονομική της εργασίας και εργασιακές σχέσεις*. Αθήνα: Α.Σταμούλης.
- Κερανού-Παπαηλίου, Ε. (2007, 2). *Τίτλοι Σπουδών και Ειδικότητες σε σχέση με τα επίπεδα ακαδημαϊκής αναγνώρισης*. Ανάκτηση 12 22, 2014, από Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου: https://www.cut.ac.cy/digitalAssets/108/108042_R6-RecognitionOfSpecializations.pdf
- Κεσόγλου, Σ. (2006). *ΠΑΝΔΗΜΟΣ*. Ανάκτηση 1 30, 2015, από ΠΑΝΔΗΜΟΣ: <http://pandemos.panteion.gr/index.php?op=record&lang=el&pid=iid:526>
- Κρητικίδης, Γ. (2014, 9). ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΙΝΕ / ΓΣΕΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΤΟΥ 2014. *Ενημερωση* (319), σ. 4.
- Μαρούδας, Λ., & Κυριακίδου, Ο. (2009). «Η Εφαρμογή της Νέας Δημόσιας Διοίκησης στα Πανεπιστήμια: Από την Επαγγελματική Γραφειοκρατία προς Νέες Οργανωσιακές Μορφές. *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών* (130), σσ. 93 -121.
- Ματσαγγάνης, Μ. (2013). *The Greek Crisis: Social Impact and Policy Responses*. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung.
- Μαυρίδης, Σ. (2011). *Κοινωνιολογία: Προβληματισμός και έννοιες*. Θεσσαλονίκη: Μαλλιάρης Παιδεία.
- Μπαλαμπανίδου, Α. (2010). *Το μάρκετινγκ στις Ελληνικές ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες*. Θεσσαλονίκη: ΑΤΕΙΘ.
- Ν Βαξεβανίξιδης, Ε. Π. (2010). Ένα φάντασμα πάνω από την τριτοβάθμια (τεχνική) εκπαίδευση. *1ο ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ Σ.Ε.Π.-Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε.* (σ. 151). Αθήνα: ΑΣΠΑΙΤΕ.
- ΟΟΣΑ. (2012). *UNESCO*. Ανάκτηση 12 12, 2014, από <http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/oecd-eag-2012-en.pdf>
- Παγουλάτος, Γ. (2005). *ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΤΩΝ ΠΤΥΧΙΟΥΧΩΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΑΕΙ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ*. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ. Αθήνα: ΕΛΙΑΜΕΠ.
- Παλαιοπάνου, Π. Γ. (1996). *Η Ένταξη αποφοίτων διάφορων τύπων λυκείου στην αγορά εργασίας*. ΑΘΗΝΑ: ΕΚΠΑ.
- Πασχαλούδης, Δ. (2009). *ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ*. Αθήνα: ΚΡΙΤΙΚΗ.
- Πρωτοβουλία. (2008). *Η Απασχολησιμότητα των Αποφοίτων της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης: Εννοιολογικές Προσεγγίσεις και Επισκόπηση της Διεθνούς και Ελληνικής Εμπειρικής Βιβλιογραφίας*. Αθήνα: Πρωτοβουλία.
- Πρωτοβουλία. (2009). *Σύνοψη Μελέτης για την Απασχόληση των Πτυχιούχων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης στην Ελλάδα*. Αθήνα: Πρωτοβουλία.

Σιάνου-Κύργιου, Ε. (2008). *Από το πανεπιστήμιο στην αγορά εργασίας*. ΑΘΗΝΑ:

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ.

Σιώπη, Ε. (2013). *Η Ελληνική πρωτοβάθμια εκπαίδευση υπό το πρίσμα του μάρκετινγκ*.

Θεσσαλονίκη: ΠΑ.ΜΑΚ.

Σμαγαδή, Θ. (2011). *Οικονομικοί, θεσμικοί και προσωπικοί προσδιοριστικοί παράγοντες των μισθολογικών διαφορών στην Ελλάδα*. Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου.

ΣΤΑΤ, Ε. (2013, 11 29). *ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ*. Ανάκτηση 4 4, 2014, από www.statistics.gr:

http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0801/PressReleases/A0801_SF_A05_DT_AN_00_2012_01_F_GR.pdf

ΣΤΑΤ.ΕΛΛ. (2014, 2 21). *ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ*. Ανάκτηση 4 3, 2014, από www.statistics.gr:

http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0511/PressReleases/A0511_DK_T60_DT_MM_01_2014_01_F_GR.pdf

ΤΕΙ_ΛΑΜΙΑΣ. (2012). *ΤΕΙ ΛΑΜΙΑΣ*. Ανάκτηση 1 10, 2015, από

<http://www.teilam.gr/apotimisi/depar2.html>

Τσιγκος, Δ. (2014, 6 19). *Δημιουργώντας θέσεις εργασίας: Η μεγαλύτερη πρόκληση της*

Ευρώπης μετά την κρίση. Ανάκτηση 1 19, 2015, από www.eliamep.gr:

<http://www.eliamep.gr/events/%CE%B1%CE%BD%CE%BF%CE%B9%CF%87%CF%84%CE%AE-%CF%83%CF%85%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7-%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%B9%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B3%CF%8E%CE%BD%CF%84%CE%B1%CF%82-%CE%B8%CE%AD%CF%83-2/>

Παράρτημα 1

Ο **συνολικός αριθμός των υποψηφίων** οι οποίοι υπέβαλαν μηχανογραφικό δελτίο φέτος ανήλθε σε **104.988** (77.814 με το 90%, 14.296 με το 10%, 12.878 με τα ΕΠΑΛ (ΟΜΑΔΑ Α')), ενώ πέρυσι ο αριθμός των υποψηφίων ήταν **116.173**.

Συνολικά **εισήχθησαν** στα Πανεπιστήμια, στις Ανώτατες Εκκλησιαστικές Ακαδημίες, στα ΤΕΙ, στις Στρατιωτικές και Αστυνομικές Σχολές και στις Ακαδημίες της Πυροσβεστικής και του Εμπορικού Ναυτικού **71.761**, εκ των οποίων έκαναν χρήση των ειδικών περιπτώσεων **12.139**, ενώ το 2012 εισήχθησαν **80615**.

Φέτος έμειναν **836 κενές θέσεις** (509 με το 90%, 125 με το 10% και 202 με την κατηγορία των ΕΠΑΛ ΟΜΑΔΑ Α'). Το 2012 είχαν μείνει 1.150 κενές θέσεις.

Τα αναλυτικά στοιχεία υποψηφίων και επιτυχόντων έχουν ως εξής :

ΠΙΝΑΚΑΣ: ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ – ΕΠΙΤΥΧΟΝΤΩΝ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΤΟ ΑΚΑΔ. ΕΤΟΣ 2013-2014

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ	10%	90%		ΕΠΑΛ-Α		ΣΥΝΟΛΑ
		Ημερήσια	Εσπερινά	Ημερήσια	Εσπερινά	
ΥΠΟΨΗΦΙΟΙ	14296 (14257 ΓΕΛ, 39 ΕΠΑΛ-Β)	77024 (76781 ΓΕΛ, 243 ΕΠΑΛ-Β)	790 (619 ΓΕΛ, 171 ΕΠΑΛ-Β)	12362	516	104988
ΕΠΙΤΥΧΟΝΤΕΣ ΣΤΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ	4711 (4709 ΓΕΛ, 2 ΕΠΑΛ-Β)	41510 (41473 ΓΕΛ, 37 ΕΠΑΛ-Β)	412 (323 ΓΕΛ, 89 ΕΠΑΛ-Β)	0	0	46633
ΕΠΙΤΥΧΟΝΤΕΣ ΣΕ ΣΤΡΑΤ. ΑΣΤΥΝΟΜ. ΣΧΟΛΕΣ - ΑΕΝ	179 (178 ΓΕΛ, 1 ΕΠΑΛ-Β)	1636 (1631 ΓΕΛ, 5 ΕΠΑΛ-Β)	4 (4 ΓΕΛ, 0 ΕΠΑΛ-Β)	347	3	2169
ΕΠΙΤΥΧΟΝΤΕΣ ΣΤΑ ΤΕΙ	2334 (2329 ΓΕΛ, 5ΕΠΑΛ-Β)	15662 (15589 ΓΕΛ, 73 ΕΠΑΛ-Β)	182 (131 ΓΕΛ, 51 ΕΠΑΛ-Β)	4591	190	22959
ΣΥΝΟΛΟΕΠΙΤΥΧΟΝΤΩΝ	7224 (7216ΓΕΛ, 8ΕΠΑΛ-Β)	58808 (58693 ΓΕΛ, 115 ΕΠΑΛ-Β)	598 (458 ΓΕΛ, 140 ΕΠΑΛ-Β)	4938	193	71761
ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	50,€53%	76,35%	75,69%	39,94%	37,40%	68,35%

Παράρτημα 2

Επίπεδα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ISCED

Σύμφωνα με την ταξινόμηση ISCED 1997 της UNESCO <http://www.uis.unesco.org>

ISCED 0 – ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ISCED 1 – ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ISCED 2 – ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΑΤΩΤΕΡΗΣ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ISCED 3 – ΕΠΙΠΕΔΟ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ISCED 4 – ΕΠΙΠΕΔΟ ΜΕΤΑΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΜΗ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ISCED 5A – ΕΠΙΠΕΔΟ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

Στο επίπεδο ISCED 5A υπάγονται προγράμματα σπουδών θεωρητικής κατεύθυνσης τα οποία προετοιμάζουν τους φοιτητές

για έρευνα ή παρέχουν πρόσβαση σε «επαγγέλματα υψηλού βαθμού ειδίκευσης».

ISCED 5B – ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

Στο επίπεδο ISCED 5B υπάγονται προγράμματα σπουδών τα οποία είναι συνήθως μικρότερης διάρκειας από τα πρόγραμμα-

τα ακαδημαϊκής κατεύθυνσης (ISCED 5A) περισσότερο πρακτικής κατεύθυνσης και είναι σχεδιασμένα για να παρέχουν πρόσβαση στην αγορά εργασίας.

ISCED 6 – ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΡΟΗΓΜΕΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Στο επίπεδο ISCED 6 υπάγονται προγράμματα σπουδών που οδηγούν απευθείας στην απονομή ενός τίτλου σπουδών προηγμένης έρευνας (διδακτορικό). Μόνο τα προγράμματα σπουδών ISCED 5A παρέχουν πρόσβαση σε διδακτορικές σπουδές επιπέδου ISCED 6.

- (ISC 141) Κατάρτιση διδακτικού προσωπικού: Εκπαίδευση εκπαιδευτικών παιδικών σταθμών, νηπιαγωγείων, δημοτικής εκ-

παίδευσης, επαγγελματικής εκπαίδευσης, πρακτικής άσκησης και μη επαγγελματικών αντικειμένων, εκπαίδευση ενηλίκων, εκπαίδευση εκπαιδευτών και ειδικής αγωγής.

- (ISC 142) Επιστήμες εκπαίδευσης: Ανάπτυξη προγραμμάτων σπουδών σε αντικείμενα της επαγγελματικής και μη-επαγγελματικής εκπαίδευσης, εκπαιδευτική αξιολόγηση μέτρηση και έρευνα κ.α.

2 - ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ & ΤΕΧΝΕΣ

- (ISC 21) Τέχνες: Καλές τέχνες (σχέδιο, ζωγραφική, γλυπτική), παραστατικές τέχνες (μουσική, θέατρο, χορός, circus), γραφικές & οπτικοακουστικές τέχνες (φωτογραφία, κινηματογράφος, μουσική παραγωγή, ραδιοφωνική και τηλεοπτική παραγωγή, εκτύπωση και design, χειροτεχνικές δεξιότητες).

- (ISC 22) Ανθρωπιστικές σπουδές: Θρησκεία & θεολογία, ξένες γλώσσες και πολιτισμοί, ζωές και μη γλώσσες και λογοτεχνία, εθνικές γλώσσες σύγχρονες ή ομιλούμενες γλώσσες και σχετική λογοτεχνία, διερμηνεία & μετάφραση, γλωσσολογία, συγκριτική λογοτεχνία, ιστορία, αρχαιολογία, φιλοσοφία, ήθη.

3 - ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ, ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ & ΔΙΚΑΙΟ

- (ISC 31) Κοινωνικές & συμπεριφορικές επιστήμες: Οικονομικά, οικονομική ιστορία, πολιτικές επιστήμες, κοινωνιολογία, δημογραφία, ανθρωπολογία (πλην της φυσικής ανθρωπολογίας, εθνολογία, μελλοντολογία (futurology), ψυχολογία, γεωγραφία (πλην της φυσικής γεωγραφίας), σπουδές στην ειρήνη και στην εμπλοκή, ανθρώπινα δικαιώματα.

- (ISC 32) Δημοσιογραφία & ενημέρωση: Δημοσιογραφία, επιστήμη και τεχνική της βιβλιοθηκονομία, αρχειοθέτες μουσείων και συναφή.

- (ISC 34) Επιχειρήσεις & διοίκηση: Εμπόριο, μάρκετινγκ, πωλήσεις, δημόσιες σχέσεις, αγοραπωλησία ακινήτων, χρηματοοικονομική τραπεζική ασφαλιστική ανάλυση και ανάλυση επενδύσεων, λογιστική ελεγκτική και τήρηση βιβλίων, διοίκηση επιχειρήσεων, δημόσια διοίκηση, διοίκηση φορέων, διοίκηση προσωπικού, διοικητική και γραμματειακή υποστήριξη.

- (ISC 38) Δίκαιο: Σπουδές στο Δίκαιο (γενικό, διεθνές εργατικό, ναυτικό κ.α.), νομολογία, συμβολαιογραφία.

4 - ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

- (ISC 42) Βιοεπιστήμες: Βιολογία, βοτανολογία, βακτηριολογία, τοξικολογία, μικροβιολογία, ζωολογία, εντομολογία, ορνιθολογία, γενετική, βιοχημεία, βιοφυσική, συναφείς επιστήμες πλην κλινικών επιστημών & κτηνιατρικής.

☐ (ISC 44) Φυσικές επιστήμες: Αστρονομία & επιστήμες διαστήματος, φυσική & συναφείς επιστήμες, χημεία & συναφείς επιστήμες, γεωλογία, γεωφυσική, ορυκτολογία, φυσική ανθρωπολογία,, φυσική γεωγραφία & άλλες γεωεπιστήμες, μετεωρολογία και επιστήμες ατμόσφαιρας συμπεριλαμβανομένης της κλιματικής έρευνας, ναυτικές επιστήμες, ηφαιστειολογία, παλαιοοικολογία.

☐ (ISC 46) Μαθηματικά & Στατιστική: Μαθηματικά, επιχειρησιακή έρευνα, αριθμητική ανάλυση, αναλογιστικές επιστήμες, στατιστική και συναφείς επιστήμες.

☐ (ISC 48) Πληροφορική: Επιστήμες πληροφορικής, σχεδιασμός συστημάτων, προγραμματισμός, διαχείριση δεδομένων, δίκτυα, λειτουργικά συστήματα, ανάπτυξη λογισμικού μόνο (η ανάπτυξη hardware κατηγοριοποιείται στον πεδίο των μηχανικών).

5 - ΣΠΟΥΔΕΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΥ, ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ & ΔΟΜΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ

☐ (ISC 52) Σπουδές μηχανικού και συναφή επαγγέλματα: Μηχανική σχεδίαση, μηχανών, μεταλλουργίας, ηλεκτρικής ενέργειας, ηλεκτρονικών, τηλεπικοινωνιών, ενέργειας και χημική μηχανική, συντήρηση οχημάτων, τοπογραφία.

☐ (ISC 54) Μεταποίηση & επεξεργασία: Μεταποίηση και επεξεργασία τροφίμων, ποτών, κλωστούφαντουργίας, ρούχων, υποδημάτων, δέρματος, υλικών (ξύλο, χαρτί, πλαστικό, γυαλί, κλπ), εξόρυξης και άντλησης.

☐ (ISC 58) Αρχιτεκτονική & δομικά έργα: Αρχιτεκτονική και πολεοδομία, δομική αρχιτεκτονική, σχεδιασμός της κοινότητας, χαρτογραφία, κατασκευή κτιρίων, έργα πολιτικού μηχανικού.

6 - ΓΕΩΡΓΙΑ

☐ (ISC 62) Γεωργία, δασοκομία και αλιεία: Γεωργία, φυτική και κτηνοτροφική παραγωγή, γεωπονία, κτηνοτροφία, κηπουρική, δασοκομία, φυσικά πάρκα και άγρια ζωή, αλιεία, αλιευτική επιστήμη και τεχνολογία.

☐ (ISC 64) Κτηνιατρική: Κτηνιατρικά φάρμακα, κτηνιατρική βοήθεια.

7 - ΥΓΕΙΑ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΝΟΙΑ

☐ (ISC 72) Υγεία: Ιατρική (ανατομία, επιδημιολογία, κυτταρολογία, ψυχολογία, ανοσολογία, παθολογία, αναισθησιολογία, παιδιατρική, μαιευτική και γυναικολογία, χειρουργική, νευρολογία, ψυχιατρική, ακτινολογία, οφθαλμολογία), Ιατρικές υπηρεσίες (υπηρεσίες δημόσιας υγείας και υγιεινής, φαρμακευτική, φαρμακολογία, θεραπευτική, αποκατάσταση, προσθετική, οπτικομετρία, διατροφή), Νοσηλευτική (βασική νοσηλευτική, μαιευτική), Οδοντιατρικές υπηρεσίες (οδοντιατρική, στοματική υγιεινή, οδοντοτεχνική, ορθοδοντική).

☐ (ISC 76) Κοινωνικές υπηρεσίες & πρόνοια: Κοινωνική πρόνοια (υπηρεσίες φροντίδας παιδιών, ατόμων με αναπηρία, ηλικιωμένων), Κοινωνική εργασία (συμβουλευτική, υπηρεσίες πρόνοιας που δεν κατατάσσονται σε άλλη κατηγορία).

Ετήσια Έκθεση για την Εκπαίδευση 2012-2013

485

8 - ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

☐ (ISC 81) Προσωπικές υπηρεσίες: Υπηρεσίες ξενοδοχείων & catering, ταξιδιών & τουρισμού, αθλητισμού & αναψυχής, κομμωτηρίου, αισθητικής και συναφείς υπηρεσίες, καθαριστηρίων, πλυντηρίων, καλλυντικών κ.α.

☐ (ISC 84) Υπηρεσίες μεταφορών: Ναυτιλιακές υπηρεσίες, ναυτική επιστήμη, ιπταμένων πληρωμάτων, ελεγκτών εναέριας κυκλοφορίας, σιδηροδρομικών υπηρεσιών, υπηρεσιών αυτοκινήτων και μοτοσυκλετών, ταχυδρομικών υπηρεσιών.

☐ (ISC 85) Προστασία του περιβάλλοντος: Υπηρεσίες ελέγχου προστασίας & διαφύλαξης περιβάλλοντος, έλεγχου της μόλυνσης αέρα και υδάτων, προστασία και ασφάλεια της εργασίας.

☐ (ISC 86) Υπηρεσίες ασφάλειας: Προστασία της περιουσίας και πολιτών, υπηρεσίες αστυνόμευσης και συναφείς με την επιβολή του νόμου, εγκληματολογία, υπηρεσίες πυροπροστασίας και πυροσβεστικής, πολιτικής προστασίας.